

Västerås stifts

MAGASIN

Tidningen för dig som arbetar / är förtroendevald i Västerås stift. Nr 1 2014

Sol, vind och vatten

– *Kyrkan förnyar sin energi*

Munktorpsherden

– *som blev ärkebiskop*

Gunnar Helander

– *tog ställning i Sydafrikafrågan*

- Vindkraften passar oss • Finnåker lever av egen kraft • Lydia Wahlström – en intensivt modern människa • Guds rike och lärkans sång • Att vänta det oväntade • Nu tar Antje Jackelén över
- Vi behöver musiken • I Nora ser konfirmanderna gudstjänsten i ett nytt ljus • Att förlora ett barn
- Ditt barn har rätt till finska! • Västerås – Sveriges äldsta stad? • Folkkyrka i ett nyttreligiöst landskap

Människor avgör

Västerås stifts Magasin vill försöka förmedla det intensiva och spännande arbete som pågår i kyrkan. Här finns både det som rör organisation och det som handlar om innehåll. Något som är avgörande för båda dessa perspektiv på kyrkans gestaltning är människor: Det är du och jag och alla andra som just nu är verk-samma i Svenska kyrkan i Västerås stift som är med och utvecklar kyrkan i dagens samhälle. Därför handlar det här numret av Magasinet om människor både ur historien och i nuet som lyfter fram innehållet och kraften i evangeliet.

Här finns Lydia Wahlström vars far var kyrkoherde i Västerås Barkarö och som själv drömde om att bli präst. Hon förvägrades detta men kom att bli en av 1900-talets intressanta svenska teologer: Hon har fått ge namn till det Lydiapris som Västerås stift delar ut till en prästvigd kvinna som gjort skillnad i ungdomsarbetet i stiftet. Här finns prästen David Petander som för 100 år sedan lämnade sitt ordnade liv och började en vandring genom fattigsverige. Han drevs av en vilja att möta människor utanför allt vad organisation heter: Han vandrade genom Västerås stift från Furudal och söderut och kom med tiden till Västerås där han greps för att han vägrade militärtjänst.

Här finns Gunnar Helander, domprost i Västerås 1967 -1983, som hade en avgörande betydelse för kampen mot apartheid i Sydafrika. Han var missionär i Sydafrika, en av de första som protesterade mot systemet och förvägrades möjlighet att verka vidare i Sydafrika på grund av detta. Vi möter nuvarande ärkebiskopen Anders Wejryd som inför sin pensionering reflekterar över sin koppling till Västerås stift och resan från kyrkoherde i Munktorp och Odensvi till ärkebiskopsstolen. Vi möter den valde ärkebiskopen Antje Jackelén som i en intervju blickar framåt mot de kommande utmaningarna.

Vi träffar Agneta Sköld som under nästan ett kvarts sekel varit domkyrkoorganist och körledare i Västerås. Dessutom är hon uppväxt i den musikmiljö som sedan slutet av 50-talet skapades av Bror Samuelson och vars efterträdare hon blev. Under rubriken "Folkkyrka i ett nytt religiöst landskap" beskriver biskop Thomas Söderberg ett nuläge i Västerås stift. Han lyfter också i en annan artikel miljö- och klimatfrågan och vikten av att kyrkan engagerar sig.

Det team som arbetar i Nora bergslags församling med konfirmander på ett mycket framgångsrikt sätt ger sina tankar vidare till oss. Och så har vi den fantastiska bilden av 1400 konfirmander samlade framför Västerås domkyrka i samband med årets stiftskonfirmanddag "Älskad". Sätt upp den på väggen som ett hoppets tecken för en kyrka på väg mot framtiden.

Som du säkert upptäckt kommer det med Magasinet denna gång en liten bok som gåva. Stiftsadjunkt Mikael Mogren, som skrivit boken, lyfter fram människor som varit ljusbärare. En bok att placera i ett ställ vid kyrkans ljusbärare för att ge besökare möjlighet att köpa med sig den lilla boken. Som Mikael uttrycker det: "Varje människa är en ljusbärare. Det ingår liksom i att vara människa att man är en öppning mot levande Gud. I den öppningen skimrar det."

Svenska kyrkan är en organisation men organisationen är fylld av människor som tillsammans gestaltar det som i varje tid och på varje plats är kyrkan och där finns vi. Du och jag. Läs och njut! 🍷

Ola Söderberg, stiftsprost

Så görs magasinet

Västerås stifts Magasin ges ut av Västerås stift två gånger per år och skickas adresserat till anställda, förtroendevalda och frivilliga i stiftet. Adresser är hämtade från respektive församling. Stämmer inte uppgifterna, kontakta oss på 021-17 85 00 så ändrar vi.

Redaktion:

Pelle Söderbäck, Lotta Söderberg, Åke Paulsson

Omslagsbild:

Lisa Skanser inventerar takstolar i Romfartuna kyrka. Foto: Åke Paulsson

Grafisk form:

Åke Paulsson

Teckensnitt:

Magnesium, Gill Sans, Foundry Sterling, Syncro, Victorian m.fl.

Utrustning:

Datautrustning: PC, Intel QuadCore 2,7 Ghz, 8Gb RAM, 1,5TB HD, Macbook Pro i7 2,35Hz GHz, 8GB RAM, 500GB HD. *Fotoutrustning:* Canon 5D mkII, Canon 1D MkII, diverse objektiv: 15-300mm. *Programvara:* Adobe InDesign CS5.5, Adobe Illustrator CS5.5, Adobe Photoshop CS5.5, Microsoft Word 2010

Papper

Omslag, MultiArt silk 250g
Inlaga, MultiArt silk 150g

Upplaga: 5600 ex

ISSN: 1653-8536

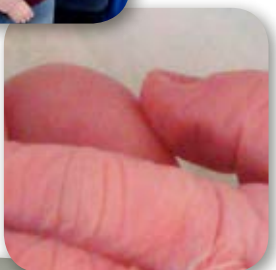
Tryck: Åtta.45

Distribution: Åtta.45

Ansvarig utgivare: Ola Söderberg

Innehåll magasinet nr 17

Ledare	2
Sol, vind och vatten	5-9
En växande insikt	6
"Vindkraften passar oss"	7
Finnåker lever av egen kraft	8
Lydia Wahlström – en intensivt modern människa	10
Guds rike och lärkans sång	12
Att vänta det oväntade – Krisarbete och mediemöte i praktiken	14
Munktorpsherden som blev ärkebiskop	17
Nu tar Antje Jackelén över	20
Vi behöver musiken	23-28
Agneta Sköld – Musiken har alltid varit en självklar del av mitt liv	24
Från Mariakören till de stora musikscenerna	26
Schlagermässan "Med glimten i ögat och kärleken i centrum"	28
Ny ordförande i fullmäktige: Alltid varit nyfiken på samhällsfrågor!	29
I Nora ser konfirmanderna gudstjänsten i ett nytt ljus	30
Bildreportaget: Taken berättar om kyrkan	34
Att förlora ett barn	38-43
Att ta till sig – och att släppa taget	41
"Vi ska vara med hela vägen"	42
Ditt barn har rätt till finska!	44
Kåtornas folk	46
Bibeln i mitt liv: Vi ser hur lika vi är	47
Gunnar Helander, missionär och domprost	48-52
Han tog tidigt ställning i Sydafrikafrågan	48
Det har varit ett mycket rikt liv!"	50
Cirkeln är sluten	52
Kort & blandat	53
Till Verket, stiftsmöte Avesta 5 september	54
Västerås – Sveriges äldsta stad?	56
Folkkyrka i ett nytt religiöst landskap	58
Kurser i stiftet	64

Sol, vind och vatten

Solenergi, vindkraft, småskalig vattenkraft och ny teknik. Alternativen finns, också i vårt eget stift, när vi talar om framtidens energiförsörjning. I Fläckebo ville man tidigt satsa på solcellspaneler på kyrktaket. Domkapitlet sade "ja" men antikvariska myndigheter nekade och frågan avgjordes till solenergis nackdel till sist i regeringsrätten. Nu ligger panelerna på en närbelägen lada istället.

"Jag tror på framsteg i tekniskt avseende – framsteg som kan finna alternativa sätt att svara mot vårt behov av energi och som kan användas på ett sätt som visar på vår tids ansvar för dem som kommer efter oss." skriver biskop Thomas Söderberg här i Magasinet.

Och tekniken går vidare. På Finnåkers kursgård satsar man på vattenkraft och värmepumpar medan stiftets egendomsförvaltning tror på vindkraften; "den passar oss och vår profil!"

Bilden är ett montage som visar den solcelspark som just nu byggs vid sidan av E18 i Västerås av Kraftpojkarna. Foto & montage: Kraftpojkarna.

En växande insikt

Text: Thomas Söderberg

Vi behöver energi. Den sägs bevaras för alltid och kan bara överföras från en energiform till en annan. Den är också möjlig att lagra. Att tala om energi är oftast att beskriva hur energisystem kan användas för arbete. Men vi vet också, att det som lagrats i andra sammanhang – tankar och idéer – kan bli energi, kraft, för människor i liv och ande.

Vi behöver energi. Jag minns vedstaplarna vid min gammelmorfars vedbod. Tre års staplar: en nyhuggen, en för torkning, en för användning i vedspisen. Jag minns när oljeeldningen kom till prästgården i Skinnskatteberg. Efter det kom aldrig farfar upp från källaren, sotig av koksen som skyfflats in i pannan. Kakelugnarna behövdes inte längre för värme i första hand – de blev stämmningshöjare.

Jag minns den första energikrisen i mitt liv. Det var 1973-1974. Plötsligt ställdes vi inför ett faktum: det går inte att tanka bilen lika lättvindigt som vanligt. Det fanns möjlighet att begära extra tilldelning, om man var särskilt beroende av det. Naturligtvis ansåg jag att jag var en sorts VIP, som skulle få en sådan tilldelning. Döm om min förvåning, när svaret var: nöj dig med det du har. Kanske var det då jag för första gången började fundera över oljans betydelse och makten som fanns hos dem som bestämde över den. Jag tyckte mig se ett maktkomplex.

Så minns jag den, inte minst i Västerås, inflammerade kärnkraftsdebatten under 1970-talet. Jag vet inte om oljeberoendet vid den tidpunkten hade annan betydelse än att, som det sades, "den tar snart slut".

Vad ska vi ha då? Sol, vind och vatten var svaret från många engagerade människor – inte minst unga. Detta engagemang kan tyckas ha burits av en energi som kallades "den gröna vågen".

Men – andra funderingar kom. Varför kunde inte min bil gå på el, oavsett var den kommer från? Vilka krafter låg bakom att det inte utvecklades former för energiöverföring som inte byggde på olja? Hur ser det maktkomplexet ut?

Med åren har det växt fram en annan insikt. Den började med frågan om miljöpåverkan och utvecklades till ett sätt att se på de klimatförändringar som idag, med ett stort vetenskapligt stöd, pekar på att vi människor faktiskt påverkar livet på hela jorden. Inte bara för oss själva utan också för kommande generationer. Det är också berättelsen om jordens historia: hur växter som vissnade och ruttnade till sist blev olja. Och nu tycks det vara en omvänd historia: de växter som en gång lagrade jordens koldioxid tas åter upp ovan jord, och deras lagringar blir vår livsmiljö. Det tycks som om vi är på väg tillbaka till den tredje dagens morgon i skapelse- eller evolutionshistorien.

Energi behöver vi – för ett gott samhälle i hela världen. Klimatförändringen kan medföra sådana ekonomiska och sociala förändringar att den strävan som finns efter fred, rättvisa och respekt för livet kommer till korta. Det kan vara ett hot mot livsmiljön – inte bara nu utan än mer för kommande generationer. Klimatförändringen tycks vara knuten till förbränning av fossila bränslen. Jag minns att jag funderade

över vilka krafter som ligger bakom att en förändring av detta inte kan komma till stånd i mötet mellan mäktiga företrädare för världens länder, när jag var i Köpenhamn 2009. Fler sådana möten har skett. Litet har åstadkommits. Vilka krafter spelar detta spel med livet på kort och lång sikt? Det tycks vara ett fossilindustriellt komplex, som vuxit sig starkt under de senaste hundra åren. Där finns makt och pengar.

Nu vet vi att det finns alternativ. Jag tror på framsteg i tekniskt avseende – framsteg som kan finna alternativa sätt att svara mot vårt behov av energi och som kan användas på ett sätt som visar på vår tids ansvar för dem som kommer efter oss. I det ligger också en förväntan. En förväntan som vilar i politikers kraft att lämna den närsynhet som bara ser till nästa val. Däri ligger beslut som underlättar för en omställning till ett globalt miljömässigt hållbart samhälle. En förväntan på företagsledare att visa på och ta vara på de möjligheter som sådana politiska beslut kan möjliggöra. En förväntan på mig själv – och andra som delar denna uppfattning – att visa den kraft, den energi som finns för ett allmänt stöd till förändring. För livets skull.

Går det? Visst! Se på alla andra förändringar som skett i världen genom den energi som bor i människors vilja till förändring, och som tagit sig uttryck i strävan efter demokrati, avskaffande av slaveri och apartheid, för att bara nämna några exempel. Det är tack vare den energin jag som mitt eget motto har tagit "Känn ingen oro och tappa inte modet" 🍀

”Vindkraften passar oss”

– Vindkraften passar oss och vår profil. Det är miljövänligt och förnybart. Vi tillför något i processen som markägare och vi vill hålla på med saker där vi kan tillföra värden. Det säger Erik Ling, stiftsjägmästare, om stiftets satsningar på vindkraft.

Text: Pelle Söderbäck Foto: Magasin08

Vindkraft är den förnybara energikälla som ökar mest i världen och är en viktig energikälla för att minska koldioxidutsläppen. År 2012 producerade vindkraften i Sverige drygt 7 TWh el med en installerad effekt på 3 800 MW. Den utgör cirka 5 procent av elanvändningen. Totalt finns cirka 2 800 vindkraftverk i Sverige.

Västerås stift investerar i vindkraft på tre olika sätt;

- Som största delägare i Dala Vind AB. Bakom bolaget står ett antal energibolag,

flera skogsföretag, näringslivet och privata investerare. Syftet med Dala Vind är att möta en växande efterfrågan på ny miljövänlig elproduktion. Ambitionen är att i första skedet förse Dalarna med vindkraftverk på bra lägen, att behålla kraftverken i lokalt ägande och att kunna ge sina delägare tillgång till miljövänlig el till ett attraktivt pris.

- Som medlemmar i den ekonomiska förening som driver tre vindkraftverk i Äppelbo. För snart 10 år sedan investerade stiftets prästlönetillgångar i Äppelbos vindkraftssatsning och är delägare i två av vindkraftverken på berget Hunflen.

- Som markägare genom att upplåta mark för vindkraftsproduktion. Man tar projektet fram till bygglov och arrenderar sedan ut marken.

Inte bara miljömässigt utan även ekonomiskt ser Erik Ling vindkraft som en bra investering.

– Vi har till exempel gjort en ekonomisk analys av det vindkraftverk vi äger till hälften i Bjursås och det har gått med plus varje år. Även under år med låga energipriser.

I Dala Vind räknar man med att varje satsad krona ger ungefär 2,50 tillbaka. Så vi har byggt in värden i detta.

Han tror att stiftet kommer att fortsätta att investera i vindkraft och framförallt i Daladelen av stiftet.

– Södra delen av stiftet är relativt mer tätbefolkat och det finns inte lika bra vindlägen. Men jag utgår ifrån att vindkraften tillhör våra framtida satsningar ●

Finnåker lever
av egen kraft

I ett dokument från 1614 noteras att Michel Hindriksson anlagt en hammarsmedja i Finnåker. En smedja som med tiden blev ett bruk. En viktig orsak till att Finnåkers bruk hamnade där var, liksom många av Bergslagens bruk, vattenkraften. Idag används samma vattenkraft för att göra kursgården än mer miljövänlig och dessutom på sikt självförsörjande när det gäller elektricitet.

Text: Pelle Söderbäck Foto: Åke Paulsson

År 1987 invigde dåvarande biskopen Arne Palmqvist "Felix", det vattenkraftverk strax bakom herrgårdsbyggnaden som i drygt 25 år producerat miljövänlig el. Nu är det dags att på nytt investera i vattenkraftverket, inte minst för att kunna behålla anläggningens elcertifikat. Det handlar om att uppdatera verket bland annat genom att byta turbin och rensa tuber. Systemet med elcertifikat, som växte fram i spåren av 1970-talets oljekris, är ett sätt att stödja handel och produktion av miljövänlig och förnybar el på ett kostnadseffektivt sätt. I Sverige ska elcertifikatsystemet bidra till 25 TWh förnybar el från år 2002 fram till år 2020. Tillsammans med Norge ska ytterligare 13,2 TWh förnybar el produceras mellan åren 2012 och 2020.

Det är en investering som Finnåkers nuvarande föreståndare Hans Degréus ser som viktig, både miljömässigt och ekonomiskt. – Den satsning vi gör när det gäller kraftverket betalar sig på 7-8 år, säger Hans. Det känns bra att på så sätt kunna förena ekonomi och miljö.

Parallellt med uppgraderingen av vattenkraftverket satsar Finnåker stort på värmepumpar: Ett system som, enkelt uttryckt, omvandlar utomhusenergi till värme och varmvatten inomhus. Alla hus på anläggningen utrustas nu med värmepumpar. Också här förenas miljöhänsyn och ekonomi.

– Förutom att vi tjänar pengar på detta kommer vi, enligt beräkningar, att minska CO₂-belastningen med 35 ton per år, konstaterar Hans Degréus. Kombinationen av vattenkraften och värmepumparna kommer att täcka gårdens behov och även betyda att vi kommer att överproducera el vi kan sälja. Så tanken är att vi blir helt självförsörjande och om vi tvingas köpa el blir det betydligt mindre än vi gjort tidigare.

Som föreståndare på en kursgård med hög beläggning på somrarna kommer Hans att få en dubbel känsla inför sommarvädret. Mer regn betyder bättre ekonomi. – År 2012, då det regnade hela sommaren, bidrog regnet till en hög elproduktion och därmed ett positivt årsresultat. Den soliga

sommaren 2013 minskade det ekonomiska resultatet med 200 000 kronor. Han är prästen som nu får lära sig en hel del om elcertifikat, vattenkraft och värmesystem. Och han menar att det känns bra att få kombinera teologin med ekonomi och miljö. – Ibland funderar jag på varför jag går här och skrotar som präst. Jag tror att det är därför att mitt uppdrag helt enkelt är att skapa en bra plats för barn och unga att vara på. Finnåker är kursgården som nu förenar en stor och bred barn- och ungdomsverksamhet med en stark miljöprofil. En satsning också på kommande generationer barn och unga 🍎

Rösträttsmöte, ur fotoalbum ur Elin Wägners samling. Anna Whitlock (i mitten), Ester Brisman, Emilia Bromée, Lydia Wahlström. Man ser även Elin Wägner stående till vänster om Anna Whitlock. Foto Wikipedia

Lydia Wahlström

– en intensivt modern människa

Kyrkohistoriska handböcker rymmer inte bara män som skrivit traktater. Där finns också plats för kvinnor, men som profeter, predikanter och poeter. Teologisk historieskrivning har således tilldelat kvinnor roller som intuitiva och självlärda förmedlare av trons hemligheter, medan lärdom och strukturerad tankeverksamhet reserverats för män.

Text: Maria Södling

Historiskt sett har fler män än kvinnor kunnat ägna sig åt systematisk reflektion över kristen tro. Men det är också så att övertygelsen om mäns intellektuella överlägsenhet har fungerat som en förevändning för att inte se eller ta kvinnors teologiska arbete på allvar. På så vis har kvinnors teologi banaliserats och marginaliserats. Under senare år har dock skett en förändring, också i Sverige. Artiklar och böcker har lyft fram det teologiska tänkandet hos Fredrika Bremer

(1801-1865), Emilia Fogelklou (1878-1972), Ester Lutteman (1888-1976) och Siri Dahlquist (1889-1966).

En av 1900-talets intressanta svenska teologer är Lydia Wahlström (1869-1954). Som barn ville hon bli präst som sin beundrade far, kyrkoherde i Västerås Barkarö. Det gick inte, men hon fick studera i Uppsala och det med sådan framgång att hon 1898 disputerade i historia. Några år

senare tillträdde hon en tjänst som studierektor vid Åhlnska skolan i Stockholm, som hon innehade till pensioneringen 1934. Parallellt med sin akademiska och pedagogiska gärning ägnade hon sig åt skönlitterärt författarskap, folkbildning, debatt, ideologikritik (hon varnade tidigt för mellankrigstidens nazism) och i hög grad åt kvinnosaken. Memoarerna "Trotsig och försagd" (1949) vittnar om ett närmast outtröttligt engagemang, som genererades ur hennes kristna tro och teologi. Lydia Wahlström var en intensivt modern människa. I hela sitt liv var hon upptagen av teologiska frågor i gränslandet mellan kultur och vetenskap å ena sidan, traditionell troslära å den andra. Från barndomshemmets konventionella kristendom, över studietidens läsning av tysk liberalteologi fram till det mogna författarskapet tränger samma

fråga fram: hur kan kristen tro bli angelägen för samtidens människor?

Liksom vännen och blivande ärkebiskopen Nathan Söderblom fann Wahlström ett förlösande svar i det sena 1800-talets historisk-kritiska syn på bibel och dogmatik. Hon kom fram till att den nya teologin inte tvingar moderna människor att avstå från religion, utan tvärtom ger möjlighet att förena kristen tro och tidens vetenskap. I artiklar och föreläsningar diskuterade hon liberalteologins storheter Albrecht Ritschl och Adolf von Harnack. Ofta skedde det i Religionsvetenskapliga sällskapet sammanhang, tillsammans med andra namnkunniga företrädare för en frihetlig teologisk hållning, både kristen (exegeten Samuel Fries) och judisk (överrabbinen Gottlieb Klein).

Wahlström kan beskrivas som en typisk teolog för sekelskiftet 1900. Nyckelord i hennes tänkande var frihet (Gud frigör från självupptagenhet till nästankärlek och från bokstavstro till personlig trostolkning), personlighet (varje människas personliga möte med Kristus) och ansvar (individens ansvar för sin tro och för samhället). Hon hyllade kyrkohistoriens hjältar; i synnerhet Martin Luther. Slutligen var kristendomen grund för hennes feministiska credo om kvinnors rätt till ett eget liv och skyldighet att bidra till samhällets.

Det man idag kanske mest fäster sig vid är Wahlströms fria – och befriande – hållning till dogmatik och traditionell förkunnelse.

Hennes övertygelse om skapelsens rikedom, människans synd, inkarnationens faktum och Jesus som världens frälsare var grundmurad. Men gång på gång påminde hon om hur kyrkan försummat att översätta eller uttrycka kristendomens sanningar på ett sätt som kunde göra dem meningsfulla också för moderna människor.

”Där barnen inte komma från religiösa hem och äro invanda vid religiöst uttryckssätt, där blir sådana ord som rättfärdiggörelse och försöring fullkomligt obegripliga – alla anknytningspunkter saknas mellan sådana begrepp och barnens vanliga liv”.

I detta kritiska läge var kyrkans uppdrag ingenting mindre än att skapa ett nytt språk för trons innersta, menade Wahlström. Själv älskade Lydia Wahlström att simma och hämtade gärna sitt religiösa bildspråk från vattnets värld. Hon liknade trosakten vid det som sker när människan kastar sig i vattnet och finner att hon kan simma: ”Havet bär mig, det är sant vad de sagt mig, men som jag aldrig kunnat tro.” För pedagogen Wahlström handlade förkunnelse om att knyta an till människors erfarenheter. För teologen Lydia Wahlström var oprövade formuleringar och djärva bilder inte ett hot mot kristen tro, utan en väg till människors hjärtan 📍

Lydiapriset

Sedan år 2012 delas ett Lydiapris ut i Västerås stift. Lydiapriset är uppkallat efter Lydia Wahlström.

Hon föddes 1869 som dotter till kyrkoherden i Barkarö. Lydia Wahlström drömde som barn om att bli präst och var en av frontfigurerna i 1900-talets kamp för kvinnors rätt att prästvigas.

Priset delas alltid ut i samband med Stiftskonfirmanddagen i Västerås. Lydiapristagaren ska vara en prästvigd kvinna som gjort skillnad i ungdomsarbetet i Västerås stift. Priset uppmärksammar kvinnor som är andliga ledare i Västerås stift. Pristagaren ska verka bland ungdomar och vara en förebild, gudstjänstinspiratör och predikant.

2012 års pris gick till Maria Agstam – Häggkvist

2013 års pris gick till Joan Donkin

2014 års pris gick till Anna-Karin Pettersson

Anna-Karin Pettersson gratuleras av fjolårets Lydia-pristagare Joan Donkin och biskop Thomas Söderberg. Foto Pelle Söderbäck

Olle Sahlström

Guds rike och lärkans sång

Han kallades Vandringsprästen, David Petander som för 100 år sedan bröt upp från en societetsmiddag med orden "här ska jag inte vara". Han valde en annan väg än den etablerade kyrkans, tolkade och levde sin tro på samhällets bakgårdar. Petander talade mer om vision än om organisation. Därför är han fortfarande en utmaning för en kyrka som tolkar sitt innersta liv i statistiska staplar och ekonomiska prognoser.

Text: Pelle Söderbäck Foto: Jessica Segerberg

För 100 år sedan tankade unglyrkorörelsen ny kraft i en förtorkad och uppgiven kyrka. Det var ett framgångsrikt projekt som också på många sätt kom att präglade Västerås stift. Men det var ett nationellt projekt. Det var Sveriges folk som var ett Guds folk. Det som också förenade ung-

kyrkorörelsens frontgestalter var också att de alla var, eller blev, biskopar. Ett maktperspektiv.

Samtidigt med unglyrkorörelsens start reste sig en ung pastorsadjunkt i Ånge från bordet vid en societetsmiddag med orden

"här skall jag inte vara". Han hette David Petander och utan ett öre på fickan gav han sig ut på en vandring genom fattigsverige. Medan unglyrkorörelsen formades i biskopsgårdar tolkade vandringsprästen Petander sin tro i dikesrenar och på samhällets bakgårdar.

I år, 100 år sedan Petander dog, kommer Olle Sahlström ut med boken "Vi möts i lärkans sång – en resa i vandringsprästen David Petanders fotspår" (Atlas förlag). Jag vill påstå att en av årets för kyrkan mest utmanade böcker skrivits av den förre LO-ombudsmannen Sahlström. Det är en bok fylld av guldgruv men också av smågrus. Ett grus som skaver i skorna på mig som hela livet verkat i en kyrka som är så förknippad med medelklass, hierarki, finkultur

och kommunal organisation. Berättelsen om David Petander utmanar. Olle Sahlström har bokstavligt vandrat den väg David Petander vandrade. Från Ånge ner genom Västerås stift och till Västerås där Petander 1914 häktades för att han vägrade militärtjänst med orden "Jag bär inte vapen. Jag tjänar endast en konung, Kristus". Bara två år tidigare hade unglyrkomannen Manfred Björkquist tagit initiativ till en pansarbåtsinsamling.

Petander vandrade genom Västerås stift. Han kom in vid Furudal, fortsatte ner mot Siljansbygden, via Sägmyra och Falun, till Avesta och Sala för att till sist häktas i Västerås. Han vandrade i en tid präglad av krigsoro och agitatorer: Men hans metodik är annorlunda. Olle Sahlström beskriver det med orden "Han agiterar inte, som i arbetarrörelsen. Han talar inte som Bibelns gammaltestamentliga profeter, som en August Palm eller en Fabian Månsson. Han dömer inte och bannar. Han replikerar inte allt och alla. Sätter sig inte själv i centrum. Som en annan domprost. Eller som arbetarrörelsens agitatorer och blivande hövdingar... Han tycks vilja något annat. Nå längre in."

I Sägmyra, då en blomstrande bruksort med textilfabrik, stannar han en vecka och sover i en lada. Han predikar om visionen, om Guds rike. I Falun bor han hos en byggmästarfamilj och får följeslagare som samlas till gemensamma måltider. De

samtalar och delar på alla sysslor. De går ut till de fattigaste med mat. De skurar golv, lagar möbler; tatar dragiga dörrar. I Falun kan man se Petander sitta på en gammal änkas farstukvist och laga ett lås. För att sedan hämta en korg ved. Det är en tro som sitter i händerna.

Petander drevs av visionen, inte av organisationen. Den vision som drev honom var bilden av Guds rike. Inget mer och inget mindre. Men Olle Sahlström konstaterar att "jag har regelbundet gått i kyrkan i mer än fem år, men jag har aldrig hört en präst tala om Guds rike... Jag har frågat flera präster om varför de inte gör det och vet inte riktigt hur jag ska tolka deras svar. En såg mycket förvånad ut. En annan blev förvirrad, en tredje svarade undvikande och vagt. På något sätt verkade de tycka att Guds rike är svårt att göra begripligt är det tyst i kyrkan om Guds rike av samma orsak som det är tyst i arbetarrörelsen om socialism?"

Sahlströms nutida vandring i Petanders spår blir också en vandring genom ett sprucket folkhems-Sverige. Bönhusen och de gamla Folkets hus-lokalerna står tomma och låsta, både bokstavligt och bildligt. Folkrörelserna blev organisationer som förstenades och tappade kontakten med sina visioner.

Att göra 100-årsminnet av Petanders död till en minnesstenshyllning vore nog

en otjänst. Han var inte intresserad av att bygga monument. "Det behövs ingen annan organisation än som den hos lärkorna. De känner igen varandra på sången", var hans svar till dem som ville bygga organisation runt honom.

Men i tider då vi talar om kyrkans kris i termer av medlemstal och ekonomi, samtidigt som samhället ropar efter en vision, är det värt att uppmärksamma människor som David Petander.

Om vi vågar: ●

”Han valde långsamhetens möjlighet”

Olle Sahlström, pilgrim och författare

Hans vilja att leva, då orden berörde många. Han valde bort makt och rikedom och hade modet att utstå förtal och hån och gå sin egen väg. Hans namn var David Emmanuel Petander och kallades Vandrarpästen.

En vinterdag 1910 lämnade han tjänsten som pastorsadjunkt i Borgsjö församling i Medelpad med orden "Nu är jag inte längre statens präst" och gav sig ut på vägarna. Han hade inte ett öre på fickan och om han inte fick en säng att sova i övernattade han i lador eller ute i det fria. 1914 i oktober avled han. I år, för ett hundra år sedan. Några månader efter krigsutbrottet, det som han vandrade och predikade för att förhindra.

Han är bortglömd, få vet vem han var, men en gång i tiden, åren 1910 till 1914 vandrade han genom landet och tusenhövdade

skaror lyssnade på hans ord. Men kanske mer än något annat drabbades de av hans sätt att leva, av hans kompromisslösa vilja att leva "Jesu enkla lära".

En vandringsliturgi växte fram; han vandrar in i en by eller stad. Sätter upp sitt handskrivna anslag på en stolpe eller en ladugårdsvägg. Möten äger rum. Samtalsmöten snarare än högstämda mässor. Gemenskaper bildas. Och David Petander vandrar vidare till nästa stad eller by. Vad ville han, och varför gick han till fots? En gång sade han "Jag har för brått för att inte gå". Han valde långsamhetens möjlighet, vandringen närhet, samtalets innerlighet. Glimtar av Guds rike.

Allt han ville var att de han mötte skulle lyssna inåt, höra tonen och klangen därinne, den som han vid ett tillfälle liknade

vid en lärkas sång. Hans budskap och som han levde det sträcker sig fram till vår tid. Vad kan vi, vad kan en pilgrimsrörelse, en kyrka, lära av Vandrarpästen? ●

En vandring med Petander

En vandring i David Petanders spår, från Västerås till Sala, planeras den första helgen i oktober. Med start i Västerås domkyrka blir det en vandring med tid att samtala, att dela drömmar och visioner. Men också med tid för tystnad, bön och gemenskap. Just nu är vandringen i en planeringsfas. Den som vill veta mer kan kontakta Mikael Mogren på Stiftskansliet.

Att vänta det oväntade – Krisarbete och mediemöte i praktiken

Lördagen den 5 april 2008 mördades Engla Juncosa Höglund. Händelsen blev ett nationellt trauma som berörde väldigt många människor, såväl i Sverige som utomlands. Under den tiden var Niklas Lång kyrkoherde i Husby församling där Stjärnsund ligger. En intensiv tid som gav viktiga erfarenheter från krisarbete och mötet med media.

Text: Niklas Lång Foto: Anna Lång

Det hade inte gått att föreställa sig vad som väntade när jag körde in i Stjärnsund på söndagmorgonen. Vid det laget visste ingen mer än att Engla saknades. Hela Stjärnsund var fyllt av militärfordon, mängder av människor och det stod bilar parkerade överallt. Jag har aldrig sett så många polisfordon på en gång och jag hade aldrig kunnat drömma om hur massivt ett medieuppbåd är i verkligheten. Stjärnsund kändes belägrat. Naturligtvis är det, för mig precis som för så många andra, Engla, hennes anhöriga och hennes vänner. De berör mig djupt på många sätt, men syftet med det jag skriver här är inte att dela mina personliga känslor, utan att dela de erfarenheter jag gjorde i mitt arbete. Min förhoppning är att du som läser detta ska kunna få nya perspektiv som hjälper dig att stå stadigare när du råkar ut för det oväntade – när, inte om. Det går naturligtvis inte att gå genom livet och alltid vänta sig att det värsta ska hända. Men om vi tar vara på våra erfarenheter av mindre kriser och arbetar med våra förhållningssätt ger vi oss själva bättre förutsättning att hantera större kriser när de faktiskt kommer. Har

vi reflekterat över hur vi brukar reagera, kan vi ofta hantera våra reaktioner mer konstruktivt och därigenom också få kraft och utrymme att hjälpa de som finns omkring oss på ett bättre sätt. Mina erfarenheter säger mig att när krisen drabbar är det de förhållningssätt och de rutiner man har byggt upp i sin vardag och är van vid att använda som man sedan följer. Varför då? Jo, man är van vid dem. De har fungerat förr. Och man har varken tid eller förmåga att tänka efter eller uppfinna något nytt. Att vid en kris försöka följa nya rutiner som man tidigare aldrig använt sig av, är dömt att misslyckas.

Känn dig själv. Låt oss börja med det mest grundläggande av allt, vikten av att känna sig själv, att vara trygg med sig själv och veta hur man reagerar i olika lägen. Det här gäller både när krisen drabbar en personligen och när man är ledare eller stödperson i ett krisläge. När jag tänker på att känna sig själv är det särskilt ett par saker jag vill lyfta fram. Du behöver arbeta med din historia och med din uppväxt. Hur har du hanterat relationer? Vilka kriser har du gått igenom? Hur har du fungerat förr och hur fungerar du idag? Vad väcker ångest hos dig? Hur reagerar du på sorg? Genom att arbeta med de här och liknande frågor lär man känna sig själv

på djupet. Den förankringen kan ge bättre förutsättningar att hantera de känslor och reaktioner som oundvikligen uppstår i en krissituation. Har man arbetat med sig själv på det här sättet har man sannolikt också fått med sig en erfarenhet av att kunna prata med en utomstående person om svåra personliga frågor:

Att klara av att prata med en utomstående om det som berör på djupet är på sätt och vis en form av kompetens som kräver träning – en träning som sedan kan bidra till att bearbetningen efter krisen blir lättare att hantera.

Att lämna företrädare. När man ska stötta någon som är drabbad av kris är det viktigaste av allt att kunna hålla i sin egen ångest. Det är den andra personen som ska stå i centrum och målet är att få ned

stressnivåerna och skapa trygghet mitt i otryggheten. Vad jag själv har upplevt eller vad jag känner i ögonblicket är inte viktigt just då. Det får jag ta senare. Det här gäller faktiskt oavsett om man bara vill stötta sina närmaste eller om man går in i en roll som stödperson i en krisorganisation. Som stödperson behöver man kunna lämna företräde för den man ska stödja. Det är alltid svårt, ens egna reaktioner kan vara väldigt starka, men har man tränat på det tidigare blir det faktiskt mindre svårt.

Församlingarnas arbetslag och våra nätverk. I församlingarnas arbetslag har vi en enorm resurs. Vi tänker inte alltid på det, men som anställda i Svenska kyrkan tränar vi oss regelbundet i att möta människor som drabbas av såväl livskriser som traumatiska kriser. Särskilt gäller det naturligtvis präster och diakoner, men många andra personalgrupper berörs också av det här arbetet. Det gör att vi i församlingarnas arbetslag har en gedigen kompetens och kan

vila i våra erfarenheter och våra roller även när vi behöver gå in och arbeta i mer omfattande kriser. Familj, släkt, vänner och arbetskamrater är exempel på några av alla de nätverk vi befinner oss i. Stabila och aktiva nätverk kan betyda så mycket för oss till vardags, och när kriser drabbar blir de ännu viktigare. Dels kan nätverken ge oss personligt stöd,

men i nätverken kan vi också sträcka oss utanför oss själva och via bekantas bekanta nå personer som besitter kompetens i frågor vi själva aldrig haft anledning att ens fundera över. Att arbeta med att hålla kontakt med sina nätverk är något vi kan göra medvetet till vardags. När sedan kriser drabbar kan de vardagliga kontakterna ge oss helt andra möjligheter, både personligen och i våra yrken.

Närhetens kompetens. Det är lätt att känna sig otillräcklig när meningslösheten och ondskan tränger sig på och man inte längre har några svar. Det gäller både som medarbetare och personligt. Jag minns hur det var för flera av lärarna och föräldrarna i Stjärnsunds skola. "Vad ska man säga till barnen?" Men det var också då det blev riktigt tydligt för mig hur mycket närheten betyder. Teoretisk kompetens är aldrig starkare än att vara en viktig person i vardagen. Min övertygelse är att den mest betydelsefulla kompetens vi kan ha som stödperson i ett krisläge är att redan vara en viktig person för den som är drabbad.

Chef och ledare. Naturligtvis finns det mycket att säga kring ledarskap och chefskap i krislägen. Mina erfarenheter säger mig att det mest grundläggande är att ha god kontakt med både ledarrollen och chefsrollen. När en katastrof inträffar krävs både att man kan arbeta tydligt i sin ledarroll, med allt vad det innebär av trovärdighet och tillit, men även att man är trygg i sin roll som chef och kan vara tydlig och klar och hålla i strukturerna utan att tveka. Lyckligtvis behövs det inte ett krisläge för att man ska kunna träna på det, och har man en god balans mellan chefsrollen och rollen som ledare medför det i regel en bättre arbetsmiljö även till vardags, både för chefen själv och för medarbetarna.

Kommunikationsvägar. Ett område där det blev väldigt tydligt för mig hur mycket våra vardagliga strukturer påverkar vid en kris är kommunikationsvägarna. Har du och din organisation en vana vid att använda sociala medier som facebook och twitter? Då kan de bli verktyg vid krisen, annars inte – tröskeln blir för hög. Har ni enkla vägar in till att redigera hemsidan och flera av er är vana vid att göra det? Då kan hemsidan bli ett effektivt verktyg vid krisen, annars blir den en tröskel som skapar frustration.

De kommunikationskanaler man är trygg med och van vid att använda, de är lätta att använda och det är dem man kommer att räkna med. Det gäller både positivt och negativt, för de är också lätta att ta för givna. Vad händer med er kommunikation om det som i Stjärnsund visar sig vara mycket dålig mobiltäckning? Alla visste vi det egentligen, men ingen av oss hade tänkt på konsekvenserna av det i förväg och det skapade stora problem för oss.

Mediemöte och trovärdighet. I alla krislägen är media en faktor att ta hänsyn till, inte minst gäller det när en händelse som berör väldigt många människor på djupet. Media vill fånga det som berör deras läsare. Och berör det som händer riktigt många, då är alla media på plats. I min roll som kyrkoherde och som medlem i krisgruppen på Stjärnsunds skola fick jag gå in tillsammans med rektorn och försöka hantera situationen så bra som möjligt. Ingen av oss hade någon medieträning sedan tidigare, utan vi fick försöka arbeta utifrån scouternas pedagogik: "learning-by-doing".

Visst var det så att det förekom en del rejäla övertramp när det gäller vad jag uppfattar som rimlig pressetik. Men överlag är ändå min bild att de flesta journalister och fotograferna verkligen gjorde ett riktigt seriöst och mycket bra arbete. Så rädsla är onödig i möten med media, men en sund respekt är en förutsättning. Maktbalansen är ojämn och man behöver vara medveten om det. Din trovärdighet är allt. Ta dig tiden att förbereda dig inför alla intervjuer tillsammans med kloka kontakter i ditt nätverk.

TV-sänd begravning. I de flesta fall lugnar sig medias intresse, när den värsta krisen är över. Men just i Stjärnsund blev allt litet annorlunda, när det visade sig att Englas anhöriga ville att begravningen skulle tv-sändas. Min första tanke när vi skulle börja planera begravningen var ganska fyrkantig: "Vi gör väl som man brukar". Som man brukar betydde för mig att man har en öppen minnesstund och sedan en begravning i kretsen av de närmaste.

För Englas anhöriga var inte det jag hade tänkt mig något alternativ och det fanns flera skäl till det. Framför allt handlade det om alla de människor runt om i Sverige som var så djupt berörda och alla de hundratals, nästan tusentals, som ställt upp i skallgången i skogen och som hört

Att möta media – erfarenheter från verkligheten

I trängda lägen kan det vara förenat med stort obehag och stora risker att prata med media. Men det är inte säkert att det finns något att välja på. Det kanske helt enkelt är du som är den som behöver kliva fram. Här är ett par kortfattade tips som kan göra mötet med media litet mer hanterligt.

1. Svara aldrig direkt – kom överens om en tid när ni kan prata
Du är alltid upptagen när media hör av sig. Du är upptagen med att förbereda dig för intervjun... Men att det är det du är upptagen med behöver du inte berätta.
2. Alla samtal med media är intervjuer
Även när bandspelaren är avstängd. Släpp aldrig fokus och säg bara bra saker. Hela tiden.
3. "Inga kommentarer" leder till att journalisten går vidare själv
Det kan vara du som i din roll vet mest och bör svara. Om inte, hänvisa till någon istället.
4. Samma talespersoner
Kontinuitet är ofta bra. Utse talespersoner som finns tillräckligt nära skeendet för att vara intressanta. Hänvisa sedan till dem.
5. Pressekreteraren – djävulens advokat
En pressekreterare, eller en annan klok person i ditt nätverk, kan hjälpa dig med att ställa de riktigt svåra frågorna redan när du förbereder dig. Det kan rädda både dig och intervjun.
6. Håll dig till rollen
Undvik att bli alltför personlig. Att hålla dig till rollen ökar din trovärdighet.
7. Att inte säga för mycket
Det är inte vad du ska säga som är det svåraste. Det svåraste är vad du inte ska säga. Svik aldrig förtroenden.
8. Att få ut ditt budskap – två fokus
Journalisten har sitt fokus och du kan välja ditt i förväg. Fråga gärna om journalistens, men behåll ditt fokus för dig själv. Då blir det lättare att nå ut med ditt budskap.
9. Kontroll – citat och direktsändning
Det enda du har rätt att kontrollera är direkta citat. Direktsändning kan kännas obehagligt, men är det enda sättet att få mer kontroll över hur det som sägs presenteras.

Niklas Lång

av sig med blommor, brev och gåvor. En annan viktig anledning var medias bild av Engla, en bild som hade gjort henne till ett offer i en skruvad kriminalhistoria istället för den person hon verkligen var. Nu ville de att verkligheten skulle få synas. Det är det här som händer när ett barn dör. Ska historien berättas, så ska hela historien berättas. De befann sig utanför min karta och jag fick lov att välja om jag skulle följa med eller inte. Jag valde att följa med och jag är fortfarande helt övertygad om att det var det riktiga beslutet.

Mening och hopp om mänskligheten.

Mediestormen lät inte vänta på sig. Men i den debatten, som till stor del var en intern mediedebatt, var det inte många som var intresserade av att lyssna till de mest berörda. Jag är oerhört glad att SVT åtog sig uppdraget och stod för sitt beslut. Deras mycket rutinerade och kompetenta gudstjänstteam gjorde ett fantastiskt arbete både före och under begravningen. Att

SVT gjorde det valet berodde naturligtvis på "allmänintresset", som det så fint heter. På vanlig svenska betyder det att väldigt många människor var djupt berörda av det som hade hänt.

Många människor var djupt berörda. Många reste från när och fjärran för att hjälpa till i sökarbetet. Många hörde av sig med brev, gåvor och blommor. För mig har det verkligen betytt att jag har ett större hopp om mänskligheten.

Det har nog aldrig varit så tydligt för mig som då att vi tillsammans faktiskt kan tända ljus i mörkret och skapa mening i den djupaste meningslöshet.

Niklas Lång

Tidigare kyrkoherde i Stjärnsund – Husby församling. Numera organisationsutvecklare – Lång Utveckling AB, www.langutveckling.se

Munktorpsherden som blev ärkebiskop

Efter 42 år som präst, varav nästan åtta år som ärkebiskop och 11 år som biskop, är det dags. Den 14 juni lägger Anders Wejryd ned staven och blir pensionär. Men det blir inte bara gräsklippning framöver, trots att han gillar det. Hans internationella engagemang fortsätter i uppdraget som Europapresident i Kyrkornas världsråd.

– Jag tänker fortsätta jobba för att kyrkor ska se på verkligheten inte bara utifrån sitt eget perspektiv, utan ta in andras perspektiv också.

Text: Ewa Almqvist Foto: Magnus Aronson

Anders Wejryds yrkesval var inte alldeles självklart. Han var allt lite lockad att bli läkare, men att det blev präst ångrar han inte. – Jag ville få hjälp att tolka livet, och hoppades kunna hjälpa andra att göra det. Som 30-åring blev han kyrkoherde i Munktorp och Odensvi, men sen blev det inte så många år i direkt församlingstjänst. Det gick så snabbt uppåt i karriären att doktorsavhandlingen om Nathan Söderblom

som missionsteolog och missionsledare aldrig blev klar. 1987 blev han direktor på Ersta diakonisällskap i Stockholm, med både sjukhus och högskola, och att vara chef för (på den tiden) 1600 anställda krävde sin tribut. Det blev inte tid för fortsatt forskning.

Så blev han biskop i Växjö stift 1995. Det var mycket roligare, och friare, än Anders trodde.

– Som biskop förlorar man en del av församlingsanknytningen och måste acceptera att man jobbar mer indirekt, i flera led. Men man vinner närhet till den publika arenan. Man kan påverka genom de frågor man lyfter upp, men det tar ett tag innan det slår igenom. Man måste veta vad man tycker är viktigt på sikt, inte bara vad som är viktigt just nu.

Och det viktiga på sikt, vad är då det? Anders blir pastoral i sitt svar, ett svar som han har gett i många intervjuer:

– Att människor ska våga ta sin förmåga på allvar. Att Gud har både stora förväntningar på och ger stora möjligheter till oss människor. Var inte rädd!

Då har vi berört rollerna som präst och som biskop. Rollen som ärkebiskop, då?

– Den handlar för mig mycket om att få ihop olika grupper, att bygga förtroende

mellan anställda, förtroendevalda, biskopar, ideella krafter: Att vi blir trygga i våra roller och inser vårt inbördes beroende – vårt ömsesidiga beroende, som är något positivt. Det blev åtta år som ärkebiskop. Åtta år där Anders upplever att han har fått göra nytta. – Jag har fått utrymme i media, i både tv, radio och på debattplats. Och i det interna kyrkliga arbetet tror jag faktiskt att jag lämnar en större ömsesidig förståelse mellan förtroendevalda och anställda än vad jag kom till. Jag har också fått vara med och avsevärt förstärka den teologiska kompetensen på nationell nivå genom att bygga upp en starkare forskningsavdelning och hög kompetens inom teologi på flera områden.

Blev din ärkebiskopstid som du hade tänkt dig?

– Jag har haft det ganska enkelt, och jag är tacksam för att jag fick efterträda KG Hammar som tog tag i frågor som andra sopat under mattan. Jag har alltid känt biskopsmötets stöd, också när jag har varit tydlig med att vi inte alltid behöver vara eniga. Kyrkan tjänar på att biskoparna står för sina olika åsikter, och den inbördes respekten. Under Anders Wejryds ärkebiskopstid fattade Svenska kyrkan det historiska beslutet att öppna vigseln också för par av samma

kön, en fråga som diskuterats i decennier. – Den var krävande, men vi gjorde det bra med schyssta diskussioner och en bra uppföljning. Vi kan känna stolthet när vi berättar vad vi – utifrån teologiska utgångspunkter – har kommit fram till och står för. Vi möter respekt även från många som tycker att vi har fel, och vi kan visa att det inte handlar om anpasslighet utan om goda skäl utifrån människors värdighet och rättigheter.

Västerås stift är i stor utsträckning "hemma" för Anders som dels växte upp i Västerås och dels har arbetat i flera församlingar i stiftet. Han hittar i bygderna och även om paret Wejryd nu har köpt lägenhet i Uppsala, går den officiella flytten tillbaka till Gunnilbo socken, i Skinnskatteberg, där de haft ett hus i många år och känner sig hemma.

– Men jag ska ärligt säga att jag kände mig rätt främmande för Västerås stift under en period på 80-talet. Jag tyckte att man tappade bort intresset för kyrkfolket och det blev liksom bara anställda och förtroendevalda. Men jag tycker att det har balanserats. Anders har arbetat i fyra olika stift och svarar omedelbart när han får frågan om de skiljer sig mycket åt: – Västerås stift har alltid ansett sig vara

märkvärdigare än andra stift. Det skiljer dem i och för sig inte från andra stift, men de har varit kaxigare, säger han och skrattar gott. Han vill dock inte överdriva skillnaderna, "folk är ju rörliga idag och flyttar mycket". – Men Västerås stift har varit väldigt tydligt i sin inriktning mot samhället, alltså kombinationen samhälle och kyrka. I Växjö var det något helt annat, med läsningar i ämbetsfrågan. Det tillhörde väl det finaste jag fick vara med om i Växjö, att det blev betydligt lättare att vara kvinna och präst under de åren. Jag jobbade aktivt med den frågan, med stor ambition, och jag blir glad när det bekräftas av kvinnliga präster därifrån. – Men det är klart, med en dotter, en sonhustru och en syster som är präst och en fru som var ordförande i Kvinnor i Svenska kyrkan kan man ju inte gå helt opåverkad...

Därmed är vi inne på hjärtefrågor. Jag har min uppfattning om vilka de är, tänker klimat och internationella rättvisefrågor, och blir lite förvånad när det första han svarar är "myndigförklarande av människor". – Det är jätteviktigt för mig! Det gäller på syföreningar och kyrkkafferna lika mycket som i predikan att prästen ska ta sina åhörare på allvar. Kyrkan ska vara hållbar över

tid, budskapet ska bäras vidare.

Och då kommer det:

– Och ska man tänka på hållbarhet över tid, är det naturligt för mig att engagera mig för miljöfrågor och lika naturligt att engagera mig i barnfrågor. Det hör hemma under rubriken hållbarhet för framtiden.

– Jag är alltid rädd för kortsiktighet. Vår energianvändning är kortsiktig, och vår användning av närmiljön är kortsiktig. Jag vill att nästa generation ska ha chansen att ta vid. De har ny teknik och kan göra saker som vi inte kunde, men vi får vara försiktiga med att ställa till deras levnadsbetingelser. Därför tycker jag att det är så roligt att så många av biskoparna brinner för de här frågorna.

För Anders är det tydligt att klimatengagemanget och de internationella rättvisefrågorna hör ihop.

– Vi kan ju inte tro att vi lever i en värld för oss själva. Vi behöver se människors behov ute i världen och inte inskränka oss till hemmaplan. Vi måste lära känna varandras villkor och våga dela villkoren.

På 1970-talet skrev Anders en debattartikel där han förutspådde att Svenska

kyrkan år 2000 skulle ha bara 30 procent av befolkningen som medlemmar:

– Jag är glad att jag hade fel, förändringen har kommit mycket långsammare än jag trodde. Men vi måste ju inse att förändringen är stor, från att religionen var självklar till att religion är något man väljer. Och då är jag rädd för att kyrkan kan gå åstad och bli exklusiv, säger han med sträv röst.

– Kyrkans uppgift är medmänsklighet, och det vi gör ska vara gratis. Vi får inte bara livsmöjligheter av Gud, vi är dessutom älskade och förlättna. Och då är det klart att vi ska kosta på oss lite medmänsklighet, det är det minsta vi kan göra.

Det finns förstås en risk att kyrkan täcker upp för mycket där staten brister, men Anders tycker att kyrkan kan täta sprickorna så länge det inte handlar om att ta över hela ansvaret.

– Vi ska tillsammans bygga ett samhälle som är så medmänskligt som möjligt. Men det är en stor struktur. Vi kan täta sprickor, t. ex. i form av matkassar till dem som inte har pengar till mat, OM vi samtidigt berättar för politikerna hur illa det står till. Det har vi gjort, och det fortsätter vi med. Vår trovärdighet är allra störst när vi pratar

utifrån verkliga erfarenheter:

Eftersom Svenska kyrkan är en folkkyrka med ett brett antal medlemmar, menar Anders att praktiskt taget alla frågor som rör sig i det svenska samhället rör sig också bland kyrkans medlemmar.

– Jag tror att det är få i Sverige som vet så mycket om människors livsvillkor som de som jobbar i församlingarna – därför att man möter så många människor i olika situationer. Men vi behöver bli bättre på att berätta om det 📍

Foto: Wikimedia Commons

Gunnilbo kyrka vid Skinnskatteberg

Nu tar Antje Jackelén över:

”Jag vill verka för en kyrka som utstrålar gudstjänstglädje”

Vi möts i Antje Jackeléns vackra ämbetsrum en dag i brytningstiden mellan vinter och vår. Vintergäck och snödroppar tränger fram ur den svarta jorden. Det nya livet spirar.

En brytningstid är det även för Lunds stifts biskop. Efter sju år på posten lägger hon ner sin stav den 9 juni. Den 15 juni tas Antje Jackelén emot som Sveriges första kvinnliga ärkebiskop i Uppsala domkyrka.

Text: Maria Lundström Foto: Jan Nordén

Om du summerar din tid som biskop i Lunds stift - vilka lärdomar har du gjort? Vad tar du med dig in i det nya som väntar i Uppsala?

– Det har varit innehållsrika år på flera olika sätt, men jag tänker särskilt på tre saker:

– För det första att Svenska kyrkan verkar i världen och att våra utmaningar i första hand är desamma som vårt samhälles: att ge människor livsmod och skapa förutsättningar för framtidstro bland unga, att verka för ett öppet och jämställt samhälle, att vara en röst för en mer rättvis och hållbar fördelning av världens resurser, att bidra till fred och försoning mellan människor och

stater. Vi ska inte ägna oss åt navelskåderi, utan åt att frigöra människor till det som är gott. I allt detta är kyrkan kallad att odla insikt och förmedla hopp genom att leva och förkunna evangeliet om Jesus Kristus. – För det andra, vikten av att bygga bärkraftiga församlingsgemenskaper med gudstjänstlivet i centrum. Och för det tredje, vikten av att Svenska kyrkan deltar i det offentliga samtalet. Dialogen är viktig, inte bara för kyrkan, utan också för samhället i stort och det finns ett sug efter detta.

Hur vill du vara som ärkebiskop? Vad vill du driva?

– Det kommer att vara en växelverkan

mellan person och roll. Den jag är som person sätter såklart sin prägel på uppdraget och tvärtom. Jag vill verka för en kyrka som utstrålar gudstjänstglädje. Det är i gudstjänsten kyrkans puls slår. Andra punkter är en stark diakoni, en prioritering på att dela tro och liv, finna nya former för undervisning i kristen tro och sist men inte minst att föra en dialog både inomkyrkligt, ekumeniskt och interreligiöst med samhälle, politik, kultur och naturvetenskap.

Efter 69 manliga företrädare blir du historisk som Sveriges första kvinnliga ärkebiskop – hur känns det?

– Jag är tacksam för det starka stödet. Jag har fått ta emot mycket glada tillrop både från kyrkan och från olika delar av samhället. Det är stort och glädjande. Det massmediala intresset har varit omfattande. Jag upplever att det finns en stor nyfikenhet på en kvinnlig kyrkoledare. En hel del positiva signaler har kommit från katoliker och ortodoxa som inte själva har prästvigda kvinnor.

Vad bär dig som kristen?

– Bön bär mig. Bönen är trons andning och ett sätt att umgås med Gud. Jag bärs av tilliten till att jag bottnar i nåden och kan skapa i världen. Vi lever av det vi får; mer än av det vi gör. Det är nåd. Att bottna är att mitt bland vågorna känna fast grund under fötterna. Som skapade medskapare bär vi ansvar för Guds älskade värld. Dessa tankar från Lunds stifts vision har jag levt med i många år och hoppet som rymts i den bär jag ständigt med mig. På ett övergripande sätt tar jag med mig den i mitt kommande uppdrag att inspirera och leda Svenska kyrkan.

Det finns ett stort intresse för teologiska frågor idag. Vad utmärker dig som teolog?

– Jag ser mig alltmer som en ekumeniskt orienterad lutheran. Att förkunna det glada budskapet om Jesus Kristus står i centrum; evangeliet bär allt. Min teologiska utbildning är bred även internationellt sett. Fokus och några av nyckelorden för mig är den skapelse-tillvända tron, det befriande evangeliet, tanken på kallelsen och livet i dopet. Den kristna tron och den teologiska sakkunskapen har något att bidra med i det offentliga rummet, vare sig det är filosofi, politik eller naturvetenskap som avhandlas. Det är min övertygelse att alla livets stora frågor har en plats i kyrkan. Det betyder inte att vi har svaren på allt! Ibland har vi svaren, och då ska vi frikostigt dela med oss av dem. Ibland är det vi som kan ställa frågor som ingen annan ställer och då ska vi vara frimodiga i det.

Vilka är de viktigaste interna frågorna för Svenska kyrkan idag?

– Svenska kyrkan står inför egna utmaningar när det gäller medlemstal, ekonomi och församlingarnas livskraft. Vår roll i samhället och i offentligheten förändras. På sätt och vis är kyrkan alltid i kris och det är en grogrund för fortsatt utveckling. Ett

post-sekulariserat samhälle ställer nya krav och skapar andra förutsättningar för vår kyrka. Sverige brottas fortfarande lite med betydelsen av att vi inte längre har någon statskyrka. Å ena sidan är Svenska kyrkan ett trossamfund bland många andra i ett pluralistiskt samhälle. Å andra sidan är vi en av de största aktörerna i det svenska civilsamhället med ett uppdrag att bedriva en rikstäckande verksamhet. Med detta följer också en förväntan att finnas tillhands vid kriser och katastrofer. Vi har all anledning att vara en tydlig röst i offentligheten, att verka i dialog med människor av annan tro och i kritisk solidaritet med samhället.

Även sociala medier är din arena. Du är framgångsrik som twittrare och har i skrivande stund cirka 6 700 följare. Vilka blir dina kanaler framöver?

– Det är en självklarhet för mig att kyrkan ska finnas med i det offentliga samtalet, både som opinionsbildare och partner. Jag vill bidra till detta samtal och jag har just nu inga planer på att sluta twittra. Exakt vilka kanalerna blir är dock svårt att säga. Landskapet för sociala medier är föränderligt. Kartan kan mycket väl komma att ritas om.

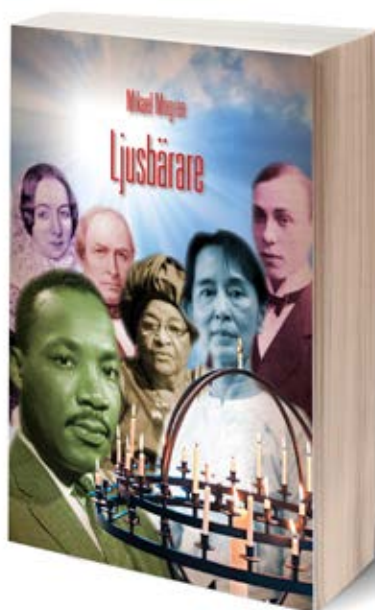
Som ärkebiskop kommer du att röra dig vitt och brett på resor inom och utom landet. Får du någon fast punkt?

– I Lund har jag i möjligaste mån lett morgonmässan i domkyrkan på fredagar. Onsdagsmässan klockan 08.15 i Uppsala domkyrka brukar ledas av ärkebiskopen. Det hoppas jag kan vara en sådan fast punkt också för mig. Det blir spännande att vänja sig vid och lära känna en ny katedral. – Domkyrkan i Lund utmärks av den runda valvformen, den är mjuk men ändå robust. I Uppsala är formen mer uppåsträvande. Jag gillar starkt hur blicken dras till Kristusikonen i koret i Lund. Nu ser jag fram emot att upptäcka kvalitéerna som rymts i Uppsalas dom! 🇸🇪

Foto: Wikimedia Commons

Ljusbärare

Låt oss möta människor där människor möts, till exempel vid våra ljusbärare. Ljusbärare finns idag i över 3000 kyrkor i Sverige. Ljusbärare är också namnet på en liten bok om människor som gjort världen lite ljusare. En bok av Mikael Mogren, tänkt att finnas i våra kyrkor för att möta alla dem som tänder ljus. Boken är i fickformat, 80 sidor. Vi kan också leverera ett ställ för böckerna att placera bredvid Ljusbäraren.

Pris: 1 – 9 ex 35kr/st + frakt
10 – 39 ex 20 kr/st inkl. frakt
40 ex eller fler 20 kr/st inklusive frakt och ett specialdesignat ställ för 40 böcker.

Beställ via Västerås stifts webshop www.svenskakyrkan.se/vasterasstift eller via telefon 021-17 85 00. Boken har Svenska kyrkans logotype som avsändare.

Det färdiga stället kan avvika något från skissen.

"Ljusbärare har alltid fascinerat mig, både de i kyrkorna och alla människor som är ljusbärare. Det nakna allvar och den äkta bön som präglar många som närmar sig kyrkornas ljusbärare berör mig och har länge sysselsatt mina tankar.

Därför har jag fått inspiration till texter.

Det har blivit en liten bok om människor som varit ljusbärare.

Varje människa är en ljusbärare.

Det ingår liksom i att vara människa att man är en öppning mot levande Gud. I den öppningen skimrar det."

I Kristus

Mikael Mogren

Ljusbärarna

Det var den fjärde april 1968 klockan 06.01 på kvällen som skottet avlossades. Martin Luther King Junior stod på balkongen till Lorraine Motel i Memphis när han blev träffad. I juni 1968 skulle King ha predikat i Uppsala domkyrka. Då höll Kyrkornas världsråd sitt världsmöte i Uppsala och Martin Luther King Jr skulle vara där. Som ledare i kampen för mänskliga rättigheter var han världens mest berömda baptistpastor, någonsin.

Martin Luther King Jr kom med ljus till en värld som plågades av Vietnamkrig och rasism. På grund av skottet i Memphis predikade han aldrig i Uppsala domkyrka. I stället tog man upp kollekt med vilken man betalade gjutningen av en ljusbärare. Den första ljusbäraren.

Vi behöver musiken

I nästan ett kvarts sekel har Agneta Sköld arbetat som domkyrkoorganist och körledare. Men redan som tonåring började hon som körledare för Lill-Mariorna. Den som erbjöd henne detta var Bror Samuelson, legendarisk körledare i Västerås. I Stockholm talades det om "Västeråsmaffian" när man såg alla som från Samuelsons körer kom in på Musikaliska akademien. En av dem var Mikael Samuelson, idag firad musikalartist som en gång började som gossopran i Mariakören.

Musikverksamheten i Västerås domkyrka är stor och livaktig. Inte långt från Domkyrkan ligger Viksängskyrkan. Där firas varje vår, i melodifestivaltider, en schlagermessa. Bach och Wallin byts mot Thomas G:son och Bobby Ljunggren. Steget kan tyckas långt, men egentligen handlar det om samma sak; att musiken ofta når längre och djupare än de talade orden.

Foto: Magnus Avonson

Agneta Sköld, organist och körledare:

– *Musiken har alltid varit en självklar del av mitt liv*

Agneta Sköld sticker ut i Västerås musikliv, precis som hennes arbetsplats Domkyrkan. I nästan ett kvarts sekel har hon arbetat som domkyrkoorganist och körledare.

Fast egentligen började det hela långt tidigare. Redan som tioåring sjöng hon för Bror Samuelson, som lärde henne att inte slarva med intonation och frasering, att lyssna på de andra i kören och att sjunga rätt tonsteg.

Text: Kersti Bergold

Bror Samuelson grundade Mariakören 1957. Agneta tog över som körledare efter honom drygt tre decennier senare, men redan när hon var i de tidiga tonåren bad han henne att leda Lill-Mariorna.

– Tänk att jag vågade, säger hon idag, men ser inte speciellt förvånad ut. Framhåller att musiken alltid varit en självklar del av hennes liv och att den berör henne, oavsett sinnesstämning. Även om rösten ofelbart avslöjar om man är glad eller ledsen. Hon har alltid trivts på sina olika arbetsplatser och kan aldrig minnas att hon lämnat sitt jobb med en känsla av missnöje.

Nu är det dags för pension och hon gör sin sista säsong i Domkyrkan.

Här finns fem körer som totalt engagerar närmare 150 sångare, från tio år och uppåt. Agneta leder två av dessa körer; anrika Mariakören (en blandad vuxenkör med ett 40-tal korister) och Voces Mariae (en kör som vänder sig till kvinnor från 18 och uppåt).

Bror Samuelson ordnade uppsjungningar för blivande körmedlemmar i Rudbeckianska skolans gamla aula på våarna.

– Han åkte runt i skolorna och lyssnade

igenom alla ungar, berättar hon. Sköt ihop bänkar och lade sig på dem med en bok på magen och visade hur boken hoppade upp och ner när man andades rätt. Detta var i mitten av 1950-talet och gjorde ett outplånligt intryck på mig. Tänk att en vuxen människa kunde bete sig så, vara så barnslig och myndig på en och samma gång.

Agneta växte upp i en musikalisk miljö och hon minns musiken hos mormor och morfar i den rivna Missionskyrkan, som låg där Igors parkeringsgarage numera brer ut sig. Hennes far (snickaren som var en hängiven fiolspelare och medverkade i Musiksällskapet) dog när hon var nio år och modern försörjde sedan familjen genom att utbilda sig till kantor. Agneta och hennes syskon fick ofta följa med som körförstärkare i olika sammanhang.

– Allt för få barn upptäcker kyrkomusiken och hur svårt, utmanande och roligt det är att sjunga i kör, säger hon. Och det är inte fel att ställa krav, tvärtom. Bror Samuelson hade mycket höga fordringar och det gav resultat. I Stockholm talades det om "västeråsaffian", alla ungdomar med bakgrund i Bror Samuelsons körer som kom in på Musikaliska akademien. Exempelvis Agneta Sköld, hennes tvillingbror Christer Norrman (som idag spelar i Sinfoniettan), storebror Cege (cellist och tågentusiast) samt Birgitta och Bror Samuelsons son Mikael.

– Trots att Mikael var blyg och tillbakadragen ställde han upp, även om det var snabba ryck, berättar Agneta och drar sig till minnes hur Bror Samuelson kom med ett nykomponerat opus till helgen och sprang över till Herrgårdsskolan och drog ut noter och text på kopia-torn. Sedan vidtog repetitioner och vid söndagens högmässa framfördes verket av Mikael, Birgitta och Bror Samuelson, Agneta och någon till.

När Agneta var 15 år medverkade hon i Matteuspassionen som korist. Sedan var hon med när Bachs oratorium årligen framfördes i Domkyrkan på tyska till dess att hon tog studenten. Då, 1966, tyckte hon att det var skönt att lämna Västerås. Hon längtade bort och ut.

När hon flera år senare återvände var hon ensamstående fembarnsmor. Spännvidden mellan det yngsta barnet som var fyra, fem år och det äldsta var 16 år.

– Det är klart att det var tufft, konstaterar Agneta, ibland måste jag ta hjälp, och barnen fick ta mycket ansvar. Familjegemenskapen är stark. Efter 15 år träffade hon

Foto:VLT

Mariakören har varit en aktiv del av stadens liv och bland annat medverkat i firandet av "De gamlas dag" i Parkrotundan. På bilden dirigerar Bror Samuelson Maria-kören 1963. Agneta Sköld står näst längst ut till höger i andra raden. Foto: VLT/arkiv

Kalle Lundvall och tillsammans har de sju barn, sex barnbarn och ett sjunde på väg. – En stor rikedom, sammanfattar Agneta.

Hon gläds dessutom över det pågående arbetet med Matteuspassionen som blir hennes sista stora oratorium i Domkyrkan. Mikael Samuelson och hans son Jakob Högström var aktuella som solister, men det stupade på Jakobs engagemang vid Operan i Malmö. Agneta Sköld (som tidigare medverkat i musikdramat som korist, solist och dirigent) framhåller musiken, klangerna, dramatiken och de vackra altariorna, inte minst Erbarme dich mein Gott. Hon har också dirigerat Bachs Johannespassionen. Även Jesus Christ Superstar har framförts i Domkyrkan, under domkyrkokantor Eva-Marie Hopstadius ledning. Musiken i Jesus Christ Superstar tyckte Agneta Sköld om redan första gången hon hörde den.

Finns det ett motstånd mot att framföra mer "traditionell" kyrkomusik i det kyrkliga

rummet. Anses den förlegad, tråkig?

– Absolut inte, svarar domkyrkoorganisten. Själv njuter jag varje gång kyrkan uppfylls av den italienske 1500-talstonsätaren Giovanni Pierluigi da Palestrinas toner eller Johann Sebastian Bachs musik från 1700-talet. Palestrina skrev för kyrkorna, speciella akustiska rum för röster som bär, med mikrofon blir det aldrig samma sak, då kan ljudet slå åt flera olika håll. I kyrkorummet med sina höga valv kan trumsolon förvanskas och rent av försvinna, medan det händer att man får dämpa pukorna i Juloratoriet, något som kan vara helt överflödigt i konsertsalen.

Körsången blir ett möte som aldrig kan ersättas av en skivinspelning där allt kan bli perfekt, men där närvaron, skavankerna och upplevelsen i nuet försvinner: Fast en domkyrkoorganists vardag handlar inte enbart om körrepetitioner och konserter. Kyrkoåret påverkar inriktningen samtidigt som de enskilda förrättningarna

är oerhört viktiga. Dop, vigslar och begravingar. Livsavgörande händelser som aldrig kan gå i repris.

Till det som alltid intresserat Agneta hör släktforskning och bilder. Hennes morfar fotograferade tidigt, exempelvis när hennes mamma föddes 1913.

– Tiden är knapp, jag skulle ha frågat mycket mer, mycket tidigare. Men min mamma sparade det mesta. Kalendrar, kassaböcker och gästböcker; berättar hon.

Material som dottern nu vill använda för att ta reda på mer och göra en släktbok, om inte annat för de egna barnens skull. Hon är också intresserad av gamla bilder och fotograferar gärna, helst vyer.

Dessutom hoppas hon nu få mer tid att lyssna på andras musik och satsa på det egna komponerandet, såväl när det gäller kyrkomusik som andra toner. Musiken fortsätter att vara en viktig del i hennes liv även efter det att hon lämnar tjänsten som körledare och organist i Domkyrkan ●

Från Mariakören till de stora musikalscenerna

Det är snöglopp och vågstänk vid kajen nedanför Göteborgsoperan, Mikael Samuelson kupar handen mot blåsten och tändar cigaretten. Några timmar senare gungar han klädd i en vitsilvrig, glammig klänning i högklackat med strass i öronen och blont hårsvall på operans stora scen inför en fullsatt salong.

Text: Kersti Bergold Foto: Mikael Ringlander

Vid sceningången hejar han på var och varannan. Hans Josefsson som är hans motspelare i *La Cage aux Folles* och på flera dansare. Kontrasten mellan den private Mikael Samuelson och hans scenegestalter Albin och Zaza är påfallande, men kanske är skillnaden mellan den forne gossopranen i Mariakören hemma i Västerås domkyrka och den hyllade musikalartisten inte så himlaskriande som de i förstone förefaller.

Mikaels far, Bror Samuelson, startade kören och var dess ledare tills Agneta Sköld tog vid. Han ställde omvittnat höga krav på frasering, intonation och samsjungning, ingen skulle köra sitt eget race i kören. Och Mikaels sjungna repliker i den aktuella musikalen är lätta att uppfatta samtidigt som han är en enastående sångare och dessutom en otvetydig lagspelare. Även om han tar plats på scenen när det gäller gestaltning och sång. Själv framhåller han att det finns fantastiskt mycket i rollen som Albin/Zaza. Sårbarhet och allvar, kärlek och nattsvart besvikelse. Tillägger att man har allting i sig och man måste hämta allting inifrån. Den aktuella föreställningen kan på ett sätt beskrivas som kärlekens höga visa. Albin/Zaza lever tillsammans med Georges och älskar hans son som hen uppfostrat och månat om sedan barnsben. Så drabbas han/hon av en veritabel käftsmäll. Sonen ska gifta sig och tar avstånd från föräldern eftersom han inte vill stöta sig med sina blivande svärföräldrar som är rabiata motståndare mot allt som inte anses konventionellt.

Vad skulle då Mikael Samuelsons föräldrar västeråsprofilerna Birgitta och Bror Samuelson ha tyckt om Mikaels medverkan i *La Cage aux Folles*?

– Pappa skulle nog ha muttrat någonting som vanligt. Mamma, jag har faktiskt aldrig pratat med henne om homosexualitet och vet inte vad hon tyckt om att hennes äldste son uppträtt på scenen som transvestit. Fast pappa kunde nog känna sig som en avvikande person ibland. Det gjorde jag också ibland, jag spelade exempelvis inte bandy eller fotboll på Rocklunda, jag sjöng i Domkyrkan och var ganska blyg och tillbakadragen.

När Bror Samuelson dog, 88 år gammal, i januari för sex år sedan var Mikael mitt uppe i slutrepetitionerna av musikalen *Jekyll och Hyde*. Mitt bestående minne av uppsättningen är hur Mikael behärskar scenen från början till slut. Iklädd rutig väst och omgiven av en gjutjämsscenografi som inte kan ha varit optimal för någon med anlag för höjdskräck manar han fram bilden av en människa som vill göra gott genom att uppfinna något helt nytt, men istället hamnar i helvetet.

Mikael minns pappans begravning i Domkyrkan och hur nunnorna från Vår Frus församling, där hans mamma var medlem, vinkade åt honom.

Foto: Mats Bäcker

Birgitta Samuelson ledde Birgittakören i den katolska församlingen, men var nog med att påpeka att den inte var döpt efter henne utan efter den heliga Birgitta. Även Mikael har konverterat och runt handleden har han en rosenkrans, men i motsats till sin mor har han aldrig träffat Johannes Paulus II eller någon annan påve. Däremot uppskattade han jesuitpatern Erwin Bischofberger:

Endast en dryg månad efter det att fadern dött, avled modern.

Det måste ha varit tufft för Mikael och hans två år yngre bror Daniel. Fast på frågan om brodern uppfattades som familjens svarta får eftersom han inte ägnade sig åt musik yrkesmässigt ser Mikael helt oförstående ut. – Självklart inte, svarar han. Daniel är ju lagman och vi har en rad ämbetsmän och olika yrken i vår släkt. Farfar var exempelvis bergsingenjör och disponent för Wargön, ett pappersbruk som lades ner 1988. Min bror var för övrigt här och tittade på La Cage aux Folles för en tid sedan och vi hade väldigt trevligt.

Mikaels son Jakob Högström är baryton och jobbar för närvarande med Puccinis Bohemen på Malmöoperan. Även Mikaels dotter Mikaela sjunger, men pappan är

noga med att poängtera att barnen måste göra sina egna val, annars kan de kvävas och tappa lusten.

Många musiker är trötta när de kommer hem, men i Mikael's barndomshem musicerades det mycket. Själv började han spela fiol när han var åtta år och för tretton år sedan tog han upp spelandet igen efter ett längre uppehåll. Han sjöng också i pappans körer. Hur var det då att ha sin pappa som körledare?

– Det var väl ingenting, det var värre att ha honom som musiklärare på högstadiet, svarar Mikael.

Han minns också att fadern ägnade måndagskvällarna åt att repetera med Arbetarsångkören som bildades 1911. När kören firade 50 årsjubileum fick dirigenten Samuelson motta ett dussin teskedar i rent silver för "ospard möda och nit" i Folkets hus. Mikael är född i Njutånger för 64 år sedan och en gång när han uppträdde i Söderhamn var det en man som kom fram och frågade om han kom ihåg honom. Det var prästen som döpte honom som nyfödd. Mikael växte upp i Västerås, men lämnade staden när han var 19 år. Numera bor han i Malmö, ett stenkast från "ett ständigt blåsande hav".

Mikael är inte bara bergtagen av klassisk musik, kyrkomusik, opera och musikalerna. Han är också en hängiven lyriskläsare.

– En viktig form av filosofisk obegriplighet, säger han och tillägger att han har en viss känslighet för språk.

Han har sjungit texter av poeter som Evert Taube, Svante Söder och Birger Sjöberg. Den sistnämnde går inte att överskatta understryker han. Vissa har torgförts så att de nästan blir borttappade. Exempelvis Karlfeldt, Dan Andersson och redan nämnde Taube, men så plötsligt återupptäcker man dem och ser att de kan återbrukas. Så finns det andra som man ogärna vill sjunga därför att de har en melodi i orden, språken och rytmen som inte kan överträffas, som Ebba Lindqvist och Tomas Tranströmer. Den sistnämnde är det ännu svårare att tolka om man dessutom har hört honom läsa sina egna dikter.

Nu när spelperioden i Göteborg är slut drar han söder om alpema, "där får man alltid inspiration" och jobbar vidare på någonting eget, väldigt personligt, en stor konsertproduktion. Kanske med hjälp av grytlock, vispar och andra överraskande ljud 🎧

Schlagermässan

”Med glimten i ögat och kärleken i centrum”

Redan en halvtimme innan gudstjänsten startar börjar kyrkan att fyllas. När klockorna ringer är det överfullt. Lamporna från en ljusrigg färgar kyrkorummet och över altaret glimmar en discokula. Orgeln är kompletterad med kombandet Tjrgel och gospelkören KAOS är på plats. Det är dags för schlagermessa i Viksängskyrkan i Västerås.

Text och Foto: Pelle Söderbäck

Varje vår firar Viksängskyrkan en schlagermessa. Det görs i tider av melodifestival, ett arrangemang som prästen Sara Secund kallar för ”den största kärleksmanifestationen vi har i Sverige. En festival med så många låtar om kärlek”.

Egentligen är strukturen den vanliga mässans. Men musiken är annorlunda. Upphovsmännen är inte JO Wallin, Anders Frostensson eller Jesper Svedberg. Här finns istället tonsättare och textförfattare som Figge Boström, Thomas G:son och Bobby Ljunggren. Hela mässan byggs runt musik från den svenska melodifestivalen. – Schlager är tacksam. Den handlar oftast om kärlek, och om evig kärlek, säger Sara Secund som jobbar med texterna inför mässan. I början är det kanske inte så tydligt. Men när jag går in i texterna hittar jag mer: Det handlar om relationskärlek men också om kärlekens ursprung. Så det är bara att djupdyka i slagertexterna. I årets schlagermessa blir Carolas ”Fångad av en stormvind” vägen in i gudstjänsten; *Fångad av en stormvind, natt och dag*

*Här finns bara du och jag
Och det ljus som himlen lämnat kvar.*

Sara Secund väver i sin predikan samman slagertexter med söndagens evangelietext och summerar att ”Gud är evig och kärleken är evig” innan Jonas Gardell får tolka innebörden av det nattvardsbord som dukas. *Aldrig ska jag sluta älska dig
Du är allt jag har och allt jag ber om.
Hoppas, tror och vill att du ska hålla fast vid mig, Att du är här för mig och jag är här för dig. Ge inte upp!*

Kyrkomusikern **Linda J Norrman** har varit med från början, i år firades schlagermässan för fjärde gången.

– Vi fick idén från en annan församling och ville göra något i schlageryran, säger Linda J Norrman. Jag skriver arr och mässan har utvecklats år från år. Det kommer många gudstjänstdeltagare och det ligger också i vårt uppdrag att öppna upp för besökare man inte ser så ofta annars.

Schlagermässan har fått uppmärksamhet ”det ringer från när och fjärran från församlingar som vill höra hur vi gjort” och den fyller en viktig funktion. Kyrkorummet fylls med gudstjänstdeltagare som den mer traditionella gudstjänsten inte alltid når. Många är i åldersspannet 30-50 år.

– Det är en messa med glimten i ögat och med kärleken och glädjen i centrum, summerar Sara Secund 🍷

Ny ordförande i fullmäktige: Alltid varit nyfiken på samhällsfrågor!

Ska man sammanfatta stiftsfullmäktiges nyvalda ordförande Ulla-Britt Holmér i ett ord får det bli – folkrörelsemänniska! Hon har alltid varit nyfiken på samhällsfrågor, haft nära till kyrkan och hembygdsrörelsen och tycker att det är viktigt att ibland också våga stiga åt sidan när uppdrag fördelas. Och precis som sin företrädare Olof Riesenfeld har hon får betandas utanför stugknuten.

Text och foto: Pelle Söderbäck

Ulla-Britt Holmér bor sedan mer än 40 år tillbaka på en bergsmansgård strax utanför Sala. Och på en annan bergsmansgård i trakten är hon född. Pappan var en aktiv föreningsmänniska och som "äldsta barn och pappas flicka" fick hon tidigt följa med i olika sammanhang.

– Jag fick min nyfikenhet på samhällsfrågor tidigt. Och redan som 15-åring gick jag med i centerns ungdomsförbund. Jag är uppväxt i en folkrörelsetradition och pappa och jag fick till och med sitta en period tillsammans i kommunfullmäktige.

Hennes bröder tog över gården och för Ulla-Britt bar det vidare till Uppsala för att läsa konsthistoria och utbilda sig till textillärare. I 25 år växlade hon mellan att vara rektor och lärare på Bråsta lanthushållsskola "med ansvar för hus och hem för flickor". Sedan tog det politiska engagemanget över: I 10 år har Ulla-Britt varit kommunalråd i Sala innan hon lämnade det uppdraget vidare. – Man ska släppa in nya krafter; konstaterar hon. Och när jag lämnade kommunalrådsposten fick jag mer tid över för kyrkan

och hembygdsrörelsen. Du möter ungefär samma människor i hembygdsrörelsen som i kyrkan. Och hembygdsrörelsen har en känsla för det kulturalarv kyrkan förvaltar. Att hon inte tidigare varit förtroendevald inom kyrkan förklarar hon enkelt med att det finns så många som är beredda att ta ansvar och att "man ska dela på uppdragen". Men när hon nu fick frågan inför förra mandatperioden tyckte hon att det var dags; "några andra hade stigit åt sidan." – Som ordförande vill jag ha en bild av vardagen och verksamheten. Det är viktigt att kyrkan finns i alla sammanhang och miljöer. Man kan inte kunna och veta allt men det gäller att hitta kanaler för att ta reda på! Att ha en övergripande koll hör till ordföranderollen.

Med sitt långa folkrörelseengagemang och sin kommunalrådsverksamhet är hon van att leda sammanträden och hemligheten är att det hela är väl förberett, säger Ulla-Britt. – Det är inte själva sammanträdet som är det stora jobbet utan också att vara delaktig i planeringen. Det ska fungera med

kallelser, material, teknik, medarbetare. Lokalen ska vara bra och fikat på plats. Och dessutom ska man vara påläst! För första gången i stiftets historia leds fullmäktige av ett presidium med enbart kvinnor.

– Ja, det har nog aldrig förekommit, ler Ulla-Britt. Men egentligen tror jag inte det spelar så stor roll.

Däremot ser hon den bitvis nya organisationen och många nya förtroendevalda som en stor utmaning för stiftet och kyrkan.

– Jag tror att det efter hela omorganisationen finns en osäkerhet ute i församlingarna. Hur ska de nya församlingråden hitta sin roll? Vi har också många nya förtroendevalda. En del har inte några längre kyrklig tradition med sig, en del saknar föreningserfarenhet. Många har fått nya roller, det gäller både förtroendevalda och chefer. Så nu är det viktigt med utbildning och stöd från stiftets sida. Och det behövs en ödmjukhet från alla håll. Vi ska ge varandra stöd.

I det utåtriktade arbetet vill hon gärna se bredd och satsningar på barn och unga. – Vi ska satsa på bra barnverksamhet, vi ska nå både föräldrar och unga människor. Därför gäller det att ha en bredd av mötesplatser och aktiviteter.

En viktig nyckel är konfirmandverksamheten. – Samtidigt som siffrorna går ned vet vi att de som är med blir allt nöjdare. Det här är en verksamhet som behöver växa i vårt samhälle! 🍷

Konfirmander och ledare som trivs tillsammans, fr v: Karina Bryngelson, Evelina Isacson, Linn Erlandsson, Malena Fröjd, Björn Eckerrot, Daniel Torstensson och Jacob Holm.

I Nora ser konfirmanderna gudstjänsten i ett nytt ljus

Konfirmandarbetet utgör en viktig hörnsten i kyrkans verksamhet. Det är på många sätt en investering, och ett framgångsrikt konfirmandarbete bäddar därför för en positiv framtid. Men – det kräver insatser och att verksamheten utvecklas i takt med tiden. Ungefär så tänkte man i Nora församling, och bildade ett team med fem anställda som leder konfirmanderna. Och det gav utdelning!

Text och foto: Tommy Hellström

Nora församling sticker ut när man frågar konfirmanderna om synen på gudstjänstens betydelse. Ungdomarna i Nora ser betydligt mer positivt på gudstjänsten än ungdomar i andra församlingar. Varför? En slutsats är att arbetslaget, med flera olika kompetenser; är större än i många andra församlingar. Det bidrar till ett starkare engagemang. Att en av dem dessutom är kyrkomusiker har tillfört en extra dimension till konfirmandarbetet, och anses vara särskilt betydelsefullt.

Runt bordet i församlingshemmet sitter den här dagen teamet, bestående av komminister Tomas Carlsson, församlingspedagog Malena Fröjd, kyrkomusiker Björn Eckerrot, barn- och ungdomsledare Karina Bryngelson och församlingsassistent Emily Crim, och diskuterar vad som är speciellt med den egna församlingens goda resultat.

Musiken betydelsefull. –Vi blev lite överraskade att konfirmandernas omdöme var så positivt. Församlingen sticker onekligen ut, och jag tror att musikersidan betyder väldigt mycket, säger Tomas Carlsson. Malena Fröjd instämmer: – De ungdomar som fått mer musik under konfirmandtiden lyfter också de övriga.

– Ja, och vi har verkligen gett musiken ordentligt utrymme, bland annat kanske därför att vi alla i arbetslaget gillar musik, säger Björn Eckerrot.

Det är nu tredje året som församlingen arbetar på det här sättet, och även om det mesta ser positivt ut – god tillströmning av ungdomar; arbetsglädje i laget och ett bra betyg från de ungdomar som är med – så är tre år en kort tid. Malena Fröjd lyfter fram ett citat som säger att det tar sju år att etablera en verksamhet så att den blir naturlig.

16 kom tillbaka. Hittills ser det mesta bra ut, och Tomas Carlsson berättar om ytterligare ett tecken på att man varit framgångsrika:

– Av förra årets konfirmander är det inte mindre än 16 som kommit tillbaka i år som assistenter, säger han.

Björn Eckerrot tycker att en väsentlig fördel med ett stort arbetslag är att det går att dela teamet i grupper där en exempelvis arbetar med musik, en annan med drama och dans och en tredje med assistenterna.

– Det ger utrymme att vara kreativ och ta sig tid för de olika grupperna av ungdomar, säger han.

– Ja, genom att vi är så många hittar alla

konfirmander någon vuxen att "klicka" med och hålla sig till, säger Tomas Carlsson. – Samtidigt, påpekar han, får det teologiska stå tillbaka en aning till förmån för musiken och den estetiska verksamheten. Teologin vävs in i allt det övriga vi arbetar med. Laget har två möten varje vecka för att planera kommande inslag i verksamheten. Man lyssnar mycket till ungdomarna och deras önskemål, men ytterst är det teamet som alltid bestämmer vad som ska göras.

Stark konkurrens. Den stora utmaningen, säger alla fem, är konkurrensen om ungdomarnas tid. Det är mycket i dagens samhälle som stjälar uppmärksamhet; de flesta unga har många olika intressen. Den som dessutom vill vara framgångsrik i någon idrott måste lägga mycket tid på träning, och sammanfaller schemalagd träning med konfirmandundervisningen – ja, då måste man välja.

– De sista två åren har fyra eller fem ungdomar hoppat av, bland annat av den anledningen, säger Tomas Carlsson.

– Men även avhoppade ungdomar kommer tillbaka, exempelvis när vi har ungdomsmässa, påpekar Malena Fröjd.

Sociala medier. Hon och hennes kollegor ser det som självklart att teamet är aktivt på sociala medier. Det är en naturlig mötesplats för många ungdomar, och därför är det viktigt att även kyrkan finns där. Närvaron på internet, bland annat Facebook, som ett tecken på att kyrkan lever i takt med tiden, öppnar också för frågor som många unga annars skulle tveka att ta upp i kyrkan.

– Dels får vi inte så sällan frågor om kontroversiella ämnen som näthat, abort och liknande, dels tror jag att vi tar upp saker på ett annat sätt än man gör i skolan, säger Björn Eckerrot.

Kanske är det en anledning till att synen på konfirmationen ändrats:

– Det är tydligt att dagens konfirmander är mer motiverade än konfirmanderna för kanske tio år sedan, framhåller Tomas Carlsson.

Ungdomarna själva då – vad säger de?

Vi träffar Jacob Holm, Evelina Isacson, Linn Erlandsson och Daniel Torstensson. Jacobs och Evelinas föräldrar är aktiva i andra samfund, och varken Linns eller Daniels föräldrar går regelbundet i Svenska kyrkan. Jacob blev ändå stimulerad hemifrån att konfirmeras, Evelina gick med för att hon kände en gemenskap, Linn valde att gå med för att många kompisar pratade om konfirmationen och Daniel puffades på av farmor och farfar.

Andakten vidgar tanken. – Konfirmandundervisningen ger oss något att tänka på. Särskilt tycker jag om andakten, som ger en speciell känsla, säger Daniel Torstensson.

– Speciellt gör andakten att tankarna vidgas, säger Linn Erlandsson.

Alla fyra säger att det finns mer än man först föreställer sig i det kristna budskapet. Och sättet att lära sig är positivt.

– Vi lär oss genom att leka, konstaterar Jacob.

– Jag trodde först att vi skulle sitta och läsa Bibeln, men det är helt annorlunda. Vi gör teater, dans och musik av berättelserna. Det är riktigt roligt, tycker Daniel.

Det är ett arbetssätt som stimulerar kreativitet och som gör att ungdomarna på ett enkelt och naturligt sätt tar till sig innehållet i berättelserna. Och kanske är det därför många av dem gärna stannar i församlingshemmet efter den avslutande andakten. Jacob, Evelina, Linn och Daniel är också överens om att de läger man varit på bidrar till en positiv känsla, en stark gemenskap.

– Det blir något nytt och vi träffar nya kompisar från andra församlingar, säger Linn Erlandsson.

Även det, att bygga gemenskap och få nya vänner, är en viktig del i både livet och i konfirmandlivet 📍

Konfirmandteamet i Nora samlat för diskussion. Fr v Malena Fröjd, Björn Eckerrot, Emily Crim, Karina Bryngelson och Tomas Carlsson.

Siftskonfirmanddagen

Stiftskonfirmanddagen ÄLSKAD har vuxit till en av årets största och viktigaste stiftsarrangemang. Som alltid inleddes den med mässa i Domkyrkan ledd av biskopen och med unga lotsar som ledsagar deltagarna under hela gudstjänsten. Temat för årets inledningsmässa var "Vi reser ett tecken", ett tema som valts av Svenska Kyrkans Unga i stiftet.

På altaret låg tre mobiltelefoner. Under gudstjänstens förbön kunde alla som ville sms:a sina böner. Ett sätt att i gemenskap få formulera

sina egna tankar i böneform . Och detta med en välkänd teknik för dagens unga generation. Kollekten till Svenska kyrkans Internationella arbete gav drygt 21 000 kronor och samlades in i gröna varukorgar. Korgar som fylldes till råge med fastesparbössor. Efter gudstjänsten samlades alla på torget för gruppfotofering, omkring 1400 ungdomar på väg från mässa till fortsatt program på Aros Congress Center. Foto: Åke Paulsson

Bildreportaget

Foto: Åke Paulsson

Taken berättar om kyrkan

Hur byggdes egentligen våra medeltida kyrkor? Fanns det professionella kringresande byggare eller var det lokala bönder som stod för både virke och kompetens? Hur ser konstruktionerna ut? Hur fick man fram virket, hur fogades det samman och hur restes byggnaderna? En del av frågorna kan få svar med hjälp av våra kyrkvindar. Under våren startade projektet "Medeltida taklag i Västerås stift". Följ med på takstolsinventering i Romfartuna kyrka strax utanför Västerås.

En av de kyrkor där det medeltida taklaget fortfarande finns kvar. Det praktiska arbetet i Romfartuna gjordes av Lisa Skanser som är byggnadsantikvarie vid stiftelsen Kulturmiljövård och timmermannen Daniel Eriksson från Bygg&Hantverk i Karlskoga tillsammans med stiftsantikvarie Anna Gütthlein 📍

Bild nedan till vänster: Anna Gütthlein, Lisa Skanser och Daniel Eriksson tillsammans med Eva Carlin som är fastighetschef i Västerås pastorat. Bilder nästa sida överst: Man kan utläsa mycket av gamla takbrädor, konstaterar Daniel Eriksson. Med rätt kunskap kan man också rädda och bevara mer av gamla konstruktioner. Med hjälp av släpljus kan man till exempel se verktygsspår som berättar om ålder och byggnadsteknik.

Kyrkorna i Västerås stift är i huvudsak daterade på konsthistoriska grunder. Vi har bristande kunskaper om det tidiga kyrkobyggandet och det råder oklarheter beträffande dateringar av stiftets kyrkor. Av stiftets drygt 170 kyrkor har 65 uppförts under medeltiden. Men många har brunnit eller byggts om. Medeltida delar av takkonstruktioner kan trots detta ha bevarats vilket bekräftas i en del ombyggda kyrkor där vi med säkerhet vet att medeltida taklag finns. Ett par exempel på det är Irsta kyrka i Västmanland och Rättviks kyrka i Dalarna som genomgått flertalet successiva ombyggnationer men där delar av medeltida takstolar återanvänts i de nya. Med säkerhet vet vi idag att 16 av stiftets medeltida kyrkor har

kvar sina ursprungliga taklag, helt eller i delar. Kyrkorna som byggnader är intressanta eftersom det nästan uteslutande är där man kan finna medeltida träkonstruktioner. Internationellt sett hör de till världens äldsta bevarade träkonstruktioner.

Syftet med inventeringen är att identifiera de kyrkor där medeltida taklag finns eller kan finnas bevarade, kartläggningen kommer därefter att bilda underlag till fördjupade studier. Liknande studier har genomförts/genomförs inom Linköpings stift, Strängnäs stift, Skara stift och Lunds stift. En rapport kommer senare under året. (Källa: Stiftelsen Kulturmiljövård) 📍

Att förlora ett barn

Anne-Lie Lindström.

Mycket har hänt kring bemötandet av familjer som förlorar ett barn sent under graviditeten eller i samband med födseln. Magasinet har träffat ett par, som berättar om både en fantastisk omtanke och omsorg, men också kvarvarande missar som kan skava i sorgearbetet.

Text: Ann Lystedt

Ett nästan färdigt barn dör i magen. Och allt förändras. Föräldrarna mister allt de hoppats och tänkt sig kring sitt väntade barn. Anne-Lie och Johan Lindström, som förlorade sin dotter Hedda sent i graviditeten, beskriver det som att de "hamnade utanför verkligheten". Om det nu egentligen låter sig beskrivas i ord.

– Eller det var som att krocka med bilen, försöker Johan. En chock. Inget fungerade längre som det skulle.

– Som att bli genuint snopen, fast tusen miljoner gånger förstorat, säger Anne-Lie.

I februari ifjol var de inne i 34:e veckan av graviditeten och Anne-Lie skulle undersökas av en läkare på specialismödravården. Han ville titta på bebisen genom ultraljudet bara, innan de skulle gå hem. Men han såg inga hjärtljud. Barnet levde inte längre.

Jämsides med föräldrarnas chock – eller krock – klickade ett smidigt maskineri av insatser, omsorger och rutiner igång på sjukhuset i Västerås.

– De visste PRECIS vad de skulle göra. Vi var ju i chock, och det var bra med någon som pekade med hela handen... De lämnade oss inte mer än ett par minuter åt gången. Numera fungerar det så. Men bara för några få decennier sedan fick föräldrarna

rådet att glömma, gå vidare och försöka på nytt. Att inte förvärpa sorgen genom att se barnet, istället låta det tas om hand diskret. Utan formell begravning.

Men vid det här laget vet man bättre. Och nu skulle förlossningen förberedas.

Det sorgliga ultraljudet gjordes en torsdag och på lördagen skulle Anne-Lie förlösas.

Det blev en märklig fredag:

– Vi förstod att det skulle komma ett ögonblick när luften gick ur oss och försökte nu vara effektiva – ringde runt till våra föräldrar och andra släktingar, till försäkringskassa och försäkringsbolag.

Anne-Lie handlade kläder till den lilla, de som väntade där hemma skulle ju bli alldeles för stora, förstod hon.

– Och jag gick faktiskt till jobbet, berättar Johan. Jag behövde fyrkantigheten, vardagen. Jag har fantastiska arbetskamrater. Och jag upptäckte att en av dem varit med om samma sak...

Men för Johan räckte det just då, han behövde inte prata av sig mer än så:

– Jag drog ner svetshjälmen över ansiktet i sex veckor; jobbade med det på mitt sätt. Lördagen kom och de togs in på förlossningen, som vilket par som helst – nästan. De skrevs in på en avdelning på kvinnokliniken, i stället för på BB.

Fakta/ Anne-Lie och Johan Lindström

Bor: I ett höghus på Rekylgatan i Västerås

Ålder: 41 respektive 40 år

Övrig familj: Anne-Lies son Hannes, 19 år

Jobbar med: Johan som svetsare på Sjölanders, Anne-Lie som utbildare och utvecklare vid Rinmangymnasiet i Eskilstuna. Hon är även CNC-operatör och yrkeslärare

Att föda naturligt, alltså vaginalt, anses bidra till mammans psykiska återhämtning. Och Anne-Lie och Johan lovordar den varma omsorgen från kurator och annan sjukvårdspersonal i samband med förlossningen:

– De lyfte upp Hedda, visade och berättade att vi fått en dotter – och även vi fick en flagga på smörgåsbrickan. De betedde sig som om hon var levande och bekräftade oss i att vi blivit föräldrar till en söt och fin flicka. Vände inte bort blicken.

De fick in en vackert bäddad babysäng och lilla Hedda, 1,7 kilo lätt, kläddes i sina nyinköpta kläder.

Anne-Lie hade fött barn förut, storebror Hannes var nu 18 år:

– Det händer ju något med en när man blir förälder. Jag kunde känna mig glad, jag hade blivit mor till Hedda! Det hände när jag fick Hannes, det hände när jag fick henne.

– I den oändliga sorgen den här gången kunde jag ändå känna mig otroligt lycklig över att ha blivit förälder igen.

Johan valde att sova hemma, medan Anne-Lie bodde kvar på sjukhuset några dagar. Hon hade Hedda hos sig på dagarna, och när kvällen kom fick dottern återvända till kylrummet.

Foto: Magnus Aronson

Foto: Magnus Aronson

Johan gick som i en dimma där hemma:
– Jag skulle försöka städa. Det brukar ta någon timme, men jag höll nog på i åtta timmar... Kunde inte tänka, det var som om en rullgardin dragits ner.

Att planera en begravning i det tillståndet var förstas tungt. De rekommenderades en byrå med viss vana av att begrava barn. – Hon var ju så liten att det hade räckt med den minsta kistan, säger Anne-Lie. Men de förstod att vår familj skulle vilja lägga ner en massa saker i kistan, så de valde en lite större variant. Som en av alla dessa detaljer som lindrade i sårbarheten.

Hedda föddes fram 23 februari, samma datum som prinsessan Estelles. Och så kom det sig att begravningen fick prinsessstema. – Ja, det var ju din idé, säger Johan lite generat, vänd mot Anne-Lie. – Men det var du som kallade henne vår

prinsessa, påminner hon. Filten som lindades kring Hedda var marsipangrön och en prinsesskrona pryddes programmet, liksom ett foto av Heddas hand vilande i Anne-Lies. Även här har mycket hänt. En sjukhusfotograf som dokumenterar av medicinska skäl kan också bistå med svartvita foton för familjens privata bruk. Av fötter och händer togs avtryck som sparas som minnen.

Ett glapp i Svenska kyrkans rutiner skapade besvikelse mitt i sorgen: Det barn som dör före eller mycket snart efter födseln får inget komplett personnummer och kommer därmed inte automatisk med i kyrkans tacksägelseeringning för avlidna, eller minnesgudstjänsten i Allhelgonatid. Det krävs en manuell hantering, som nu är på gång tack vare att Anne-Lie lyft frågan. Under en tid efteråt erbjöds paret samtal hos en kurator, och framförallt Anne-Lie

har känt behov av kontakt med andra föräldrar som varit med om samma sak. Att möta dem som faktiskt "överlevt" en sådan sorg. Hon träffar några mammor regelbundet i en samtalsgrupp. Men för Johan känns det annorlunda:
– Jag har tagit hand om det här på mitt sätt, det tar sig andra uttryck. Ibland var det skönt att komma till jobbet och bara få vara ifred...
– Men Anne-Lie har faktiskt lurat med mig på söndagsfrukostarna på Ikea, tillsammans med ett annat par från samtalsgruppen, skrattar han.

De är överens om vad som fungerar väl i bemötandet från omvärlden: Lyssnande. Och det kan krävas tålmod att höra saker om och om igen. Eller som Anne-Lie krasst konstaterar:

– Det händer inte särskilt mycket nytt med döda barn. Man måste få älta samma historia om och om igen. De enas om några kommentarer omgivningen kan försöka undvika:
– Att ha en massa egna åsikter och försöka rationalisera det som hänt, eller att trösta med att man säkert kan få fler barn eller säga att man förstår – för det gör man inte! Men de uppmanar också till att våga fråga.
– Vi känner ju en glädje över att vi kunde bli föräldrar, det är okej att prata om det. Och i samtalsgruppen jag är med i är det inte alls bara sorgligt, vi skrattar en hel massa också!
Anne-Lie tar fram ett gravljus som ser ovanligt färgglatt ut. Det ska tändas i minneslunden den här dagen. Hon har målat Heddas namn på ljusbehållaren och klistrat dit en brokig remsa med cirkusmönster.
– Ja, vi i samtalsgruppen hade en gravljuspysellkväll för ett tag sedan 🍷

Foto: Anne-Lie och Johan Lindström

Foto: Magnus Aronson

Foto: Ann Lystedt

Att ta till sig – och att släppa taget

Av de omkring 110 000 barn som föds i Sverige dör 450 i magen efter vecka 22. Sjukvårdens skyddsnät vävs tämligen tätt kring de familjer som förlorar ett barn tidigt. Både kvinnoklinikens kuratorer och sjukhuskyrkans personal i Västerås är beredda att lyssna och finnas med längs sorgprocessen.

Text och foto: Ann Lystedt

Det är inte självklart att kyrkan är välkommen i en kris. Så sjukhuspräster, pastorer och diakoner får använda sin fingertoppskänsla och vänta in. Men när ett mycket litet barn dör eller är på väg att dö, finns de till hands om föräldrarna önskar det. – Det kan ju finnas en ilska mot Gud över det som hänt, och vi kan inte bara kliva in, säger sjukhusprästen Ingemar Moritz. Det är alltid kuratorn som har den första kontakten.

Tillsammans med sjukhuspastor Hanke Joneklav och sjukhusprästen Karin Larses delar han ansvaret för de begravningar och avskedsandakter som hålls på sjukhuset i Västerås. De finns med i samtal, praktisk hantering och uppföljning.

Och två etappmål längs sorgens väg är viktiga:

– Att hjälpa föräldrarna att ta till sig barnet. Och att finnas där genom processen att släppa det ifrån sig.

Hela situationen är ju absurd för de drabbade föräldrarna, konstaterar de tre:

– Det man så länge längtat efter bryts av, ibland oförklarligt. Föräldrarna får inte alltid svar ens efter en obduktion, utan får leva i ett tomrum.

Det dödfödda barn som för några få decennier sedan helst skulle gömmas och glömmas lyfts numera fram för att bekräftas, omslutas, namnges – och lämnas vidare "i Guds hand".

Men man kan inte ha ett färdigt koncept för hur det ska gå till, betonar Hanke Joneklav.

– Även om vi vet vad som vore bra tvingar vi inte fram något. Människor upplever saker olika, och vi är lyhörda för deras behov. Karin Larses, som själv förlorade ett barn i samband med födseln för 24 år sedan, vet vad det hade kunnat betyda om hon fått längre tid med sin döda dotter. Hon uppmuntrar

föräldrarna att ta sig den tiden.

– Vi försöker hitta ett sätt att vara närvarande som underlättar sorgearbetet. Att försöka bli ett med dem, i andning och ord.

Föräldrarna får vara med i sjukhuskapellet eller kyrkan i god tid före begravningen för att bädda ner barnet i kistan, ställa i ordning möbler, skapa miljö och vänja sig vid anblicken.

Sjukhuskyrkan har utvecklat ett gott samarbete med både kuratorer, patologen på sjukhuset och med begravningsbyråer och kyrkogårdsförvaltning.

I den gamla kyrkohandboken finns Svenska kyrkans ordning för begravning av ett dödfött barn, men prästerna och pastorn har arbetat fram en egen väl fungerande ritual. Sjukhuskyrkan är ju ekumenisk.

Under ceremonin tillfrågas föräldrarna om vilket namn de gett sitt barn. Som vid ett dop, faktiskt. Ett ljus tänds och barnet omsluts i bön.

Ingemar Moritz betonar betydelsen av igenkänning:

– Vi ger tillbaka av det vi fått veta om barnet. Gör en väv av våra egna tankar om livet och sådant de sagt. Kanske om hur de tänkte om barnet när det sparkade i magen. De ska känna att "det här hände vårt barn och vi känner igen oss".

Även under begravningen handlar det om att ta till sig – och att släppa taget.

Ibland knyts sådana förtroendeband under sorgprocessen att familjen kommer tillbaka till sjukhuskyrkans präster och pastorer – när ett syskon fötts välbehållet och ska döpas. Och då uppmanas familjen att ta med sig och tända det Kristusljus de fick vid begravningen, för att inkludera även det syskon familjen förlorade en gång 🕯

”Vi ska vara med hela vägen”

Med 20 års vana av att möta familjer som just mist sitt lilla barn är kvinnoklinikens kurator Marita Eriksson van vid sorg, chock och förvirring.

Text: Ann Lystedt **Foto:** Magnus Aronson

– Ett barn ska inte dö i magen, det är inte naturens gång. Men när det händer vill vi göra allt för att den korta tid föräldrarna får med sitt barn ska bli så bra som möjligt. Så snart föräldrarna fått sitt tunga besked kallas någon av kuratorerna in:
– Vi lovar paret att vara med hela vägen. De får boken "När ett litet barn dör" och vi hjälper dem med praktiska saker som kan vara svåra att ta tag i.

En vanlig reaktion hos upprivna föräldrar är att de vill att barnet ska tas bort genom kejsarsnitt, de vill gå vidare och glömma.
– Det är naturligt att vilja bli av med det svåra så fort som möjligt, man vill inte ens att det ska ha hänt. Men då går man också miste om en viktig upplevelse i sitt liv, att gå igenom en förlossning – och kunna säga "Jag har också varit med om en förlossning, men vi fick inte behålla vårt barn".
– Det är viktigt att hinna ta till sig sitt barn, hålla det, skapa minnen och få ta ett fint

farväl – och förstå vad som hänt. Även den övriga familjen är välkommen – syskon, mor- och farföräldrar.
– De sörjer ju också – och kan då få se det barn de kommer att sakna, det är jätteviktigt. Och om ett syskon fått hålla barnet och kanske klappa det på kinden kan man påminna om det senare i livet: "Du var också med när det hände".

Foton av barnet och avtryck av fötter och händer ingår också i minnesarbetet. Dödsfall sker, eller upptäcks, ibland i samband med förlossningen. Men för par som Anne-Lie och Johan Lindström kan det ta ett par dygn mellan det svåra beskedet och att förlossningen kommer igång.
– Det är tufft att gå hem med ett dött barn i magen. Men då hinner man också bearbeta en del tankar före förlossningen, säger Marita Eriksson.
Och det är de mest erfarna barnmorskorna som går in.

– Det gäller att "trygga in" paret, kanske är de oroliga för hur barnet ska se ut – vill de kan vi berätta det innan de tar det i famnen.

Efteråt hjälper kuratorn till med att förbereda begravningen, genom ett besök i kappellet vid Västerås sjukhus där hon kan visa en liten vit kista. Ibland är hon också med när bebisen läggs ner i kistan, tillsammans med alla saker familjen vill skicka med. Föräldrarna erbjuds stödsamtal så länge de själva önskar. Det är vanligt att pappan droppar av tidigare än mamman, berättar Marita Eriksson:

– Ja, lite generaliserat kan man säga att mannen tänker känslor, medan kvinnan pratar om dem...
– Ofta förväntas ju mannen ta på sig rollen som den starka, den som stöttar kvinnan. Liksom Anne-Lie och Johan Lindström vill Marita avdramatisera kraven på omgivningen:
– Många är ju rädda att göra fel, och det är tufft när någon kommer hem från sjukhuset utan både mage och vagn... Men att fråga "vad kan vi göra för er just nu?" eller bara komma över med en matgryta kan betyda mycket. I en stor sorg orkar man knappt med det praktiska.

Ofta är det okunskap och rädsla att göra fel som får omgivningen att dra sig undan.
– Och till paret säger jag att det är bra att "vaccinera sig" när man ska möta omvärlden igen. Börja med att göra allt tillsammans, som att gå och handla.
Marita Eriksson betonar att det är viktigt att finna nya projekt tillsammans, inte enbart att försöka få ett barn igen.
– Jag försöker förmedla framtidstro, säger att "ni kommer att bli lyckliga igen, man överlever detta".
– Och när den värsta sorgen lagt sig och släppt taget och de vågar tro igen, ja då kan det vara dags på nytt 🍀

Fakta: Gränsdragning

Tidigare gick gränsen för när ett foster räknades som ett barn vid den 28:e graviditetsveckan. Men barn kan räddas allt tidigare, och 2008 flyttades gränsen till 22:a veckan. Enligt den begravningslag som antogs av riksdagen 2008 ska ett barn som dött från fullgången graviditetsvecka 22, i så kallad intrauterin fosterdöd, begravas. För barn som dör tidigare, mellan vecka 12 och 21, kan en präst eller diakon hålla en avskedsandakt om föräldrarna så önskar.

Dagen då vi höll begravningstjänst för Hedda

Även denna morgon steg solen upp. Även denna morgon kom gryningen med sina vackra färger. Jag njöt av att se solen orka över horisonten då jag och maken åt frukost. Vi bor högt upp i ett höghus som står på en höjd, så därför bjuder naturen ofta på ett vackert färgspel över himlen då vi sitter vid vårt frukostbord. Just den här morgonen var det extra vackert och på något vis kändes det trösterikt. Morgonen flöt på bra. Inga utbrott, inga missförstånd. Vi cirklade runt varandra i en harmonisk morgonkoreografi. Som funkade. För första gången sedan vi fick beskedet om att vårt barn dött i magen flöt det på. Maskineriet och kommunikationen maken och mig emellan klaffade. En lättnad! Vardagliga göromål som att stryka makens skjorta, borsta tänderna och leta reda på nycklar blandades med sådana där "kom-i-håg" som att inte glömma kameran, fotografiet som ska stå på kistan och den fina linneduken som vi tänkt täcka katafalken med.

Vi gav oss utrymme och marginalerna. Vi erbjöd oss själva en chans att klara denna dag genom att ta god tid på oss. Alltså gav vi oss iväg, i mycket god tid, för att handla blommor till att lägga under och runt kistan. Vi begav oss till stormarknaden för att köpa blommor. Åååhhh...!!! Förvirring och rådlöshet då allt de hade var tulpaner! Tulpaner så långt ifrån att vara utslagna som bara tulpaner kan vara. Hårt slutna knoppar. Nej! Inte ska vår dotter ligga på tulpaner. Utslagna, gröna blomsterkalkar. Obeslutsamhet. Hur gör vi nu? Hur ska man kunna komma på hur man löser det här? När hjärnan inte fungerar. Gråten sväller i halsen och bakom ögonen. Ska jag inte ens kunna ordna blommor till min bebis? Vad är jag för mamma? Vi vankar av och an mellan de där tulpanerna och några halvvisna buketter med rosor och brudslöja. Fram och tillbaka, fram och tillbaka. Nej, vi måste åka någon annan stans. Vi lämnar stormarknaden och beger oss till en blomsterhandel i stormarknadsformat som ligger i närheten. Och där hittar vi rosa rosor. Lagom utslagna. Vi köper fyra buketter. Hjärtat blir lugnt. Vi är nöjda. Det blir nästan en känsla av eufori. Vi klarade det! Vi ordnade vackra blommor! Lunch. Aldrig har jag fått så ont i magen av lunch. Magen är orolig. Har varit orolig hela morgonen. Hamburgerkedjan har fräscha toaletter. Något att uppskatta.

Det är dags att hämta vår dotter hos Lars på patologen. Vi svänger upp framför ingången. Backar till så bakluckan på vår kombi är riktad mot dörren. Det knastrar i gruset. Ringer på dörren. Får vänta en stund. Vi var en aning tidiga. Dörren öppnas. Kistan står så fint i ett av visningsrummen, samma som vi var i då vi bäddade ner henne i kistan. Det är iordninggjort med levande ljus. Kistan är sval att ta på. Den har stått i kyla. Jag vill öppna den, ta mitt barn i famnen, göra henne levande. Men jag låter bli. Känslorna trängs i bröstet. Oändlig saknad, ledsnad och stor sorg. Oändlig glädje, tacksamhet och stor frid. Lycka. Bliss. Maken öppnar skuffen och jag bär kistan till bilen. Den är inte tung. Den är inte stor. Alltför lätt, alltför liten.

Vi ställer ner kistan försiktigt på det mörkblåa lakanet vi lagt där. Vi lägger lakanet om kistan. Detta är första och sista gången vi får ha vår dotter i vår bil. Maken kör så fint. Mjuka inbromsningar, försiktiga accelerationer och varligt i kurvorna. På väg till kyrkan passerar vi vårt hus. Jag tittar upp mot vår lägenhet. Där vi i morse satt och åt frukost tillsammans. Där vi för mindre än tre veckor sedan hade så många drömmar, så många planer, så många förhoppningar.

Kyrkans unga vaktmästare har klätt sig i kostym. Han är högtidlig och sammanhållen då han hälsar på oss. Inte kan det vara lätt för "de professionella" runt oss. Maken och jag är istället nästan fnittriga. Stunden är allvarlig, men så absurd. Det var ju barndop vi skulle haft! Istället så är vi i färd med att pyssla i ordning inför vårt barns begravning. Det är makens tur att bära kistan. Han bär den så fint och mjukt. Vi brer ut vår linneduk över kistpallarna. Vaktmästaren visar hur man kan låta det lite styva tyget bilda vackra veck mot golvet på samma sätt som man brukar låta bårtäcket vecka sig vackert. Vad fint! Vilken fin gest av omsorg han visar oss. Fotografiet med Heddass små fötter ställer vi på kistan. Storebrors nalle (kanin?) likaså. Senare, under ceremonin kommer nallen få sällskap av en liten sparv, snidad i trä, samt ett dopljus, men det vet vi inte än. Prästen kommer. Checkar av det sista inför gudstjänsten med oss. De andra som ska vara med börjar komma. Samlas i foajén utanför kyrkorummet. Det sorlas. Människor hälsar på varandra. Vi samlas i kyrkorummet. Mjuka pianoackord ljuder i högtalarna. Arvo Pärts komposition Fur Alina. Jag stillar mig. Det är igång, det är bara att följa med...

Anne-Lie Lindström

Ditt barn har rätt till finska!

"Jag kan tre meningar på finska! Pieniä tyttöjä tulee. Haluatko sinä mennä keinumaan? Och haluan piimää. Det är mitt liv på finska. Tre små flickor skall komma. Tillsammans kan vi antingen gå och gunga eller äta filmjolk"

Text: Manne Mali

– Citaten är hämtat ur Tanja Lorenzons monolog "Mormors svarta ögon". Pjäsen handlar framförallt om Tanjas sorg, att hon förlorat sitt finska språk.

För många av de finska barn och ungdomar som vuxit upp i Sverige och inte haft möjlighet att lära sig finska, innebär det en sorg. Samhällets syn på finskan tidigare var negativ eller förminskande. Man trodde att barn inte lär sig bra svenska om finskan används i familjen. Idag vet man, att det inte hindrar barnet på något sätt att lära sig svenska. Tvärtom ger det barnet en bra grund att bli tvåspråkig. I tvåspråkiga familjer är det viktigt att man talar det språk till sitt barn som man själv kan bäst eller som man har en stark känslomässig koppling till. Det går att lära sig finska i vuxen ålder, men som barn får man det som gåva. Colin Baker och Sylvia Prys Jones, två walesiska tvåspråkighetsexperter, har sagt att "vi uppfostrar inte våra barn att bli tvåspråkiga för språkets skull, utan deras egen skull".

Flerspråkighet handlar om rättigheter.

Barn har tillsammans med andra medlemmar av en minoritet rätt till sitt eget kulturliv och använda sitt eget språk enligt FN:s barnkonvention, artikel 30. I samma konvention anges också att utbildningen ska syfta till att utveckla respekt för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden (artikel 19.1.c).

Utgångspunkten till Sveriges minoritetspolitik är att bevara finskan och de övriga mi-

noritetspråken levande. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetspråket ska främjas särskilt (Lagen om nationella minoriteter och minoritetspråk 4§).

Utöver detta har det finska språket en starkare ställning i de kommuner som är förvaltningsområden för finskan. De är skyldiga att erbjuda barn i förskoleåldern förskoleverksamhet helt eller delvis på finska. I Västerås stift har följande kommuner frivilligt anknutit sig till det finska förvaltningsområdet: Västerås, Surahammar, Hallstahammar, Köping, Fagersta, Borlänge, Lindesberg och Hällefors. Ludvika och Smedjebacken kommer att lämna in sin ansökan i vår.

Barnkonsekvensanalys görs

även för de språkliga minoriteternas barns skull. Den enda församlingen som har barnverksamhet på finska är Västerås Lundby i vårt stift. Man erbjuder även konfirmandundervisning på finska. Naturligtvis tror vi att många barn och unga med finsk anknytning deltar i församlingens svenskspråkiga verksamhet och konfirmandundervisning. Det finns ingen statistik över det av olika skäl. I Sverige får man t. ex. inte registrera personens språk. Den stora frågan lyder: Hur blir barn och unga av språkliga minoriteter sedda och hörda i församlingen som en hel människa och att de får rum att bearbeta sin kristna identitet 🍷

Några praktiska tips för att ditt barn lär sig finska

1. Läs på finska för ditt barn!
2. Använd finskspråkiga medier!
3. Har du tillgång till en gammelfinle!
4. Fira sverigefinnarnas dag den 24 februari och hissa upp sverigefinnarnas egen flagga på flaggstången.
5. Svenskspråkig förälder – ha en positiv inställning till finskan
6. Har du tillgång till finskspråkig förskola/öppen förskola i din närhet?

Joululehti byter namn till Kinkerit

Kinkerit är det nya namnet för Svenska kyrkans sverigefinska magasin, tidigare Joululehti. Nästa nummer kommer ut i maj. I dag står ordet kinkerit för samlingspunkt, social mötesplats. Kinkerit har också fått en ny modern betydelse. Samling, fest kan till vardags kallas för kinkerit. Naapurissa oli eilen kovat kinkerit - Grannen hade i går ett häftigt "kinkerit", party. Kinkerit är ett gammalt ord, som på svenska betyder husförhör eller läsförhör. Alltså en gammal,

kyrklig institution som fortfarande lever i många församlingar i Finland. Magasinet Kinkerit är en samlingspunkt för nyheter och åsikter; men även en underhållande och samlande faktor där yngre och äldre kan mötas och höra vad vår kyrka har att erbjuda och vad medlemmarna har att dela med varandra. Tidningen är gratis och kan beställas i april genom Svenska kyrkans webbshop på intranätet: <http://internwww.svenskakyrkan.se/materialbestallning> 🍷

Sverigefinnar får sin egen flagga

Sverigefinländarnas delegation beslutade vid sitt årsmöte den 30 mars 2014 att vinnaren i den tidigare flaggtävlingen, som även fick flest röster i folkomröstningen, är sverigefinnarnas flagga. Flaggan är designad av Andreas Jonasson. Sverigefinländarnas delegation är en paraplyorganisation för den sverigefinska

Lähikuvassa

Linda Wallgren, komminister i Linde bergslagenin seurakunnassa, työalueenaan BErgslagenin rovastikunta.

Mistä olet kotoisin? Millaisesta perheestä?

Olen kotoisin Ristijärveltä, pienestä kylästä Pohjois-Suomesta. Lapsuudenkodissani meitä oli 5 sisarusta ja vanhemmat.

Mikä sai sinut lähtemään ruotsinsuomalaiseen työhön Bergslagenin rovastikuntaan?

Tutustuin nykyiseen mieheeni ollessani ryhmäharjoittelussa Örebrossa Strängnäs in hiippakunnassa kesällä 2011. Muutin hänen luokseen kesällä 2013.

Minut on vihitty papiksi 2012 Helsingissä, jossa olin vuoden töissä. Helsingissä törmäsin Pertti Torppaan, joka etsi Bergslagenin virkaansa jatkaa. Ajoitus ei olisi voinut olla oikeampi, sillä olin jo päättänyt muutta Ruotsiin ja etsin suomenkielistä papintyötä läheltä Örebrota.

Mikä on mielestäsi hyvää/positiivista Ruotsin kirkossa?

Ruotsin kirkko on sopivalla tavalla ihmisläheinen, avoin ja ajassa elävä. Suomen kirkkoon verrattuna kirkko tuntuu vähemmän hierarkkiselta ja vapaammalta.

Mitä Suomen ev.lut kirkolla voisi olla annettavaa Ruotsin kirkolle suomenkielisten pappien lisäksi.

Suomen kirkon lippulaiva on rippikoulu, jonka käy 90% ikäluokasta ja se on merkittävä osa nuorisokulttuuria. Myös lapsityöllä on suuri rooli suomalaisissa seurakunnissa. Suomessa on kiinnostavia erikoismissuja; esim. Tuomasmessu ja Metallimessu.

Mikä on ajankohtaisin haaste ruotsinsuomalaisessa seurakuntatyössä tänään?

Haasteena on pitää toiminta elinvoimaisena vanhenevan ja pienenevän ryhmän

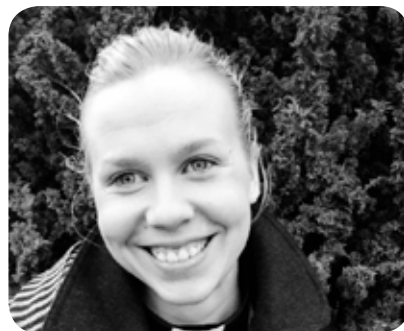

Foto: Linda Wallgren

parissa sekä tavoittaa uusia ja nuorempia ihmisiä työn piiriin.

Mikä uskossasi on sinulle keskeisintä?

Keskeisintä on Jumalan ansioton rakkaus tavallista ihmistä kohtaan. Se, että saa kasvaa Jumalan armon perustalta käsin.

Mistä unelmoit?

Unelmoin hyvästä elämästä ja perheestä sekä siitä, että saan työssäni mielenkiintoisia haasteita. Tulevaisuudessa toivon saavani opiskella psykoterapeutiksi.

Ruotsinsuomalaisille oma lippu

Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta valitsi vuosikokouksessaan 30. 3. 2014 lippukilpailun voittajan ja kansanäänestyksessä eniten ääniä saaneen lippuehdotuksen ruotsinsuomalaisten lipuksi. Lipun on suunnitellut

Andreas Jonasson.

Valtuuskunta on kansallinen ruotsinsuomalaisen vähemmistön yhteistyöjärjestö. Valtuuskunnan tavoitteena on vahvistaa suomen kielen asemaa ja säilymistä Ruotsissa, kehittää ruotsinsuomalaisista kulttuuria, tukea suomenkielisten toimintojen perustamista ja parantaa suomenkielisiä palveluja yhteiskunnan eri alueilla.

Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta perustettiin keväällä 2000 Valtioapäivien vähemmistöpoliittisten päätösten tuloksena. Valtuuskunnalla on perustamisensa jälkeen tunnustettu asema ruotsinsuomalaisten edustajana yhteyksissä Ruotsin valtioon, valtion viranomaisiin, Ruotsin kuntien ja maakäräjien yhteisjärjestöön ja Euroopan neuvostoon.

Ruotsin kirkolla on 7 osallistujaa vuosikokouksessa. Vähemmistökielisen työn yksikön johtaja Kaisa Syrjänen Schaal kuuluu valtuuskunnan puheenjohtajistoon.

nationella minoriteterna. Delegationen har som mål att stärka finska språkets ställning och fortlevnad i Sverige, att utveckla den sverigefinska kulturen, att stödja bildandet av finskspråkiga institutioner och att förbättra finskspråkig service inom olika samhällssektorer. Svenska kyrkan har 7 delegater i årsmötet. Kaisa Syrjänen Schaal från Kyrkokansliet är vice ordförande i delegationen.

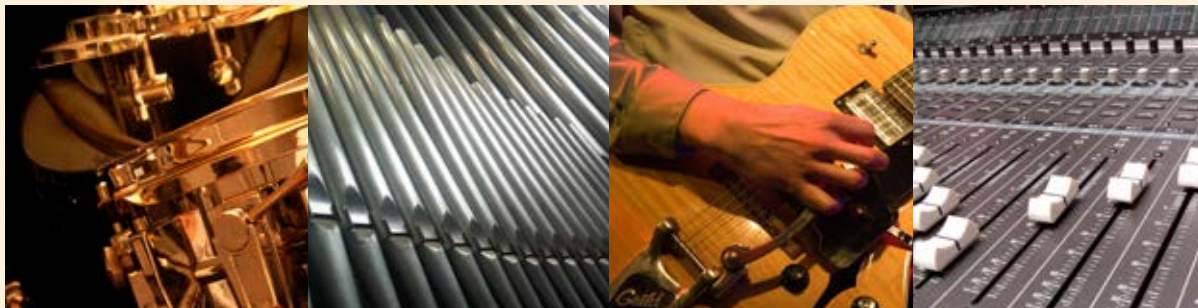
Även övriga nationella minoriteter (samer, romer, tornedalingar) har sin egen flagga.

I närbild

Linda Wallgren, sverigefinsk komminister i Linde bergslags församling med tjänstgöring i Bergslagens kontrakt. Hon kommer från Ristijärvi, en liten by i Norra Finland. Hon träffade sin nuvarande man i Örebro sommaren 2011 då hon deltog i gruppraktiken i Örebro, Strängnäs stift. Efter prästvigningen 2012 jobbade hon ett år i Helsingfors. Hennes företrädare tipsade om den här tjänsten, som passade utmärkt för Linda eftersom hon sökte prästjobb på finska nära Örebro.

Linda tycker att Svenska kyrkan är människonära, öppen och lever i sin tid. Svenska kyrkan är inte så hierarkisk och mer friare än Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. I Finland deltar 90 % av åldersgruppen i konfirmandundervisningen och är en viktig del av hela ungdomskulturen. Även barnverksamheten har en stor roll i finska församlingar. Många speciella gudstjänster anordnas som Tomasmässan och Metallmässan. En stor utmaning i det sverigefinska församlingsarbetet i dag är att bemöta nya och yngre människor.

Musikant i kyrkan/Musiksommarläger

Tid och plats: 23-28 juni 2014 på stiftsgården i Rättvik
Målgrupp: för dig som ska börja i gymnasiet, t.o.m. 25 år.

Det här är en musikutbildning för dig som vill bli mer engagerad och ta större musikaliskt ansvar i ungdomsarbetet hemma i församlingen. För församlingar där det finns instrument, lokaler och spelande ungdomar men det händer inget musikaliskt, kan detta bli ett tändstift, en igångsättare.

Innehåll:

Ensemblespel - mycket tid för samspel. Trumset, bas, gitarrer och keyboard/orgel som grund i kombination med de instrument som deltagarna själva tar med. Det kan bli oväntade instrumentblandningar, men så kan det ju se ut i församlingen och då är det bra att inte vara främmande för udda kombinationer. Många tillfällen för uppspel inför varandra.

Musikteori - musikleära, harmonilära, satslära och gehörslära utifrån deltagarnas olika nivåer.

Sång - sångteknik, stämsång, stämsångsarrangering

Gudstjänst/Liturgi - liturgiska sånger från olika tider och i olika genrer.

Ljudteknik - att koppla ihop en ljudanläggning. Olika mikrofoners och kablers användning. Ljudbalans och ljudinställningar; samt lite annat smått o gott.

Stiftet subventionerar kostnaden som då blir 1500 kr/person och vi rekommenderar församlingarna att betala deltagaravgiften.

Sista anmälningdag 25 maj.

Max antal 25. **Min antal** 15.

Kåtornas folk

Ett stenkast från Storsäterns kapell i stiftets norra delar bor samefamiljen Helena och Peter Andersson. De tillhör Sveriges sydligaste sameby och berättar att deras renar haft det förhållandevis bra i vinter. Norr över har det varit värre, betydligt värre. Sträng kyla omväxlande med mildväder har resulterat i isbark som gjort det omöjligt för djuren att nå ner till födan under snön.

Det var till norra Sápmi som journalisten Ester Blenda Nordström begav sig 1915 för att följa samerna på deras vandring från vintervistet i trakterna av Jukkasjärvi över Tome träsk in i Norge.

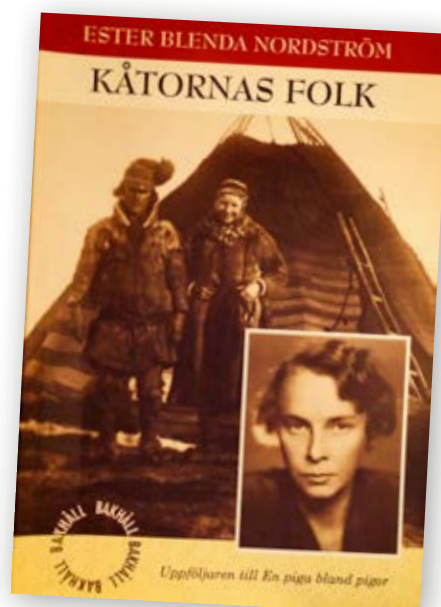
Vandringen med rajden inleddes i "vårens värsta och vildaste snöstorm" i maj. När de slagit sommarläger vid foten av fjället Rokkborre, arbetade hon som nomadlärare för barnen i Saarivuomas sommarskola. Nordström hade dessförinnan väckt uppmärksamhet med boken *En piga bland pigor* där hon "wallraffade" ett halvt sekel

innan den tyske journalisten Günther Wallraff myntade begreppet genom att (precis som Nordström) arbeta under annan identitet och sedan beskriva sina erfarenheter.

Tjänsten som lärare fick hon under eget namn och hon försöker aldrig låtsas att hon är en av samerna. Hon beskriver elevernas omöjliga situation när de ska lära sig läsa på ett språk som de aldrig fått lära sig samtidigt som de konfronteras med berättelser om skomakare, negerslavar, sjömän och annat som de aldrig stött på, medan deras egen vardag lyser med sin frånvaro.

När Nordström och en samisk vän nekas rum på järnvägshotellet i Kiruna eftersom man inte hyr ut till "lappar" ställs denna rasism mot den gästfrihet som hon själv möter i kåtorna.

Boken *Kåtornas folk* (som förlaget Bakhåll åter gett ut) är glimrande. Ester Blenda

Nordström iakttar, känner och rapporterar med enastående litterär inlevelse och skärpa.
Kersti Bergold

Författare: Ester Blenda Nordström

Titel: Kåtornas folk

Förlag: Bakhåll

”Vi ser hur lika vi är”

”Med människor jag aldrig träffat förut börjar jag utbyta erfarenheter från de djupaste djupen i mitt liv. Och bibelberättelserna får plötsligt liv. Färg och form. Känslor och innehåll. Från yta till djup.” Det skriver stiftsgårdsprästen Linda Angman i en reflektion efter ett vänstiftsmöte i Mariannahill, Sydafrika. Deltagare från olika stift i Sverige mötte vänstiftsvänner från södra Afrika.

Text och foto: Linda Angman

”The fontaine” är det första jag ser när jag kliver ut ur den vita minibussen. Nu är vi framme. Mariannahill, Sydafrika. En fontän tänker jag, det är ju ett sätt att beskriva anden. Hur andens kraft sprutar ut och hur vi börjar nätverka. Undrar om det verkligen blir så, far det igenom mitt huvud.

Hettan slog emot mig och jag var rätt spänd på hur mitt rum skulle se ut. Flygresan satt i kroppen: Allt gungade på det där sättet det kan när man åkt tåg eller buss länge, ni vet säkert hur det känns. Allting hade redan börjat. Tidigare i minibussen mötte jag en präst från Swaziland. Först var vi försiktiga mot varandra. Han var rätt blyg och jag var restrött. Alla var vi försiktiga mot varandra. Allihop. Kanske kände alla samma osäkerhet som mig: vad skulle det bli av det här?

Det gröna landskapet som plötsligt slog emot oss i minibussen fick igång mig. Alla sinnen vaknade till liv. Och jag började tala. Det bara forsade ur mig: alla frågor jag upptäckte att jag bar på om hur det är att vara präst och kyrka i Afrika, och allt jag ville berätta och dela med mig om hur det är att vara präst i Sverige.

Vi talade om svårigheter och problem, men också om glädjeämnen och vänskap.

Jag trodde att de tio dagarna i södra Afrika skulle sega sig fram, men så gjorde de inte alls. Plötsligt en dag steg han in genom dörren i det luftkonditionerade rum vi satt i. Den sydafrikanska föreläsaren var en sådan som de kallar för självförsörjande präst och en slags lärare. De två blyga herrarna från Moçambique och jag tittar på varandra med frågan och förväntan i blickarna. Vad ska det nu bli av det här? Och så sätter prästen igång med det han kallar för kontextuella bibelstudier. Och det är här; precis här; medan luftkonditioneringsmaskinen stängs av ibland på grund av bullret och sätts på igen några minuter senare när hettan blivit för outhärdlig. Det är precis här det sker: Gruppen förvandlas. Jag förvandlas. Den tystlåtna biskopen i sin lila skjorta går och byter om till en blå skjorta. Något har hänt. Jag börjar skratta tillsammans med en av männen från Moçambique som varken kan svenska eller engelska. Med människor jag aldrig träffat förut börjar jag utbyta erfarenheter från de djupaste djupen i mitt liv. Och bibelberättelserna får plötsligt liv. Färg och form. Känslor och innehåll. Från yta till djup.

En dag ska vi pyssla. Det konstnärliga är inte min starkaste gren här i världen. Något måste man väl hitta på att skapa. Jag tar en tom vattenflaska och klär in den i folie. Utanpå klär jag flaskan i olikfärgade band. Banden får stå för mångfalden som jag upplever. På folien sitter en lapp alldeles i början. Ni vet en sådan där lapp som man ska ta bort när man börjar använda folien för första gången. På den står det ”Remove

plastic overwrap” (ta bort plastöverdraget). Den blir perfekt tänker jag. Tänk att den där plastic overwrap suttit över mina ögon. Och många andras ögon. Folien blir bra. Resans dagar skimrar. Jag skimrar och gruppen skimrar. Det går inte att med ord beskriva. Och inuti finns vattenfrågan. Alla människor har inte tillgång till rent vatten. Bara som tillfällig turist är det i många länder svårt att hitta rent dricksvatten. När man åker på en sådan här resa är man tom som en tom vattenflaska. Och det är upp till oss som deltagare att fylla flaskan med något. Flaskan får också symbolisera fontänen. Som vi bor på och som finns i oss.

Resan präglas också av väldig humor: En dag när vi sitter i tystnad och funderar över något till en gruppredovisning ringer en mobiltelefon oavbrutet. Efter ett tag kryper det fram att det är nog biskopens mobil som ringer. Vi skruvar oroligt på våra halvtrotta kroppar. När vi tröttnat på att höra mobilen ringa och den ringer för säkert sjunde gången så tar den lutherska nunnan (som för övrigt bär namnet ”glädje”) upp telefonen och säger till oss andra: ”Oh, i ’ts Mama bishop”. Då kontrar vi genast med ett ”don’t answer”. Asgarv utbryter: Humor förenar. Människor från Sydafrika, Swaziland, Sverige, Moçambique och Zimbabwe sitter och läser bibeln på djupaste allvar. Vi delar tolkningar av skapelseberättelser från Bibeln och från våra sammanhang. Vi ser hur olika vi är. Till och med skapelseberättelserna är olika. Vi delar bröd och vin på kvällen i ett stekhett kapell på övervåningen. Vi ser hur lika vi är. Jag håller andan. Allt vibrerar. Tänk att det var så här det kunde bli. Den helige anden verkar, lika tydligt i mig som när jag inhalerat min astmamedicin. Då vibrerar jag också. Utanpå och inuti ☺

Gunnar Helander, missionär och domprost; Han tog tidigt ställning i Sydafrikafrågan

Redan en månad efter sin frigivning år 1990 besökte Nelson Mandela Sverige. Han ville snarast återse sin medkämpe Oliver Tambo, som då vårdades på Ersta sjukhus. Men framförallt ville Mandela tacka Sverige för det unika stöd som getts från vårt land till ANC under en lång tid. En självklar centralgestalt bland dem som tacket riktades till var den tidige Sydafrikamissionären och domprosten här i Västerås, Gunnar Helander.

Text:: Per Larsson

Foto: VLT

Rasfrågan var bakgrund till allt han skrev. Han var en föregångare bland missionärer, som tidigt, redan på 40-talet, vågade ifrågasätta den rådande politiska ordningen i Sydafrika.

I sin person vidgade han själva missionärsbegreppet. För en bred allmänhet har han hjälpt till att ta bort den förenklade och ofta karikerade synen på vad en missionär från Svenska kyrkan gör och är. Det är allmänt känt hur DN:s dåvarande chefredaktör, ateisten Herbert Tingsten kom hem från Sydafrika på 50-talet och till allas förvåning förtjust och nyväckt talade om missionens möjligheter.

Per Wirtén skriver i sin Tingstenbiografi om hur han rapporterade att nästan de enda rakryggade personer han mött var några svenska missionärer. Han hade framförallt sett Gunnar Helander i aktion. Helander berättade själv förtjust om hur Tingsten efter en gudstjänst på missionsstationen kommit in till honom i sakristian och överlämnat en svensk tusenlapp till kollekten – en ansenlig summa vid den tiden. I kollektboken skrev Gunnar Helander, så typiskt för hans välkända humor: "Gåva av svensk hedning!" Få av Sydafrika-missionärerna såg så klart som han. Han mötte motstånd även bland en del av dem. Men han fick många efterföljare och det var hans linje som kom att segra!

Gunnar Helander var - trots allt han senare fick betyda för Västerås - missionären som hämtade sitt livs stora innehåll och mesta inspiration från upplevelsena under Sydafrikaåren. Det var också till Sydafrika han återvände allt oftare i de onsdags-

krönikor i Västmanlands Läns Tidning, som han skrev varje vecka från sin pensionering 1983 fram till onsdagen före sin bortgång i mars 2006, 90 år gammal. I kampen mot det förhatliga apartheidsystemet formades han till den kraftperson han blev.

Förutom Herbert Tingsten fick han påverka många andra svenskar som besökte Sydafrika på 50-talet. Det gäller till exempel konstnärinnan Berta Hansson, som tog initiativ till konstnärsskolan på Rorkes' Drift, som framförallt drevs med stöd Svenska Kyrkans Mission. Ett antal svenska församlingshem pryds av vackra, färgrika bonader därifrån, bland annat Kyrkbacksgården, Västerås domkyrkoförsamlingens hem. Det var förstås domprosten som såg till att de kom dit. Detta gav sedan upphov till Afroart.

Andra som såg Gunnar Helanders kvaliteter vid besök där nere var författarna Sara Lidman och Pär Wästberg. Men idag är det tyvärr inte många som vet om att Gunnar Helander i Sydafrika, långt före Mandela, var en känd författare, skribent och oppositionell med vittförgrenade kontakter bland alla de personligheter som både inom Sydafrika och i Europa bekämpade rasåtskillnadspolitiken. Detta var en av grundstenarna till Sveriges senare engagemang på ANC:s sida.

Mandela sattes i fängelse först 1963.

Redan fem år tidigare hade Helander förklarats vara "persona non grata" i Sydafrika på grund av sina tydliga ställningstaganden mot regimen. Nu fick han här hemma påverka svenska folkets engagemang mot rasistregimen. Ingen kom att som han gå utanför det kyrkliga etablisemanget och påverka en mycket större allmänhet. Han tog initiativ till att Albert Luthuli fick Nobels fredspris 1961. Han utsågs till ordförande i regeringens Sydafrikakommitté och var under en följd av år medlem av SIDA:s styrelse. Han var också vice ordförande i Defence and Aid, en delvis hemlig London-baserad hjälporganisation, som bland annat

Man bör dessa dagar fråga sig om någon annan enskild person kommit att påverka avskyn för apartheidpolitiken och Sveriges vänskap med Sydafrikas folk som Gunnar Helander. I sin tungt vägande Mandelabiografi säger ambassadören och Sydafrika-kännaren Sten Rylander: "Det finns framförallt en förgrundsgestalt som har betytt mycket i det formativa skedet av svensk opinionsbildning mot apartheid och minoritetsförtryck: Gunnar Helander.." (s. 194).

Gunnar Helander var en av de mest färgrika och inflytelserika gestalterna i Svenska Kyrkans Missions tjänst under 1900-talet. Det vill inte säga litet. Han publicerade ett 15-tal böcker, även översatta till andra språk, och han talade många språk.

slussade stora summor pengar till rättgångshjälp för dem som i Sydafrika gripits för sina åsikter. Ordförande var domprosten i St. Paul's Cathedral, John Collins. Per Wästberg var också med i styrelsen.

Under årens lopp fick Helander enligt egen utsago vara med om att förmedla inte mindre än sammanlagt 2,3 miljarder svenska skattepengar till offren för apartheid. Det säger inte litet om hans inflytande. Kontakterna med Sydafrika fortsatte. En helg på 70-talet fanns zulukungen Gatscha Butelezi och tre av hans ministrar från Inkata-partiet på Helanders initiativ i Västerås för ett hemligt möte med företrädare för ANC. En grupp bodde på Stadshotellet, den andra i domprostgården där också förhandlingarna fördes. För oss få av Helanders medarbetare som fick vara med på ett hörn och möta delegationerna kändes det som att få vara med och skriva världshistoria. Först när rasistregeringen hade fallit kunde Gunnar Helander och hans Sydafrikafödda hustru Lucie återvända år 1991 för ett besök och återse många gamla vänner.

När Nelson Mandela valde att göra sitt första "statsbesök" utomlands 1990 (han blev ju vald president först 1994) just till Sverige fanns därför förstas Gunnar Helander med bland dem som tacket för hjälpen i kampen riktades till i första hand. I sitt tal vid den stora ekumeniska tacksägelsegudstjänsten i Uppsala domkyrka med minst 2000 deltagare, den första gång Mandela utomlands fick rikta sig till en större publik utanför Sydafrika, sade han :

"Vi är glada för att vara här i dag och framför allt framföra vårt djupa tack till Svenska kyrkan. Bland de första som slog larm var svenska missionärer som upplyste världen om apartheids ondska. Kyrkan stod i främsta ledet. Ett exempel har inspirerat miljontals troende i Sydafrika att ta avstånd från det system som svenska missionärer opponerade sig emot för så länge sedan."

Det råder ingen tvekan om att orden "bland de första" och "för så länge sedan" handlar

framförallt om Gunnar Helander som den unika förgrundsgestalten. Dåvarande ärkebiskop Werkström och Mandela omfamnade varandra efter det starka talet under långa applåder från de stående och djupt berörda deltagarna i den sprängfyllda domkyrkan.

När Mandela fått Nobels fredpris 1993 firades också en stor festgudstjänst på samma plats. Då delade Mandela ut nattvarden i högkoret med ärkebiskop Weman vid sin sida. Fredspristagaren hade själv varit lekmanpredikant en tid inom metodiskyrkan. Det var åter en märkvärdig och sällsynt stark upplevelse för oss som fick vara med och att känna hur vår kyrka fått vara med och avgörande påverka något som då var något av en livsuppgift för många av oss.

Pierre Schori sade i en riksdagsdebatt:

"Ingen har gjort mer än Gunnar Helander för att svänga opinionen i Sverige".

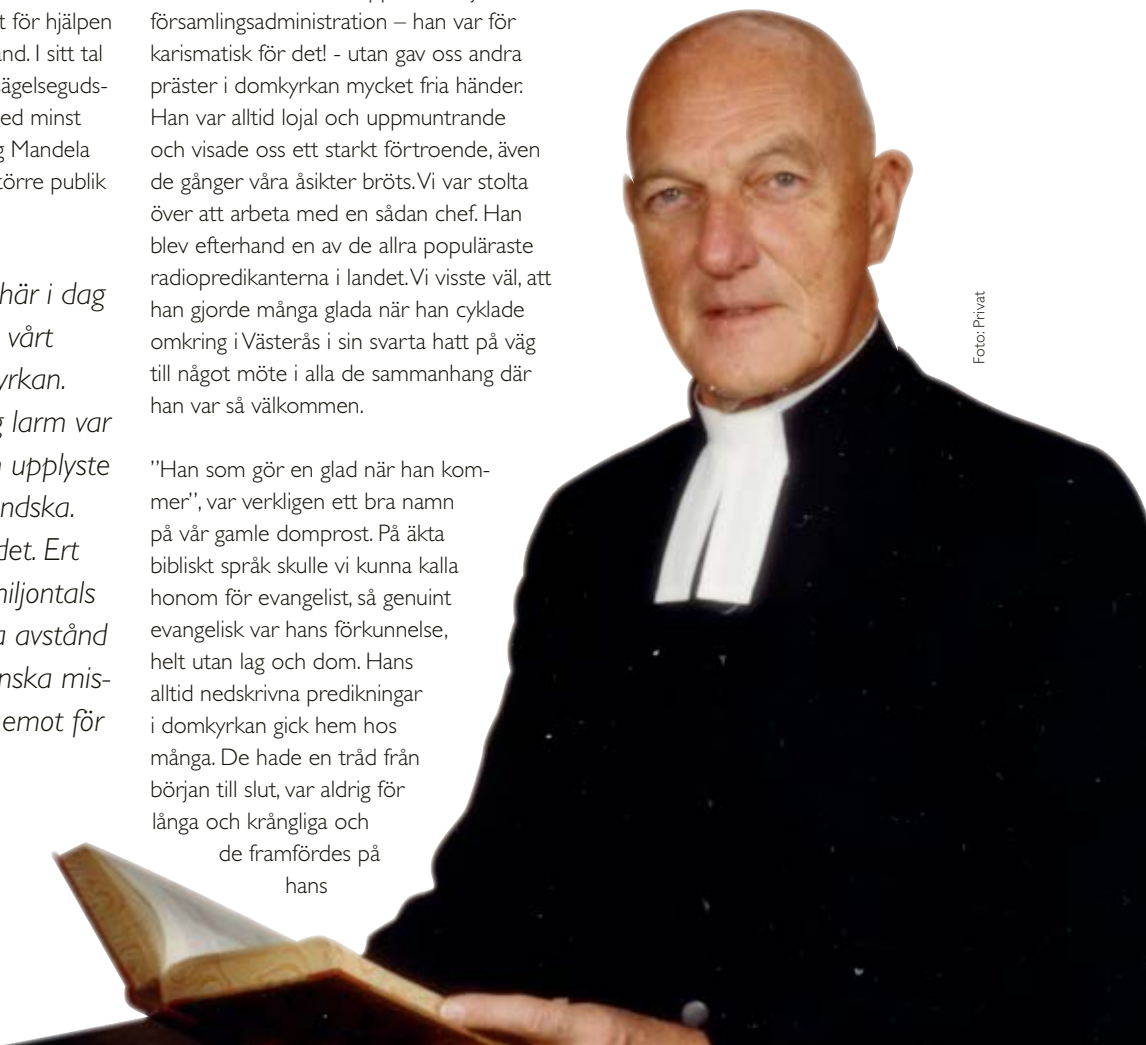
Bland de många namn som afrikanerna gav denne märklige länge vite man, som så helhjärtat stod på deras sida var "han som gör en glad när han kommer".

Som vida känd och populär domprost här i Västerås hade han knappast sitt hjärta i församlingsadministration – han var för karismatisk för det! - utan gav oss andra präster i domkyrkan mycket fria händer. Han var alltid lojal och uppmuntrande och visade oss ett starkt förtroende, även de gånger våra åsikter bröts. Vi var stolta över att arbeta med en sådan chef. Han blev efterhand en av de allra populäraste radiopredikanterna i landet. Vi visste väl, att han gjorde många glada när han cyklade omkring i Västerås i sin svarta hatt på väg till något möte i alla de sammanhang där han var så välkommen.

"Han som gör en glad när han kommer", var verkligen ett bra namn på vår gamle domprost. På äkta bibliskt språk skulle vi kunna kalla honom för evangelist, så genuint evangelisk var hans förkunnelse, helt utan lag och dom. Hans alltid nedskrivna predikningar i domkyrkan gick hem hos många. De hade en tråd från början till slut, var aldrig för långa och krångliga och de framfördes på hans

kraftiga, tydliga, vackra, varma västkustdialekt. Han hade verkligen språket i sin makt, han som tänkte bli författare i sin ungdom. Det var enkelt, slående själavårdande, humoristiskt och fromt på samma gång!

När världens blickar riktas mot Nelson Mandelas livsverk finns det många skäl att inte förringa den avgörande insats som några framträdande gestalter inom kyrkorna i landet tidigt spelade i befrielsekampen. Bland dem framstår namn som Beyers Naudé, Trevor Huddleston, Allan Boesak och – Gunnar Helander! Mandelas nära vän och samtalsparter, ärkebiskop Desmond Tutu, är fortfarande den allra starkaste rösten i Sydafrika och kanske i hela världen när det gäller att stå upp för den bortgångne presidentens kärnvärden, sanning, försoning och demokrati inför en korrumpierad regim som i praktiken förslösar detta arv. Gunnar Helander var den som i Sverige mycket tidigt höjde sin röst. Han blev en katalysator för det allt starkare svenska stödet i kampen mot apartheid både inom Svenska kyrkan, inom många andra folkrörelser och efterhand bland våra politiker 🇸🇪

”Det har varit ett mycket rikt liv!”

När Gunnar Helander nu uppmärksammas igen i samband med Nelson Mandelas bortgång, finns det stor anledning att också möta hans änka, Lucie. Hon är i Västerås en strålande och imponerande 91-åring, länge ordförande i domkyrkoförsamlingens Missionskrets, där hon fortfarande är aktiv. Nyligen fick Per Larsson ett samtal med henne i våningen på Floragatan när hon berättade om sitt händelserika liv.

Text:: Per Larsson Foto: Åke Paulsson

Lucie säger först att hon just läst ut hela den kritikerrosade drygt 700-sidiga romanen ”Agaat”, om livet på en stor farm i Sydafrika av Marlene van Niekerk, en sällsynt märkvärdig bok, nästan värd ett nobelpris.

”Jag känner igen så mycket från min barndom i boken, naturskildringarna, arbetet på gården och delvis livet med de infödda, eftersom jag är uppväxt på en liknande farm i Natalprovinsen. Den heter Lilienthal, uppkallad efter de stora vita liljor eller egentligen kallor, som växte där: Men jag har missionen i mig från början.

Min mormors far kom ut som missionär för Hermansburgmissionen på 1850-talet. Min morfar, också missionär, kom senare från Tyskland och gifte sig med min mormor, som kunde tala zulu. De fick 12 barn varav 6 dog som små. Men mor blev farmarhustru på Lilienthal. Hela familjen var djupt engagerad i det lokala församlinglivet. Vi talade tyska hemma och jag fick redan som liten lära mig hela den lilla lutherska katekesen utantill på tyska (Lucie visar den lilla välbevarade boken).

Vi hade flera svarta familjer som hjälpte

far, de hade egna små gårdar där kvinnorna odlade majs och grönsaker. I skolan var undervisningen på engelska, men jag lärde mig zulu av flickorna på farmen när jag lärde dem räkning och annat från min engelska skola. Vi märkte inte mycket av förtrycket på vår gård, det var mycket värre i städerna. Särskilt minns jag gemenskapen på jularna när alla fick julmat och klappar.

Jag ville bli lärare efter mina högstadie- och gymnasie studier och började på lärarseminariet i Pletermaritzburg. Bara 17 år gammal mötte jag Gunnar där, en ung svensk, som var 7 år äldre men rekordung när han prästvigdes i Göteborg. Han hade kommit som missionär i slutet av 1938. Nu hade han redan lärt sig zulu och predikade på det språket på utstationerna. Vi gifte oss 1940, innan jag var klar med studierna. Vi var bara barn! När jag fyllt 21 föddes Sven, vår äldste.

Först bodde vi på Mtulwa, en missionsstation med stor fin kyrka byggd av en akterseglad svensk. Gunnar red mycket till häst för vägarna var för dåliga för den bil vi fick köpa själva. Under andra världskriget arbetade vi där ihop, utan el, knappt någon radio. Batterier, vetemjöl och rakblad var strängt ransonerade förnödenheter liksom mycket annat – hur klarade vi oss utan kyl och frys i värmen? Jag kommer ihåg det nödvändiga trädgårdsarbetet och den gröna, giftiga mamban som bodde under vårt tak! Ännu farligare var den puffadder som en dag plötsligt hängde ner från våra klängväxter på

Foto: familjen Helander

taket utanför, livsfarligt nära Gunnar där han satt och skrev.

På Mtulwa satte jag genast igång att lära mig svenska. Det älskade jag! Men först 1948 fick vi åka till Sverige. Då hade Gunnar varit ute 10 år. Vårt bohag skickades med en lastbåt som snart förläste på Atlanten bl.a. med alla våra tidiga familjefoton. Vi flög med missionsflyget Ansgar, (ett initiativ av Gunnars företrädare som domprost i Västerås, Oskar Rundblom, då missionssekreterare). Det tog en vecka med alla övernattningar och mellanlandningar i Bulawayo, Ndola, Kampala, Juba, Khartoum, Kairo, Rom och Geneve innan vi landade på Bulltofta, svensk mark för mig första gången.

I ett och ett halvt år stannade vi i Sverige innan vi kunde återvända. Jag har aldrig kunnat förlika mig riktigt med kylan här. Väl tillbaks bodde vi först på Oskarsberg, sedan i Johannesburg där vi förestod Gustaf Adolfskyrkan med många nationaliteter vid sidan om det dominerande missionsarbetet. Jag var bland annat organist och lärare och tog hand om våra barn som nu blivit fem. Gunnar skrev alltid på kvällarna, redan på Mtulwa. Det blev många böcker om rasförtrycket. Han var nära vän med Albert Luthuli, som sedan blev fredspristagare. Efter en arbetsperiod på sju år kom vi till Sverige men räknade med att återvända till Sydafrika 1958. Då blev vi förklarade icke önskvärda av apartheidregimen och tvingades stanna här.

Vi bodde först i Göteborg innan Gunnar fick arbete på Diakonistyrelsen i Stockholm. Sedan blev han kyrkoherde i Karlskoga, innan han utnämndes till domprost i Västerås. Den 9 januari 1967 flyttade vi in i domprostgården, en iskall dag. Det blev jobbigt att möblera hela det stora huset och att hålla det rent. Vi hade många gäster. Själv var jag ju icke behörig lärare. Men jag skaffade mig en fil.kand. i svenska, engelska och tyska genom att läsa på distans vid Uppsala universitet och fick efterhand fast anställning. Mest undervisade jag i svenska för invandrare. Men jag har också varit i många skolor i Västerås som springvikarie, där jag undervisade i religion, samhällskunskap och historia bland annat på Rudbeck och Fryxellska. Det var mycket intressant.

Vi fick inte återvända tillsammans till Sydafrika förrän år 1991, när Mandela frigetts. Det har varit ett mycket rikt liv!" 🍷

Cirkeln är slut

I februari år 1991, efter 34 års landsförvisning, kunde Gunnar Helander åter resa till Sydafrika. Efter sitt besök skrev han följande text:

Visst kan jag älska dig Afrika, med din savann, dina vidder,
hjordar av gnu, antiloper i språng, gaseller och zebror,
stolta giraffer med huvudet högt över törnträdens kronor,
ljuvlig floddal i flammande färger, hibiscus och julros,
blånande sjö med flamingos till tusen och flockar av häger,
havsvåg som vit dånar in emot stranden kantad av palmer.

Trots allt skönt är det folket som tjuvar långt mer än naturen,
denna märkliga stam med ett lugn sedan sekler förvärvat,
sångernas rytm, harmonin och konsten att le åt eländet,
ända till gränsen är nådd och våld bryter ut som en åskby.

Hör, vilken rytm i musiken, hör basar som dånar likt forsen,
kvinnornas gälla diskant och åldringars darrande röster,
alltid i stämmor och ej unisont, ty musiken är helig,
inlärd sen barnsben vid elden var kväll och bragt till fulländning,
klingande ock under dagsverk och slit att markera vart spadatag,
dränkande trötthet och fattigdoms tryck under vägen av glädje.

Se viket ofattbart lugn, vilken mänsklig värme och godhet!
Vägen av vänskap mig möter så snart deras mark jag beträder.

Ljuvligt att mötas där nere igen nu när muren har fallit,
häpen och glad att få se hur svarta och vita kan samsas.
Visst är de fattiga än, och förtryckets följder är tunga.
Bojorna finns dock ej mer och fångelsens port börjar öppnas,
Marschen mot frihet har börjat och ryggarna rätas i stolthet.

Vänner från förr kommer fram. Är du här gamle vän, är det möjligt?
Välkommen hit igen! Vi minns hur du slogs vid vår sida.
Se hur kapellet vi byggde ihop är mångfaldigt större!
Skolan har tvåtusen barn. Några är till och med vita.
Nu är det roligt att leva. Och alla är med om att bygga.

Som i en dröm vandrar jag omkring. Jag är äntligen hemma.
Hemma igen efter längtans år, och cirkeln är slut.

Kort & blandat

Domprosten i pension

Vid årsskiftet går domprost Margarethe Isberg i pension. Hon har varit domprost i Västerås sedan år 2000. Eftersom en domprost också är ersättare för biskopen i olika sammanhang finns tillsättningen av ny domprost reglerad i Kyrkoordningens kap. 34. Där sägs att domprosten ska utses med hjälp av en tillsättningsnämnd. I nämnden är biskopen ordförande och därtill finns tre ledamöter utsedda av stiftsstyrelsen och tre utsedda av pastoratets kyrkoråd. För samtliga finns även ersättare. Så totalt går det åt 14 personer för att utse en domprost. Margarethe Isberg planerar att avskedspredika på Trettondedag jul 2015.

Johan Hammarström ny dom-

Foto: Magnus Aronsson

kyrkoorganist När Agneta Sköld (som presenteras på annan plats i Magasinet) går i pension den sista maj efterträds hon

av Johan Hammarström som idag är biträdande domkyrkoorganist.

– Efter en gedigen tillsättningsprocess har de som varit inblandade i arbetet enats om en efterträdare. Det är därför med stor glädje som jag kan meddela att biträdande domkyrkoorganist Johan Hammarström kommer att bli ny domkyrkoorganist från 1 juni 2014, säger Johan Sköld, pastoralområdeschef, i en kommentar. Johan Hammarström är född år 1977 och är uppvuxen i Arboga. Han har studerat vid Kungliga Musikhögskolan och tog sin organistexamen år 2002.

Bärkraftiga pastorat

Att pastoraten i stiftet har ekonomisk bärkraft och tillräckligt med personal är viktiga grunder i de riktlinjer som antagits i Västerås stift när det gäller indelningsfrågor. Utgångspunkten är det pastorala perspektivet, att skapa bästa tänkbara möjligheter för gudstjänstfirande och annan verksamhet. Bland annat vill man se minst två prästtjänster i varje pastorat och en ekonomisk bärkraft som kan visa en budget i balans i minst tre år framåt. Pastoraten ska också ha nödvändig kompetens inom bland annat IT, ekonomi, fastighetsförvaltning och kommunikation.

För att fortsätta arbetet med att skapa bärkraftiga strukturer har stiftsstyrelsen nyligen tillsatt en arbetsgrupp som "utifrån pastorala och ekonomiska perspektiv arbetar med indelningsfrågorna".

Varmt vatten för frusna gudstjänstbesökare

Vårt vänstift i Gloucester berättar om en något annorlunda metod för gudstjänstutveckling som provats i England. I St Nicholas kyrka i Hedingham noterade man att många gudstjänstbesökare behöll ytterkläderna på under gudstjänsten. Orsaken var låg effekt på det uråldriga värmesystemet. Kyrkorådet sammanträdde och beslöt att införskaffa ett antal klassiska engelska hot water bottles (varmvattenflaskor) för att värma besökarna. Försöket slog så väl ut att församlingen nu hoppas på ett ökat gudstjänstdeltagande. Några församlingsbor har även med sig egna flaskor. Kyrkorådsledamoten Maurice Jones säger till brittisk press att man på längre sikt planerar att renovera kyrkan och att det arbetet även ska innefatta ett nytt värmesystem. Men till dess får varmvattenflaskorna sprida värme i den medeltida kyrkan.

Foto: Arkivbild

Jourhavande präst på nätet från hösten

I en digital tid, då allt fler söker kontakt via nätet istället för med traditionell telefon, kommer jourhavande präst att från den 1 september kompletteras med chatt och mail. För stiftets del betyder det att två präster, på deltid, kommer att arbeta med att dra igång den digitala jourtjänsten. Tidigare erfarenheter från bland andra BRIS som jobbat på detta sätt visar att man via nätet når en helt ny målgrupp av yngre människor. Systemet med jourhavande präst på nätet kommer att finnas i hela landet.

På väg till Almedalen

Politikerveckan i Almedalen i början av juli är Sveriges i särklass största ideologiska marknad. Till årets vecka reser ett 40-tal

Foto: Svenska kyrkan

församlingsmedarbetare från stiftet, med biskopen i spetsen, för att delta. Varje morgon startas dagen med en gemensam samling bland annat för att titta igenom det digra seminarieutbudet. Och varje dag anslutas, efter rejäla seminariepass, med partiledartal från Almedalens scen och Nikodemussamtal i Visby domkyrka. På onsdagskvällen firas också en fredsmässa i domkyrkan som leds av förre ärkebiskopen K G Hammar.

Foto: Arkivbild

Biskopsbrev om miljön

I mitten av maj kommer ett biskopsbrev om klimatfrågan. I brevet konstaterar biskoparna att klimatförändringen är en av vår tids största utmaningar och att den i grunden är en fråga om global rättvisa. Klimatfrågan är också en fråga som i hög grad berör kyrkan och våra innersta värdegrunder. Biskoparna menar att det är viktigt att förmedla ett hopp om en hållbar framtid och man efterlyser att politiskt ledarskap i klimatfrågan som räcker över mer än en mandatperiod. Klimatförändringarna kräver långsiktiga lösningar.

– Teologin handlar om livet och om hur vi kan förstå livet, säger biskop Thomas Söderberg som arbetat aktivt med brevets innehåll. För att kunna förstå kan vi ta hjälp av vetenskapliga fakta. Vad vet vi? Vad finns det för hot mot livet? Detta för att sedan kunna peka på vad det finns för hopp. Det ligger ett ansvar i att vara människa. Hon lever mitt i skapelsen som en medskapare som har möjlighet att hitta de goda förutsättningarna för livet på hela planeten.

– Ett biskopsbrev ger uttryck i vår tid för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära i en aktuell fråga. Och stor betydelse får det om det berör människor 🍎

TILL VERKET

STIFTSMÖTE AVESTA 5 SEPTEMBER 2014

En kyrka tillsammans

Vi är kyrka tillsammans, om än spridda över hela Västerås stift. Därför är det också viktigt att vi får möjlighet att träffas. För att inspireras, lyssna till goda föreläsare, byta idéer med varandra, fira gudstjänst, stärka samhörigheten, ladda batterierna och få ny energi. Jag är glad och stolt över att som biskop får inbjuda er alla till stiftsmöte i Avesta den 5 september. En dag med ett brett program och en dag vi skapar tillsammans. Välkomna - alltså arbetar vi vidare...

Thomas Söderberg

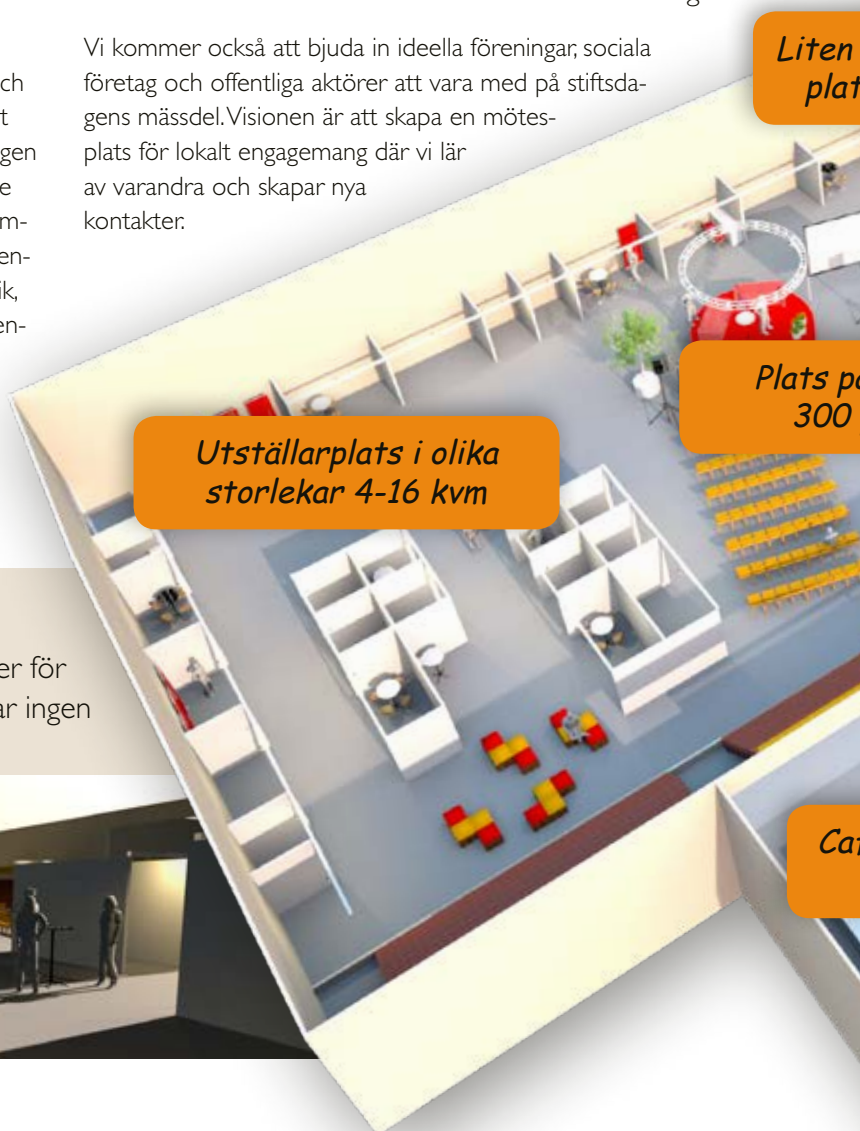
Höstens stiftsmöte *Till verket* har temat Kyrkans roll i samhället. En viktig utgångspunkt är de teman, projekt och idéer som kommit fram genom Aktör för välfärd. Sådant som gäller socialt engagemang och diakoni. Men stiftsdagen är bredare än så. Den vill spegla allt det goda, utåtriktade arbete församlingarna genomför på egen hand eller i samverkan med andra aktörer. Det kan handla om familjecentralen, ungdomsgården, skolprojektet, församlingens butik, industriprästens arbete, förskolan, pilgrimsarbetet, syföreningen, secondhand-butiken, sjukhuskyrkans arbete och dussintals andra saker.

Kanske finns det också nya grepp inom konfirmandarbetet att berätta om, en gudstjänstsatsning som varit lyckad eller en församlingstidning som når ut på ett bra sätt?

Ett myller av idéer

Vi fyller Kopparhallen med ett myller av idéer för framtidens kyrka. Stora eller små idéer spelar ingen roll, alla är välkomna.

Vi kommer också att bjuda in ideella föreningar, sociala företag och offentliga aktörer att vara med på stiftsdagens mässdel. Visionen är att skapa en mötesplats för lokalt engagemang där vi lär av varandra och skapar nya kontakter.

Mötesplats och inspiration

En mötesplats för inspiration och idéutbyte. Massor av spännande gäster och föreläsare.

Den 5 september är det dags för Västerås stifts församlingar att gå till verket. Årets stiftsmöte hålls i Koppardalen i Avesta. En plats med stark symbolik, klassisk industrimark. Ett område som rymt såväl kopparverk som järnverk men som idag omvandlats till företagspark och kulturområde. Här ligger bland annat det uppmärksammade Avesta Art. Området signalerar en ständigt pågående samhällsomvandling. Från början var stiftsmötet planerat till två dagar men koncentreras nu till en dag. Detta för att ge församlingar möjlighet att göra en gemensam upplevelse.

Föreläsningssal med plats för 40 personer

Läktare med plats för 300 personer

Plats på golvet för 100 personer

Kafeteria med möjlighet till förfriskningar

En viktig del av stiftsdagen är mötesplatsen. I Kopparhallen finns möjlighet för församlingar att finnas som utställare av sin lokala verksamhet. Här kommer även att finnas andra samhällsaktörer. Allt för att skapa ett idétorget och där tankar och erfarenheter får flöda fritt. Inledningstalare är Unicef-ambassadören Mark Levengood. Sedan ett år tillbaka har han sitt Unicef-uppdrag och han ser sitt uppdrag kring barnfrågor som viktig. – Ända sedan jag var barn har Unicef stått som en symbol för hopp och framtid. Att själv få bli en del av det

Sist och slutligen är det vår inställning och vårt mod som kommer att avgöra om vi dansar i baktakt med tillvaron eller om vi seglar glatt på förändringens vindar.

arbetet är så stort för mig att hjärtat dunkar i valstakt, säger han. Jag försöker forma min föreläsning, så att den tvättar bort gamla föreställningar och skapa utrymme för vår samtid att flytta in i huvudet. Jag tror uppriktigt inte på några genvägar när det gäller att förändra oss själva, men jag vet att man under en föreläsning kan påbörja processer som så småningom kan bli precis hur fruktbara som helst hos åhöraren.

Andra medverkande är Mursal Ismael som jobbar med integrationsfrågor och bland annat var en av drivkrafterna bakom det uppmärksammade somaliska bandylandslaget, författaren och journalisten

Sonja Schwarzenberger, trädgårdsmästaren Lars Krantz och musikjournalisten Eric Schöldt. Dagen avslutas med Anders Nybergs "Song for Mandela" innan det är dags för världens största fredagsmys. – Vi kommer att erbjuda en mötesplats där församlingar och andra organisationer kan visa upp sig och låta oss alla se och höra om allt det goda som äger rum. Det blir seminarier och tal, workshops, gudstjänster och sång. Dagen avslutas med fest och underhållning, säger Hans Degréus som finns med i planeringsgruppen för stiftsmötet. Information är på väg ut till stiftets församlingar och den mest uppdaterade informationen kommer att finnas på mötets hemsida. Anmälan sker under maj månad.

Foto: Stefan Helmer

Västerås – Sveriges äldsta stad?

En nobelpristagare i litteratur, en vinnare av Eurovisionsschlagerfestivalen och nu senast: en av Sveriges äldsta städer. För tre år sedan flyttade jag till Västerås. Under de tre åren har både Tranströmer, Loreen och arkeologerna satt fokus på stiftsstadens. Det är ett svårslaget koncentrat av avgörande händelser på kort tid.

Text: Mikael Mogren Foto: Åke Paulsson

I samband med att en ny restaurang skulle byggas i stadsparken grävdes ett område i centrum ut. Där hittade arkeologer ett urbant markskikt, ett stadslager, som härrör från 900-talet. Lämningar av en lika tidig stad har bara hittats i Lund och Sigtuna. Vilken av de tre som är äldst kommer vara

svårt att avgöra. Västerås står i alla fall på prispallen.

Varför slår man inte mer på trumman om sin gamla stad i Västerås? Få förknippas Västerås med 900-talet. Förklaringen är sannolikt det ASEA som skulle bli ABB.

Det har sedan storindustrin kom till staden inte varit den gamla historien man lever av. Det har inte behövts. Västerås är ingen liten sovstad. Vagnät och innerstad är dimensionerade för stor befolkning och kraftfull ekonomi. Sedan 1800-talet har inte historien varit i fokus när det gäller stadsplanering och självpresentation i Västerås. Det är förklarligt att många tänker på Västerås som en industristad. ASEA:s ankomst till Västerås betydde en genomgripande förändring och den pågår fortfarande. Innan industrin kom till staden hade Västerås färre invånare än Västerfärnebo och Mora socknar, var för sig. Men det var inte ASEA som grundade Västerås.

Varför har man inte vetat om 900-talets Västerås förut? En anledning är att källorna från 900-talet är spröda i Nordeuropa. Det är inte i skriven text som man hittar något om det äldsta Västerås. Under 1960- och 70-talen hade det funnits alla möjligheter att göra sensationella fynd. Då revs stora delar av den gamla trästaden och därunder skulle man kunnat hitta den äldsta historien. Där utgrävningar gjordes i centrum fick man skriva om stadens historia.

Till exempel hittades det gamla dominikanerklostret på den plats där stadshuset skulle uppföras. Det var det klostret som i början av 1500-talet planerade att öppna

Västerås stad ca år 1700. Källa Wikipedia

ett universitet i Västerås. Sannolikt skulle det ha skett, Västerås hade fått ett universitet, om inte Gustav Wasa hade kommit emellan. Utgrävningarna av dominikanerklostret hör till undantagen på 1960- och 70-talen. De stora utgrävningar som borde ha gjorts när staden revs, blev inte utförda. Nya hus restes utan att marken undersöktes. När betonghusen var färdigbyggda var det för sent.

Mer och mer framträder den spännande stiftsstad som fanns före Gustaf Wasas inträde i historien. Det senaste fyndet har hittats på stiftskansliets tomt, ner mot Svartån. I vintras hittades grunden till ett medeltida stenhus nära ån. Det visade sig ha tillhört Finn Jönsson. Han var kanik i domkyrkan, alltså präst med säte i domkapitlet. Canon säger engelsmännen, och de har ofta fortfarande korstolar för kanikerna i katedralernas kor. Där är de försedda med namn och i befintliga fall även med vapensköldar. I Västerås domkyrka finns kanikernas korstolar från medeltiden kvar, men de står numera efter södra väggen. Det sitter inga kaniker i dem. År 1429 övergick kanikens hus till Själakorets ägo. Själakoret var en självklarhet i en domkyrka och fungerade som en egen ekonomisk stiftelse. Dit skänktes pengar från familjer som ville att böner skulle bedjas för deras döda anhöriga. Genom de bönerna förkortades plågorna i skärselden eftersom skärseldens rening i stället sköt-

tes via böner: Den sedvänjan försvann vid reformationen då det blev stopp för att be för de döda. Reformatorerna menade att de döda var överlämnade i Guds hand och människors böner för deras räddning var överflödiga.

Med fyndet av det gamla kanikhuset i Västerås har området kring domkyrkan blivit än mer intressant. Konsistoriehuset, proban och biskopshuset är medeltida byggnadsverk som fortfarande står i närheten av domkyrkan. Med ett femte medeltidshus i närområdet förtätas bilden av pilgrimernas och kanikernas Västerås. År 1517 var domkyrkan i Västerås färdig i sin nuvarande form och Sankt Davids relik fördes över till domkyrkan. Det stora altarskåpet skänktes

samma år till högaltaret som en förstärkning av de nykomna helgonrelikernas närvaro i domkyrkan. Pilgrimer började anlända till staden och de hade fyra kapell att rasta vid, ett i varje vägriktning ut från Västerås.

Just det året, 1517, började det hända saker söderöver. Då lade munken Luther fram teser vid universitetet i Wittenberg. De handlade om djuggående förändringar av kyrkans lära och liv. Eventuellt spikade han också upp sina teser på slottskyrkans port. När stora delar av den lutherska världen 2017 kommer att fira 500 årsminnet av Martin Luther, så har Västerås stift alltså egna perspektiv på historien att lyfta fram. Det hända stora saker också hos oss det året 📍

Den medeltida miljön i Västerås är påtaglig.

Några personliga reflektioner av biskop Thomas Söderberg

Folkkyrka i ett nytt religiöst landskap

Västerås stift 2013/2014

Fotomontage: Åke Paulsson

Vid 2013 års präst- och diakonmöte gav biskop Thomas Söderberg sin syn på Svenska kyrkans läge och utmaningar. Samma föredrag hölls vid 2014 års utbildningsdagar för förtroendevalda. Föredraget inleddes med en biskoplig flygtur över stiftet.

Text: Thomas Söderberg

Att flyga över Västerås stift, Västmanland och Dalarna, är att lite grann från ovan möta minnen och erfarenheter av liv. Också mitt eget tillsammans med andra – familj, vänner, arbetskamrater och människor i och utanför församlingsliv. Med årens insikt när det gäller dessa minnen går det lätt att instämma i och be med psalmistens ord: "Jag vill tacka dig Herre, bland folken, jag vill sjunga ditt lov bland alla folk. Ty högre än himlen når din godhet, till skyarna din trofasthet." (Psalt. 108:4-5) – men också "Glöm min ungdoms synder, allt jag brutit, tänk på mig i din trofasthet, Herre, du som är god" (Psalt 25:7).

Samtidigt ger det möjlighet att reflektera över den verklighet jag delar med alla människor inom stiftets gränser. Beskrivningar av vilka förändringar som sker i samhället och vilka utmaningar en kyrka ställs inför framgår av de många församlingsinstruktioner som jag har glädjen att läsa. Med en överblick av dessa kan jag lugnt säga: det ser så olika ut. Under min livstid har bruksorter förändrats, somliga mycket kraftigt. Det har fått återverkningar inte minst i Bergslagsområdet. Där det tidigare fanns arbete med malm, stål och trä söker sig nya verksamheter fram. De ger inte alltid utkomst åt alla. Därför sker det befolkningsomflyttningar: Från glesbygd till större orter. Från norr till söder. I Västerås

kommun bor numera upp emot en fjärdedel av hela stiftets befolkning. Tillsammans med Mälardalen i övrigt, inklusive Stockholm växer det fram ett nytt storområde likt Göteborgs-regionen och Örestad. Det finns också en annan sorts befolkningsomflyttning: församlingarna i Lima-Transtrand och Idre-Säma tillhör stiftets minsta, befolkningsmässigt om än inte geografiskt. Vissa perioder av året växer de ändå till nästan samma storlek som Västerås. Fjällen drar människor!

Till det kommer de närmaste tio åren att medföra ytterligare förändringar: Dels uppstår den stora 40-talistgenerationen en ålder över 65 år. Det innebär inte alla att alla personer går i pension på 65-årsdagen – det kan jag försäkra – men en betydande andel kommer att lämna det aktiva arbetslivet. En annan förändring är att den stora barnkull som föddes runt 1990 ska finna sin plats i samhället. De slutar gymnasieutbildningen och börjar i många fall studera eller arbeta på annan ort. Samtidigt bor många äldre kvar där de har sina rötter. Det får stora konsekvenser för bland annat arbets- och bostadsmarknaden liksom för utbildningssystemet och samhällets sociala ansvarstaganden. Sådana förändringar kommer i sin tur att påverka den kyrkliga verksamheten.

Förändringar sker också när det gäller människors värderingar och livsåskådning. Det samhälle vi är del av i Sverige brukar beskrivas som pluralistiskt och individualistiskt, ett samhälle där kollektiva värden som en gång gällde en större majoritet av befolkningen inte längre är självklara. Den religiösa förändringen tar sig uttryck bland annat

i ett större antal trossamfund med olika traditioner. När jag under studietiden läste religionssociologi talades det mycket om ett samhälle som alltmer sekulariserades, med religionens utdöende som yttersta konsekvens. Den bilden är allt mer ifrågasatt.

Det händer att vi säger "det var bättre förr". Jag är inte så säker på det. För ungefär hundra år sedan skrev dåvarande kyrkoherden i Svärdsjö i sin ämbetsberättelse på frågan om andligheten i församlingen: "de få som till äventyrs äro andligt sinnade förefinnas mestadels i Boda Missionshus". Jag påminner mig att deltagandet i gudstjänster vid den tiden inte var större än under 1990-talet, när jag tänker på min egen ämbetsberättelse som kyrkoherde i Svärdsjö.

Helt klart är visserligen att det religiösa landskapet förändras, inte minst med inflytande från invandrad religiositet. Samtidigt är det många som fortfarande tror på Gud. Tillfrågade om detta svarar runt 45 procent att de gör det. Äldre och kvinnor har en starkare religiös förankring än vad som gäller för män och unga. Men vad vet vi om hur det såg ut för några hundra år sedan, när den kyrkliga praxisen var obligatorisk? Vilka svar hade en sådan fråga fått då?

Det är i denna tid av förändring och kontinuitet Svenska kyrkan i vårt stift har att verka som en levande och folklik kyrka. Vi har en lång tradition av det i stiftet. Biskop Einar Billing myntade uttrycket Den Svenska folkkyrkan. Han kunde i en yttre kyrklig

organisation, byggd på lokala geografiska församlingar se uttrycket för Guds nåd som gäller varje människa. Han såg också kyrkobyggnaderna som en hälsning från Gud till var och en som passerade, även till dem som sällan eller aldrig gick in.

Nåden, eller livets helighet är en gåva till alla. Tänk att än idag få vara del av en kyrka som, trots alla sina mänskliga tillkortakommanden, ser sig som ett Guds tilltal till alla. En folkkyrka som sammanhållen av nådens medel bär uppdraget att berätta om och bygga tillit till Kristus; att måla himmelriket på ett sätt som levandegör drömmen om den framtid då Gud är allt i alla och samtidigt gör det möjligt att urskilja detta himmelrike i och nära våra egna liv; att skapa och fördjupa gemenskapen i församlingarna och att se hur allt levande hör ihop.

Det är en folkkyrka som inte lägger tonvikten vid "Svenska". Visserligen har den ett uppdrag till människor i Sverige, men det handlar inte om folk i det som på grekiska kallas *ethnos*, det vill säga människor som anses ha en gemensam bakgrund och kultur. Istället kan det andra ordet för folk lyftas fram: *demos* – hela befolkningen utan hänsyn till *ethnos*. Det är en viktig påminnelse när vi tänker på det här landets urbefolkning, samerna, men också på de som genom tiderna kommit från andra delar av världen till Sverige. I vårt stift påminns vi inte minst om alla Finnmarker, där många med mig har sina rötter.

Kyrkans yttre organisation kan fortfarande vara ett tecken på detta. Samtidigt behöver den ständigt reformeras för att motsvara de krav som den ställs inför: Från 1 januari 2014 har det blivit tydligt i den struktur som visionärt kallats närhet och samverkan. Också vår tid ställer kyrkan inför krav på användandet av resurserna. Det gäller pengar och administration, kyrkor och andra byggnader. Framför allt handlar det ändå om människor och det uppdrag som kyrkan har.

Här delas uppgifterna: här finns vi som är i vagningsjätten, pedagoger; musiker; kanslipersonal, kyrkvaktmästare, förtroendevalda och många, många som kallas frivilliga medarbetare; kyrkvårdar; ungdomar som tar ansvar; internationella grupper; besöksjäten och syföreningar för att bara nämna några. Nu hoppas jag väl att vi alla är frivilliga, men alla dessa ideellt arbetande personer visar också vem kyrkan är: alla som i dopets verkansfält känner samhörighet med sin kyrka – på nära håll, eller på avstånd. Kyrkan träder fram på olika sätt – men centrum är detsamma: den livets Gud som möter i Jesus Kristus.

Nu har ett antal pastorat lagts samman till färre. Tydligast är det nog i Västerås, där nio pastorat har blivit ett. Det finns fler sådana sammanläggningar: Köpingsbygden-Malma; Sura-Ramnäs; Fellingsbro-Näsby; Svärdsjö-Erviken; Rättvik-Ore; By-Folkärna och Avesta-Grytnäs. I allt detta strukturarbete är det naturligt att det talas organisation och ekonomi.

Videofoto: Åke Paulsson

Foto: Pelle Söderbäck

Men i alla tankar inför denna för kyrkan inre förändring har det funnits en vision: att levande församlingar ska kunna växa till med stöd av de yttre formerna. Församlingsråd kallas den nya mötesplatsen för samtal och beslut om den lokala gemenskapen.

Där kan frigörelsen från ansvaret för personal och fastigheter skapa kreativitet i reflektionen om vad det innebär att vara just församling. Det handlar om livet i och omkring en kyrka. Det är just därför kyrkoordningen framhåller ansvaret för gudstjänstlivet som en central uppgift för församlingsrådet.

Det öppnar också möjlighet till samverkan mellan församlingar och ger förutsättningar till byggande av lokala gemenskaper utifrån lokala behov.

Det är en vision! Men det är också ett vågspel: tänk om det inte finns tillräckligt många människor som tycker att detta är viktigt? Att det skulle vara viktigare att få fatta beslut om tak och cykelställ istället för det andliga livet i församlingen? I så fall är vår kyrka illa ute, men jag lever i förhoppningen att vi tillsammans kan utveckla

samspelet mellan dessa båda världar. Vi behöver både en värld för liv och en värld för system, regler och organisation. Samtidigt är det viktigt att påminnas om vad Paulus skrev: "Vi bör alltså betraktas som Kristi tjänare och som förvaltare av Guds hemligheter" (1 Kor 4:1). Han skrev inte: vi bör betraktas som förvaltare som förvaltar en förvaltning!

Under en gången tid som myndighetskyrka byggdes ofta starkt förtroende för Svenska kyrkan och dess företrädare på många håll. Det har vi hört berättas om. Idag byggs förtroende utan att det finns någon myndighetsmässig, auktoritativ form eller norm för kyrkan. Det vi genom aktuella undersökningar vet är att stora delar av befolkningen i Sverige har viktiga erfarenheter förknippade med sin relation till Svenska kyrkan. Betydligt fler har en positiv än negativ inställning till kyrkan. De positiva bilderna uppvisar en mångfald av sammanhang: att kyrkan har ett socialt engagemang och fyller en samhällsfunktion; att kyrkan erbjuder trygghet och tradition och möter med öppenhet och värme. Inte minst gäller detta vid de stora livsriterna dop, begravning, vigsel och konfirmation.

Jag får många brev som biskop. Ibland är det kritiska röster som hörs. Men det kommer också andra. Ett exempel gäller

efter en begravningsgudstjänst i en församling i Södra Västmanland. Ungefär så här stod det: Jag gick ur Svenska kyrkan för flera år sedan. Det fanns olika orsaker till det. Men nu har jag varit på en begravning av en god vän. Den genomfördes på ett utomordentligt sätt, och jag har förstått att kontakten mellan de närmast sörjande och prästen varit mycket bra. Därför har jag begärt återinträde i kyrkan. Människor gör skillnad!

De negativa bilderna kan utgå från allmän religionskritik. Det kan också anses att kyrkan är anonym, osynlig och irrelevant. Kritik mot konservatism och samhällsfrånvarhet finns också. De negativa erfarenheterna fokuserar dels på kvinnoprästmotståndet, dels på enskilda präster som betett sig illa. Människor gör skillnad! Det är svårt att komma ifrån att vi som företräder kyrkan i olika sammanhang också bidrar till att skapa bilden av kyrkan.

I en predikan hörde jag en slagkraftig analys: människor idag läser inte Bibeln; men människor läser människor som de antar läser Bibeln. Det skapar deras bild av kyrkan. Tro och handling, misstag och förlåtelse hör samman. Vi ska påminna oss om att vörningstjänsten är personlig, men inte privat. Vi som är i denna tjänst arbetar kanske fyrtyo timmar i veckan, men diako-

ner och präster är vi ständigt. Det handlar inte om moralism – utan om trovärdighet. Dit hör också medvetenheten om och solidariteten med kyrkan i sin helhet. Detta gäller alla som på olika sätt företräder Svenska kyrkan, såväl förtroendevalda som anställda medarbetare. Det gäller sättet att arbeta och beslut som fattas. Det som händer i en församling påverkar förtroendet också för andra församlingar i kyrkan – både på gott och ont.

Så anar vi att förtroende byggs av relationer: Så byggs också församling i gudstjänstgemenskap. Så byggs församling för alla som tillhör kyrkan; som vill dela sitt liv med den i livets viktiga händelser, och som med sin tillhörighet vill ge stöd till kyrkans närvaro i det lokala samhällslivet. Så byggs församling, så att alla som finns inom församlingens geografiska gränser märker och kan känna respekt för en närvarande kyrka.

Den digitala revolutionen har skapat sociala medier med nya mötesplatser. Nyhetsflödet är snabbare och alla blir idag sin egen talesperson. Vilka möjligheter! Och vilka risker! Också här har kyrkans företrädare en naturlig arena. Ändå tror jag att det personliga mötet, där ögon möter ögon och samtalet kan föras på ett lågmälat sätt är ett viktigt bidrag för kyrkan även i framtiden. Någon generation tillbaka var det just detta präster och andra levde med och för: Prästerna bodde i sina församlingar. Detsamma gällde diakoner och församlingssystrar där de fanns. Mötet med människor skedde både på söndagar och vardagar. Så byggdes förtroende – i bästa fall. Så är det fortfarande. Det gäller också den som är förtroendevald – som i sitt uppdrag har församlingens förtroende att arbeta för och fatta beslut om kyrkans liv utifrån en egen erfarenhet av de lokala förutsättningarna.

Så säger mig min erfarenhet: förtroende byggs lokalt genom långsiktighet, kontinuitet och uthållighet. Trots all den kunskap vi kan hämta från andra delar av samhället är det knappast "kvartalsekonomi" som kan vara ett varumärke för kyrkan.

Låt mig ge bara några exempel:

I Stora Tuna har ett förtroende byggts upp mellan församling och skolan genom en långsiktig samverkan. Det har medfört att församlingen kunnat placera en hel prästtjänst i arbete för eleverna. Under många år har församlingen arbetat med närvaron på grundskolorna. Ett systematiskt och schemalagt arbete för kyrkans medverkan och samverkan med skolans personal och ledning likaväl som med kommunal personal på fältet bland ungdomar har blivit naturligt. Här finns också kopplingen till församlingens öppna ungdomsgård som en viktig del. Med detta som bas kunde nästa steg tas, nämligen att också erbjuda närvaron på gymnasieskolan. Det var ett steg som kunde tas genom noggrann förberedelse och genomtänkt strategi. Långsiktigt, kontinuerligt och genomtänkt

Foto: Pelle Söderbäck

arbete ger resultat.

Ett sådant samarbete kan på ett bra sätt visa vägen för andra församlingar och skolor hur en förtroendefull samverkan kan utformas. Det gäller även högskolor: Under hösten 2013 har Mälardalens högskola avbrutit samarbetet om studentpräst med Svenska kyrkan. Detta har – som jag förstått det – skett av principiella skäl och trots ett gott arbete av studentprästen. Det blev en utmaning för den lokala kyrkan att finna former för närvaro bland studenter för livets och människors skull.

En annan erfarenhet har jag från besök på Högskolan Dalarna i samband med visitation i Falu pastorat i januari 2014. I den spänning som ibland brukar kallas kampen mellan tro och vetande finns uppenbarligen röster som ifrågasätter religionens närvaro vid lärosäten. Jag har personligen svårt att se denna motsättning – det tycks som om det är ett väldigt svenskt fenomen. Jag skulle snarare önska att det går att se hur tro och vetande befruktar varandra, för livets och människors skull. Vid besöket i Falun fick jag möta en positiv inställning hos högskolans ledning när det gäller kyrklig närvaro. Det är viktigt i en tid när det kan tyckas som om själva berö-

ringen med trossamfund är emot religionsfriheten. Vi behöver tvärtom hjälpas åt att visa att religionsfrihet – som är en omistlig del av ett demokratiskt samhälle – inte bara är en frihet från utan också frihet till religion och religiösa uttrycksformer. Att ha den möjligheten är också att utveckla mångsidigheten i ett samhälle. Ett samhälle där religionen drivs bort ur det offentliga rummet blir ett fattigt samhälle. Här ser jag också ett ansvar för oss som kyrka att visa det stora och viktiga kulturarv som kyrkan förvaltar.

I Önsta församling har det byggts ett helt nytt samhälle. Det började byggas under den tid i början av 1980-talet när jag var präst i den dåvarande församlingen. Vid ett hembesök inför ett dop frågade föräldrarna: "Går det att döpa här? Vi har så långt hem – till Burträsk." Det har varit en utmaning att finna nya former i en församling utan generationsgivna traditioner och med hänsyn till att människor har olika förutsättningar. Ur det arbetet har också växt fram det som idag kallas drop-in dop och drop-in vigslar. Dessa ger en ny dimension åt möjligheten för människor att möta sin kyrka, att slipa ner trösklar och att berätta om nåden.

I Näsby växer det fram ett socialt arbete, inte minst inriktat på dem som kommit till Sverige som flyktingar. Nu undersöks också möjligheten att tillsammans med kommunen omvandla prästgården i Frövi till boende för asylsökande. Alla dessa inriktningar bygger på långsiktighet, kontinuitet och uthållighet

Detsamma gäller naturligtvis våra gudstjänster: Från min barndom minns jag några hjältar: präst, kyrkomusiker, kyrkvärd och några kyrktanter som söndag efter söndag kom andra människor och Gud till mötes. Jag vet hur lätt det är att tappa modet när det inte känns som om alla förberedelser, böner och samtal visar positiva förändringar i gudstjänststatistiken. Då gäller det att stödja varandra att inte ge upp.

Det är sagt att det i varje församling ska firas huvudgudstjänst varje sön- och helgdag. Med den nya ordning för församlingar och pastorat som gäller från årsskiftet sägs att minst en sådan huvudgudstjänst ska firas i varje pastorat eller i en församling som inte ingår i ett pastorat. Men det har aldrig varit fråga om att bara minska antalet gudstjänster. Istället ges möjlighet att

finna de lokala former som kan vara bra för just den församlingen. Utan att tumma på den kristna seden om söndagen som en speciell dag för den kristna kyrkan öppnas möjligheten för andra möten i gudstjänst. Ett sådant exempel är torsdagsmässan i Tomaskyrkan i Västerås. Den har utvecklats till något meningsfullt för många människor.

Ett annat exempel är onsdagsmässan med tillhörande samtal i Stora Kopparbergs församling. Det är inte enkelt att ge råd till andra, men något av det som varit vägljande för utvecklingen där är att samlas kring en gudstjänst. I detta fall blev det just onsdagsmässan. Till den knöts en samtalsgrupp, som idag kallas "Kristen fördjupning" med ett tydligt kristet innehåll – "en gemensam längtan efter att lära känna Kristus". Delaktighet som ger många möjlighet att bli indragna i gudstjänstens skeende.

Det gäller inte minst att få anställda med på tåget: präster, musiker, vaktmästare, diakoner och pedagoger. Bygg inte stora förväntningar – det kan leda till besvikelse. Idag firas onsdagsmässan med mellan 40 och 70 deltagare, och 25 till 30 stannar på Kristen fördjupning. I arbetet vill man våga: ta människors längtan på allvar; ta människor i anspråk; möt på ögonhöjd – inte ovanifrån; visa egen sårbarhet, utan att bli integritetslös; be tillsammans; dela glädjen, berätta för varandra och andra vad deltagarna får vara med om. Det har också visat sig att detta börjar få påverkan på söndagens gudstjänst. Det här är ett exempel på att bygga församling. Hur kan vi göra? Kanske följa lärjungen Filippus exempel. Han blev tillfrågad av Natanael: "Kan något gott komma från Nasaret?" Då svarade Filippus: "Följ med och se!"

Apropå att samtala om kristen fördjupning. Kyrkostyrelsen i Svenska kyrkan har insett att kunskapen om kristen tro sjunker. Därför har man påbörjat ett projekt kallat "Dela tro – dela liv". Oavsett projektets framgång att nå fram till församlingarna pekar det på något viktigt. Jag har under de senaste åren vid olika tillfällen frågat "hur ofta talar ni om Gud med varandra". Svaren har ofta varit lite undvikande. Vi har inte tid – det går åt så mycket kraft till att tala om

verksamhet och almanacksfrågor. Så kan det vara, och frågan då blir: hur ska vi planera vår tid så att vårt Gudsprat får plats?

Möjligen är det så att mer tal om detta kunde motverka de konflikter som uppstår därför att vi har olika agendor i verksamheten. Eller kan det vara så, att vi inte riktigt vågar? Vi rör oss på djup, som samhället sedan länge förvisat till den privata zonen. Men kan det vara riktigt privat i en kyrka? Behöver vi inte tala om detta för att kunna använda kyrkans långa tradition som hävstång för att uttrycka kristen tro på ett relevant sätt i vår tid? Många frågor och inga lätta svar blir det.

Det jag skulle önska är att vi tillsammans skapar samtalsmiljöer där spiritualiteten, andligheten, har möjlighet att växa. Det innebär att ge utrymme för varandra, men också tänka: så kan man också tänka. Kan det ligga något i det? Att föra sådana samtal är en oerhört viktig trovärdighetsfråga för en kyrka, menar jag. Det gäller inte bara i samtalsgrupper utan i lika hög grad i arbetslag, kyrkoråd och församlingsråd liksom vid olika kyrkliga samlingar.

Till förtroendeskapandet hör också hur vi tänker och talar om varandra. "Sanningen ska göra er fria", sa Jesus. Det gäller såväl mellan individer som mellan delar av den organisation som är Svenska kyrkan. Det har hänt att jag får höra sådant som kommer människor emellan. Mitt stående förslag är: tala med varandra! Ibland fungerar det bra. Ibland behövs någon som utifrån kan dela samtalet om det som ibland leder till konflikter som är svåra att lösa. Då skulle jag vilja kunna göra mer, men som min företrädare någon gång uttryckte det: biskopen kan åska, men det finns ofta inte resurser för att blixtra. När allt kommer till allt handlar det om vår egen vilja och förmåga att inlyssnande och ödmjukt försöka hitta de lösningar som behövs.

Även detta är en trovärdighetsfråga. För ett antal år sedan brukade en av landets kvällstidningar illustrera konflikter med ett ljus och texten "fred på jorden". Nu har jag inte sett just det på länge, men saken kvarstår: Hur vi löser konflikter är en massmedialt intressant fråga – och det tär på förtroendet för kyrkan när vi inte lyckas lösa det. Det gäller i församlingar såväl som på stiftsnivå, men också i förhållandet mellan församlingar och stift.

Svenska kyrkan är en episkopalkyrka. I begreppet episcopé ligger såväl främjande som tillsyn. När jag någon gång fått frågan: Vad ska vi ha stiftet till? har jag svarat: För att ingen församling ska känna sig ensam. När jag hör ord som "dom på stiftet" kan jag känna igen min egen frihetslängtan från överhet. Så enkelt tänker jag att vi inte ska ta det. Stiftets möjligheter är att visa att kyrkan är större än det lokala sammanhanget.

Vi står i relation till hela Svenska kyrkan, ja till och med en världsvid kyrka, vilket bland annat får genomslag i våra vänstiftsrelationer med Gloucester stift i England, Karagwe stift i Tanzania och Lebombo stift i Moçambique. Dessa relationer har olika praktisk utformning, men gemensamt är att det skapas personliga vänskapsrelationer. I Gloucester har också flera av stiftets församlingar egna vänskapsrelationer med församlingar där: Stiftsgemenskapen ger möjlighet att skapa nätverk – hemma och i andra delar av världen. Vi lär av varandra. Framför allt: vi är inte ensamma.

Det är också stiftets uppgift att stärka det lokala sammanhanget. Det viktiga i det sammanhanget är att inte tro att vi kopierar ett samhällsmönster med kommuner och landsting. De är helt åtskilda i verksamhet och kompetensområden. Något av det kan vi känna igen i kyrkan. Men jag vill ge en annan bild: bilden av ett blodomlopp, där just detta ger liv åt alla delar av den kropp vi kallar kyrka. Det, tänker jag, är en episkopalkyrkas styrka.

En del av de uppgifter som ligger på en biskop är att tillsammans med domkapitlet anta och därefter viga präster och diakoner. Jag är säker på att ni, liksom jag, har vår vigning i ett minne nära hjärtat. Jag gläds över varje vigning, men just nu är jag bekymrad. Jag kan se att vi har ganska gott om diakonkandidater – men mycket svårt att finna nya kandidater som vill gå in i prästkallelsen. Jag är inte säker på vad det beror på, men jag har bett rekryteringsansvariga att gå på djupet med den frågan.

Kanske är det så att bilden av livet i kyrkan inte är så enkel hos många unga. Kanske är det så att allt för få hittar förebilder som ger inspiration att gå in i en sådan kallelse.

På min tid – om jag får säga så – fanns en vänlig förväntan: se till att du under din tid som präst ger åtminstone en ung människa insikten om det fantastiska det innebär att vara präst – och detta gäller även diakoner. Vi behöver hjälpas åt att visa människor in i vigningstjänsten. Det är trots allt viktigt för kyrkans framtid. För att inte tala om kyrkoherdar! Här behöver vi verkligen ge stöd till de personer som är beredda att gå in i detta viktiga ledaruppdrag. Vi kan också se, hoppas jag, en positiv utveckling vid rekrytering av kyrkoherdar i samspelet mellan pastorat/församlingar och stift.

Till samhällsförändringarna hör att samhällets offentliga åtaganden förändras. Det efterfrågas nya aktörer på detta område. Något yrverket har vi kunnat konstatera att detta i alla tider varit en del av kyrkans omsorg. Under något århundrade har denna praktiska del av kyrkans tro kommit att helt bli en samhällelig uppgift. Inget ont i det, utifrån ett Lutherskt perspektiv. När så samhället börjar se sig om efter flera aktörer för välfärd har det varit självklart i vårt stift att undersöka och förbereda möjligheterna för kyrkan att vara del av detta. Det handlar då om att se lokala behov och svara mot dem – som det alltid gjort. För en idéburen organisation, till vilka kyrkan i det sammanhanget hör; handlar det då om att se människors behov – inte att tjäna pengar. Det blir också ett uttryck för ett samhällsansvar som kyrkan kan ta som enskilda personer och som organisation. Det handlar om livets helhet och helighet.

Nu har vi i det här stiftet under några år, med avslutning under 2014, arbetat med projektet "Aktör för välfärd". Det är som en skärningspunkt mellan gammalt och nytt – eller en återupptäckt av det som länge varit en del av kyrkans liv. Varthän det projektet leder vet ingen än. Många tankar har väckts. Några tydliga aktörer finns i utvecklingen: Västanfors med skola och behandlingshem; Grytnäs som förutom skola söker nya vägar att stödja människor i utanförskap; Leksand som ger stöd till människor att finna vägen tillbaka till arbetslivet; Västerfärnebo-Fläckebo som genom caféverksamhet och lokal service ger hopp åt människor; Nora och Linde som med en liten butik och café skapar utrymme för nya tankar. Fler exempel är på väg.

Grundläggande för alla dessa initiativ är en analys av det lokala livet. Det är diakoni på ett nygammalt sätt, och jag ser diakonerna

med sin bakgrund som viktiga delar av detta. Diakoner, tänker jag, ska ses som samhällsanalytiker till stöd för församlingens diakonala arbete. Det är därför jag också satt upp målet att varje församling ska ha tillgång till en diakon. Det innebär också minst en diakon även i de pastorat som består av flera församlingar.

Så är jag vid slutet av denna "ämbetsberättelse", som jag vill kalla den. Då vill jag uttrycka min tacksamhet för allt gott verk, som utförs i församlingarna. Tack för hängivna och professionella insatser. Tack för möten som jag får vara delaktig i – enskilt eller i större sammanhang. Jag känner samma glädje över att få vara del av Västerås stift i Svenska kyrkan nu som när jag prästvigdes – om inte större. I varje tid talas det om spännande utmaningar. Situationen är inte sämre nu än förr.

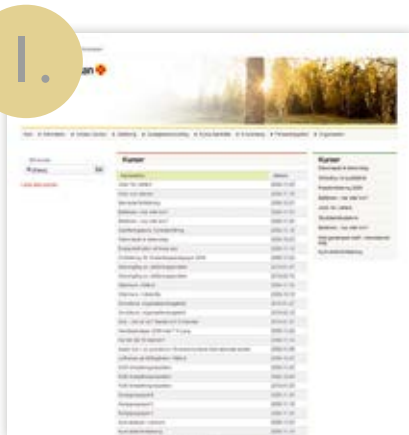
Alltså arbetar vi vidare, med ett allt vidare perspektiv för en djupare förankring i livets helighet liksom i bön om uthållighet i tillit till den Guds nåd som möter oss i Jesus Kristus, och;

Blir dagen tung och själens möda lång, tyst, hör! I fjärran tonar segersång, och tro och vilja stärkes än en gång (Sv ps 171:5) och där hörs också Jesu röst: "Känn ingen oro och tappa inte modet".

Kursanmälan via hemsidan

Alla kurser hittar du på www.svenskakyrkan.se/vasterasstift. Klicka på ordet "Kurser" så kommer du direkt till kurssid.

Välj den kurs du vill gå. Du kan sortera dem efter kursnamn eller datum.

Är det flera alternativ så välj det eller de alternativ du vill ha. Klicka sedan i "anmäl mig".

Fyll i dina uppgifter och klicka "anmäl mig". Glöm inte att kontrollera att allt blivit rätt innan du bekräftar.

Nu är du färdig. Bekräftelse får du direkt via e-post. Skulle något vara fel så kan du ringa till vår växel så hjälper de dig att ändra. Tel. 021-17 85 00

4.

Kurser i stiftet

Här listar vi kurser för hösten och vintern 2014. Även Stiftsgårdens kurser är med. Av utrymmesskäl har vi inte tagit med all information om kurserna, den fullständiga beskrivningen hittar du på vår hemsida. www.svenskakyrkan.se/vasterasstift. På hemsidan kan du dessutom sortera kurserna i datumordning eller genreordning så att du lättare hittar de kurser som passar just dig!

Användarkonferens kring VIP/VTP plattformarna

En heldagskonferens där vi möts för att stämma av och föra dialog om arbetet i och kring IT-plattformen (VIP) och telefoniplattformen (VTP)

Tid: 9 oktober

Plats: Kristinegården, Falun

Kostnad: Ingen. Vi bjuder på kaffe fm och em samt lunch

Fortbildning för administrativ personal

Inbjudan med program kommer senare

Tid: 12-14 november

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: Kursavgift 700 kr. Kost och logi tillkommer

Fortbildning för diakoner

Tid: 21-23 oktober på Stiftsgården i Rättvik

Plats: Stiftsgården

Kostnad: Kursavgift 950 kr. Kost och logi tillkommer

Fortbildning för husmödrar och församlingshemsvärdinnor

Tid: 22-24 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: Kursavgift 950 kr. Kost och logi tillkommer

Information för nya konfirmandledare/lärare

I linje med Svenska kyrkans riktlinjer för konfirmandarbete inbjuder vi nya konfirmandledare/lärare i stiftet och andra intresserade till en dag om konfirmandarbetet i Västerås stift.

Tid: 10 september

Plats: Finnåkers kursgård

Kostnad: 300 kr. Fika och lunch ingår

Konfirmandlärarfortbildning 2015

Årets viktigaste mötesplats för alla konfirmandarbetare. Din roll som konfirmandlärare är oerhört komplex. Kraven ökar. Ditt pedagogiska ledarskap är helt avgörande för konfirmandverksamhetens utveckling,

resultat och måluppfyllnad. Du stödjer kollegor, unga ledare och konfirmander i deras utveckling och nu är det din tur att få påfyllnad av energi, inspiration och ny, konkret och praktisk kunskap som kommer att underlätta ditt dagliga arbete.

Vi fortsätter vårt gemensamma arbete och fokuserar på helighet och ungdomar.

Tid: 13-15 januari 2015

Plats: Stiftsgården i Rättvik

Kostnad: 500 kr. Kost och logi bokas direkt hos Stiftsgården

Kyrkvärd i andakt och bön - kyrkvärdsutbildning på Stiftsgården

Stiftsgården i Rättvik erbjuder utbildning/fortbildning för kyrkvärdar och gudstjänstvärdar. Vi ger fem olika delkurser vilka alla är förlagda till den naturskönt belägna gården vid Siljans strand. Deltagande i samtliga fem kurser ger en solid grund för tjänst i ett av vår kyrkas kanske äldsta uppdrag. Självfallet måste man inte delta i hela serien av kurser. Du väljer fritt vilka du har behov av. De olika delkurserna återkommer varje år.

Tid: Denna delkurs ges den 5-7 december 2014.

Plats: Stiftsgården i Rättvik

Kyrkvärd i Guds tjänst - kyrkvärdsutbildning på Stiftsgården

Tid: Denna delkurs ges 14-16 november 2014.

Plats: Stiftsgården i Rättvik

Kyrkvärd i Svenska kyrkan - kyrkvärdsutbildning på Stiftsgården

Tid: 19-21 september

Plats: Stiftsgården i Rättvik

Kostnad: 1 975 kr kursavgift.

Kostnad för kost och logi tillkommer:

2 345 kr – 2 805 kr per person

beroende på boendestandard. Kostnad för ej övernattande: 1 365 kr + kursavgift 1 975 kr

Nyttigheter - inspirationsdagar inför arbetet med församlingsinstruktionen

Nyttigheter - Att möta framtiden

Tid: 24 september

Plats: Finnåkers kursgård

Kostnad: 400 kr: Lunch samt kaffe på förmiddag och eftermiddag ingår i priset

Nyttigheter - Barnets rätt till andlig utveckling "Leksacer"

Tid: 25 september

Plats: Mikaelsgården i Sala

Kostnad: 400 kr: Lunch samt kaffe på förmiddag och eftermiddag ingår i priset

Nyttigheter - Det kyrkliga kulturarvet - fastighetsförvaltning och inventarier

Tid: 15 oktober

Plats: Stiftsgården i Rättvik, riktar sig till Dalarnas län

Tid: 22 oktober

Plats: Församlingshemmet i Lindesberg, riktar sig till Örebro län

Tid: 5 november

Plats: Finnåkers kursgård, riktar sig till Västmanlands län

Kostnad: 400 kr/tillfälle. Lunch samt kaffe på förmiddag och eftermiddag ingår i priset

Nyttigheter - Församlingen i välfärden

Tid: 14 oktober

Plats: Nora församlingshem

Kostnad: 400 kr: Lunch samt kaffe på förmiddag och eftermiddag ingår i priset

Prästfortbildning 2014

Tema för årets prästfortbildningar är "Luther pro me". Djupdykning i den senaste forskningen om Luther och det lutherska arvet; en upptakt inför Lutheråret 2017.

Tid: 16, 17 och 18 september

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Tid: 7, 8 och 9 oktober

Plats: Kyrkbacksgården, Västerås

Tid: 28, 29 och 30 oktober

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: Ingen

Psalmspel

Psalmspel på piano ("brukspiano") och på orgel. Harmonisering, interpunktion, frasering och enkla förspel.

Tid: 27 oktober

Plats: Västerås Stifts Musikcentrum, Västerås

Kostnad: Ingen. Lunch och ev. övernattnings tillkommer.

Se Hit - Dagar för dig som vill återvända till Stiftsgården

Ungdomens sommar på Stiftsgården; - sol och bad, lek och skratt, samtal om livets stora och små frågor; möten med gamla och nya vänner... För många av oss har stiftsgårdssommaren spelat en stor roll i våra liv och i vår utveckling som människor. Under Se Hit-dagarna får vi möjlighet att uppleva detta på nytt - men nu ur ett vuxenperspektiv.

Tid: 9-12 juli

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: 1 980 kr - 2 670 kr per person beroende på boendestandard. Rabatterat paketpris helpension från middag 9/7 till lunch 12/7. Barn 5-14 år 810 kr: Övriga tider ordinarie pris.

Seniorvecka - på Stiftsgården i Rättvik

Du är alltid välkommen till Stiftsgården - men, denna vistelse är mer än vanligt just för dig som är 60+! Dagarna blandas med samtal, promenader; högläsning, boulevard och musik. Om du vill finns tillfälle till avslappningsövningar och meditation.

Tid: 3-7 augusti

Plats: Stiftsgården i Rättvik

Kostnad: 500 kr kursavgift. Kostnad för kost och logi tillkommer: 2 750 - 3 670 kr beroende på boendestandard.

Tjänst i kyrkan 2014-2015

"En sten kan inte ensam utgöra grunden för ett byggnadsverk. På samma sätt är det i kyrkans arbete. Det behövs många tjänster i samverkan för att kunna klara det gemensamma uppdraget."

Vi behöver kompetens och helhetssyn. Vi som har olika uppdrag i kyrkan behöver ibland "vassa våra verktyg" så att vi blir alltmer kompetenta att utföra våra respektive arbetsuppgifter.

Men det räcker inte med det. Vi

behöver också få en möjlighet att lära känna helheten och förstå mer av det sammanhang vi är insatta i.

Utbildningen riktar sig till dig som är anställd i församling och som inte har profiltutbildning (diakon, församlingspedagog, kyrkomusiker; präst).

Tid: Dag 1 och 2, 15 - 16 oktober

Plats: Finnåkers kursgård

Tid: Dag 3, 11 november

Plats: Västerås

Tid: Dag 4, 22 januari 2015

Plats: Västerås

Tid: Dag 5, 18 februari

Plats: Västerås

Tid: Dag 6, 26 mars

Plats: Västerås

Tid: Dag 7 och 8, 28 - 29 april

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Kostnad: Kursavgift 500 kr för hela kursen. Kost och logi till gällande priser på Finnåker respektive Stiftsgården. Förmiddagsfika, lunch och eftermiddagsfika vid de enskilda dagarna.

Tjänst i kyrkan för förtroendevalda 2014 -2015

"En sten kan inte ensam utgöra grunden för ett byggnadsverk. På samma sätt är det i kyrkans arbete. Det behövs många tjänster i samverkan för att vi ska kunna klara det gemensamma uppdraget".

Vi behöver kompetens och helhetssyn.

Vi som har olika uppdrag i kyrkan

behöver ibland "vassa våra verktyg "

så att vi blir alltmer kompetenta att

utföra våra respektive arbetsuppgifter.

Vi behöver också få en möjlighet att lära

känna helheten och förstå mer av det

sammanhang vi är insatta i. Tjänst i kyrkan

syftar till att ge förtroendevalda i kyrkan

en möjlighet att lära och få ta mer del av helheten.

Tid: 24-25 oktober 2014

Plats: Stiftsgården, Rättvik

Tid: 31 januari 2015

Plats: Kyrkbacksgården, Västerås

Tid: 21 februari

Plats: Kyrkbacksgården, Västerås

Tid: 25 april

Plats: Finnåkers kursgård

Kostnad: Kursavgift för alla dagar 500 kr. Kost & logi tillkommer

Utbildningsdagar för förtroendevalda - Utvärderingsdag

Nu har snart det första året av mandatperioden gått och vi träffas för att utvärdera hur det har varit och delar kunskaper och erfarenheter med varandra. Målgrupp: Ledamöter i kyrkoråd, fullmäktige och församlingsråd.

Tid: 17 november, halvdag

Plats: Jakobsgården, Borlänge

Kostnad: 300 kr: Kaffe och lunch ingår

VÄRLDENS FEST!

KARLSTAD 30 MAJ – 1 JUNI 2014

Vi är nu drygt 2000 personer som kommer till Världens fest i Karlstad!
Glädjande är att det finns plats för fler. Anmäl dig idag!

Läs om det fantastiska programmet på hemsidan. Bland annat kan ni lyssna på Dogge Doggelito när han sam-
talar med biskop Esbjörn Hagberg samt lyssna på bröderna Rongedal som uppträder på insamlingskonserten.

ANMÄL DIG TILL VÄRLDENS FEST PÅ
www.svenskakyrkan.se/varldensfest

NÅGRA AV DEM DU MÖTER ÄR:

Maj-Gull Axelsson,
Ni får chansen att lyssna
till och träffa den fler-
faldigt belönade förfat-
taren Majgull Axelsson
på Mitt i City i Karlstad
31 maj där hon berättar
om boken "Jag heter

inte Miriam". Boken handlar om en romsk
kvinna som byter identitet med en död
judisk kvinna på tåget till koncentrations-
lägret. Den berör.

John Nduna,
ACT alliansens
generalsekre-
terare, som vill
diskutera ACT-
utmaningar
och möjlig-
heter att vara

en del i en global allians för mins-
kad fattigdom.

**Ingrid le-
Roux,** läkare
som är utsänd
av Svenska
kyrkan i
Sydafrika
berättar om
sitt arbete,

Philaniprojektet, som upp-
märksammas internationellt
för sina goda resultat.

Svenska kyrkan är en del av
actalliance

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

Församlingen och välfärden i ett nytt samhällskontrakt

Spridningsseminarium för Västerås stifts projekt Aktör för välfärd

medverkande

Thomas Söderberg ♦ Filip Wijkström
Per Pettersson ♦ Charlotte Engel
Wanja Lundby-Wedin ♦ Per Rylander
Lotta Säfström ♦ Karin Perers
Göran Pettersson ♦ Anders Hagman
moderator Erika Brundin

Kyrkokansliet i Uppsala
4 juni 9.30 - 16.00

Mer information och anmälan
<http://www.svenskakyrkan.se/aktorforvalfard>

Svenska kyrkan
VÄSTERÅS STIFT

TILLVERKET

STIFTSMÖTE AVESTA 5 SEPTEMBER 2014

Välkommen till **stiftsmöte** i Avesta **fredagen den 5 september**. Stiftsmötet är **"vi tillsammans"**, anställda, förtroendevalda och frivilliga. Vi vill lyfta fram den inneboende kraft vi tillsammans utgör. **Visionen** är att skapa en mötesplats för lokalt engagemang där vi lär av varandra och skapar nya kontakter genom seminarier, utställningar, föredrag, mingel och världens största fredagsmys.

Några av de gäster som kommer är:

Mark Levensgood
UNICEF-ambassadör. "För varenda unge"

MIFFO-TV
Succén från radio och TV. "Människors lika värde"

Wanja Lundby-Wedin
Vice ordförande i kyrkostyrelsen

Sonja Schwarzenberger
Journalist och författare. "Skitliv"

Erik Schüldt
Programledare och kulturdebattör. "Musik som helig kraft"

Mursal Ismail
Integrationsfrågor ABF. "Att känna sötman av delaktighet"

Lars Krantz
Wij trädgårdar. "Den gröna oasen"

Song for Mandela
Jennifer Ferguson, Anders Nyberg. "Sång får man dela"

Thomas Söderberg, Filip Wijkström
"Alltså arbetar vi vidare"

Massor med utställningar
i Kopparhallen!

